

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

Privatinės teisės katedra

Lauryno Adomo Matuliausko,

V kurso, komercinės teisės

studijų šakos studento

Magistro darbas

Įmonės restruktūrizavimo planas, jo rengimas, tvirtinimas ir vykdymas:

teorinės ir praktinės problemos

Vadovas: lekt. dr. Sigitas Barakauskas

Recenzentas: doc. dr. Deividas Soloveičik

Vilnius

2017

TURINYS

ĮVADAS	2
1. ĮMONĖS RESTRUKTŪRIZAVIMO PLANO SAMPRATA.....	7
1.1. Įmonės restruktūrizavimo plano sąvoka	7
1.2. Įmonės restruktūrizavimo plano prigimtis	8
1.2.1. Interesų derinimo teorija.....	8
1.2.2. Atstovavimo kaštų teorija	10
1.2.3. Naudos maksimizavimo teorija	12
1.3. Įmonės restruktūrizavimo plano funkcijos.....	14
1.3.1. Informacinė funkcija.....	14
1.3.2. Reguliacinė funkcija	17
2. ĮMONĖS RESTRUKTŪRIZAVIMO PLANO RENGIMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI PROBLEMINIAI ASPEKTAI.....	21
2.1. Įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadija.....	21
2.1.2. Įmonės restruktūrizavimo planą rengiantis subjektas.....	21
2.1.2. Įmonės restruktūrizavimo plano rengimo terminas	24
2.2. Įmonės restruktūrizavimo plano turinys	27
2.2.1. Restruktūrizavimo trukmė	28
2.2.2. Įmonės restruktūrizavimo tikslas.....	30
3. ĮMONĖS RESTRUKTŪRIZAVIMO PLANO TVIRTINIMO IR VYKDYMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI PROBLEMINIAI ASPEKTAI	34
3.1. Plano tvirtinimo stadija	34
3.1.1. Plano privalomumas ir kreditorių apsauga	34
3.1.2. Susijusių kreditorių problema.....	35
3.1.3. Skirtingų kreditorių vienodo vertinimo problema	40
3.2. Plano vykdymo stadija.....	46
3.2.1. Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo kliūtis vykdant restruktūrizavimo planą	46
3.2.2. plano vykdymas ir negalimumas pakartotinai restruktūrizuoti įmonę	53
IŠVADOS	57
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	59
SANTRAUKA	67
SUMMMARY	68
PRIEDAI.....	69

IVADAS

Garsus amerikiečių filosofas, teisininkas ir teisėtyrininkas R. Dworkinas yra nurodęs, kad žmonės turėtų veikti tokiu būdu, kuris finansiškai mažiausiai atsieis jų bendruomenei kaip visumai¹. Šis teiginys iš dalies galėtų paaiškinti, kodėl įstatymų leidėjas civiliniuose teisiniuose santykiuose dalyvaujantiems subjektams, kurie susiduria su laikiniais finansiniais sunkumais, suteikia galimybes ir numato teises priemones šiems sunkumams įveikti. Įmonių restruktūrizavimo institutas sudaro prielaidas žalą sumažinti ir išvengti jos padidėjimo.

Temos aktualumas. Analizuojama tema „Įmonės restruktūrizavimo planas, jo rengimas, tvirtinimas ir vykdymas: teorinės ir praktinės problemos“ yra aktuali keliais aspektais. Viena vertus, temos analizė gali būti laikoma turinčia didelę praktinę reikšmę, dėl vis didėjančio visuomenės poreikio turėti veiksmingą verslo išsaugojimo mechanizmą. Tokią aplinkybę patvirtina Europos Komisijos pozicija, jog valstybės narės nacionalinėse nemokumo procedūrose turėtų taikyti restruktūrizavimo prioriteto prieš bankrotą principą, kuris sudarytų prielaidas sumažinti investavimo kitoje valstybėje narėje riziką, pagerinti kreditorių skolų susigrąžinimą ir išsaugoti darbo vietas². Vis dėlto Lietuvoje 2015 metais buvo pradėti 1985 įmonių bankroto procesai³ ir tik 104 restruktūrizavimo procedūros⁴. Lietuvoje 2002–2017 m. buvo vykdomos 407 įmonės restruktūrizavimo procedūros, iš kurių 272 buvo nutrauktos dėl to, kad nustatytais terminais nepateiktas įmonės restruktūrizavimo planas arba kitais įmonių restruktūrizavimo įstatyme nustatytais pagrindais⁵. Likvidavus perspektyvią⁶ įmonę dėl bankroto, jos kreditoriai atgauna vos 13 proc. reikalaujamų sumų vertės⁷, dėl to nepatenkintų kreditorinių reikalavimų suma vykstančiuose bankroto procesuose sudarė daugiau negu 20 mln. eurų⁸. Nurodytos aplinkybės leidžia pagrįstai manyti, kad restruktūrizavimo prioriteto prieš bankrotą

¹ DWORKIN, R. *Teisės imperija*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2005, p. 291.

² 2014 m. kovo 12 d. Europos Komisijos komunikatas 2014/135/ES dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. OL, 2014 L 74, p. 65.

³ Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas. Įmonių bankroto apžvalga [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Imoniu_bankrotas.pdf/6c8939d5-e4c7-461a-ba27-8e6384fa5e4c?version=1.1

⁴ Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba. Įmonių bankrotai [interaktyvus]. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 17 d.] Prieiga per internetą: <http://www.bankrotodep.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-bankrotas/vykdomos-proceduros/#Pirkimu%20planas>

⁵ Priedas Nr. 1.

⁶ Įmonė, kuri potencialiai galėtų atkurti mokumą, jeigu laiku ir efektyviai galėtų pasinaudoti veiksminga restruktūrizavimo procedūra.

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito ataskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 22 [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3420>.

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito ataskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 5 [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3420>.

principas *de facto* neveikia, todėl yra prarandami perspektyvūs verslo subjektai, kyla nedarbo lygis, nepatenkinami įmonės kreditorių ir investuotojų interesai, stabdomos investicijos tarp valstybių narių, ribojama bendros Europos Sąjungos rinkos plėtra. Kita vertus, tarptautinių rekomendacijų neatitinkantis plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo stadijų reglamentavimas, jo nesuderinamumas su kitais teisės aktais, konceptualaus plano pagrindimo trūkumas sąlygoja nemažai teorinio pobūdžio klausimų, iki dabar neturinčių vienareikšmių atsakymų, kurie Lietuvos teisės moksle yra beveik netyrinėti. Siekiant rasti konceptualų restruktūrizavimo plano sampratos pagrindimą, darbe laikomasi nuomonės, kad restruktūrizavimo įstatymas gali būti grindžiamas juridinių asmenų teorijomis. Skirtinga teismų praktika skatina ieškoti vieningos pozicijos, kada įmonė pasiekia restruktūrizavimo tikslą – mokumo atkūrimą, klausiama, kiek ilgai įmonė turi išlikti mokumo būsenoje, kad ji atitiktų ilgalaikiškumo požymį. Plano rengimo stadijoje tiriamas teismo diskrecijos pakankamumas sprendžiant plano rengimo termino pratęsimo klausimą. Tvirtinimo stadijoje pagrindinis dėmesys yra skiriamas skirtingų kreditorių vienodo vertinimo problemai. Darbe polemizuojama dėl doktrinoje pateiktų siūlymų su įmone susijusių kreditorių problemai spręsti. Nagrinėjant vykdymo stadiją analizuojamas tyrimo objekto santykis su Viešųjų pirkimų ir Europos Sąjungos teise. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes galima pagrįstai teigti, kad nurodyta temos analizė yra reikšminga tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriu.

Darbo tikslas ir uždaviniai. Šio rašto darbo tikslas – nustatyti, ar įmonių restruktūrizavimo plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo stadijų teisinis reglamentavimas sudaro prielaidas perspektyvioms įmonėms veiksmingai pasinaudoti restruktūrizavimo procedūra ir pakankamai apsaugo procedūroje dalyvaujančių subjektų teises ir teisėtus interesus. Atsižvelgiant į šį tikslą, siekiant sudaryti prielaidas jam pasiekti, darbe yra keliami šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti įmonių restruktūrizavimo plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo stadijų teisinį reguliavimą, teismų praktiką ir bendrovių teisėje pripažįstamas interesų derinimo, atstovavimo kaštų bei naudos maksimizavimo teorijas ir nustatyti:

1.1. Koks įmonės restruktūrizavimo plano sąvokos aiškinimas tiksliausiai apibūdina įmonės restruktūrizavimo plano stadijos teisinį reglamentavimą;

1.2. Kaip pasireiškia juridinių asmenų teorijos restruktūrizavimo teisinių santykių kontekste, palyginti šių teorijų tarpusavio santykį, įvertinti ir nustatyti jų taikymo ypatumus ir reikšmę;

1.3. Kuo reikšminga restruktūrizavimo plano informacinė ir reguliacinė funkcijos, pateikti vertinimą, ar restruktūrizavimo planas gali būti laikomas sandoriu.

2. Išanalizuoti įmonės restruktūrizavimo plano sudarymo stadijos teisinį reglamentavimą, teismų praktiką bei doktriną ir įvertinti:

2.1. Valdymo organo tinkamumą rengiant restruktūrizavimo planą, taip pat teismo diskrecijos pakankamumą plano rengimo stadijoje;

2.2. Restruktūrizavimo trukmės įtaką kreditorių teisių ir teisėtų interesų ribojimui, pateikti poziciją dėl ilgalaikio mokumo atkūrimo, kaip restruktūrizavimo tikslo, sąvokos aiškinimo procedūros efektyvumo aspektu.

3. Išanalizuoti restruktūrizavimo plano tvirtinimo ir vykdymo stadijos teisinį reglamentavimą, teismų praktiką bei doktriną ir nustatyti:

3.1. Kodėl restruktūrizavimo planas po jo patvirtinimo gali būti privalomai taikomas kreditoriams, kurie nepritarė planui. Kokias problemas sąlygoja restruktūrizavimo plano patvirtinimo teisinis reguliavimas;

3.2. Kodėl plano tvirtinimo stadijoje kreditoriai, susiję su įmone, negali būti traktuojami vienodai su kitais kreditoriais, pateikti vertinimą dėl doktrinoje išsakytų problemos sprendimo būdų;

3.3. Skirtingų kreditorių vienodo vertinimo pasekmes restruktūrizavimo teisinių santykių dalyvių teisių ir teisėtų interesų apsaugai, taip pat pateikti vertinimą dėl plano tvirtinimo kreditoriams balsuojant klasėse;

3.4. Ar pagrįsti ribojimai restruktūrizuojamai įmonei dalyvauti viešajame pirkime ir kokias pasekmes toks ribojimas sukelia, taip pat pateikti siūlymus, kurie sudarytų geresnes galimybes įgyvendinti restruktūrizavimo plane nurodytas mokumo atkūrimo priemones;

3.5. Ar negalimumas pakartotinai restruktūrizuoti įmonę gali būti grindžiamas siekiu apsaugoti sąžiningą konkurenciją.

Darbo originalumas. Analizuojama tema yra originali, nes skiriasi nuo ankstesnių atliktų mokslinių tiriamųjų darbų. Restruktūrizavimo procedūra teisės mokslo požiūriu buvo analizuojama Mykolo Romerio universiteto magistro studijų studento V. Girniaus darbe „Kreditorių teisių įgyvendinimas įmonių restruktūrizavimo procese“⁹, tačiau šiame darbe įmonės restruktūrizavimo planas yra analizuojamas fragmentiškai, kadangi restruktūrizavimą reglamentuojantis teisinis reguliavimas buvo tiriamas tik kreditorių teisių apsaugos pakankamumo aspektu. Vilniaus universiteto studento P. Grinčiko magistro darbe „Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių teisinis statusas Lietuvoje ir užsienyje“¹⁰ yra orientuotas į restruktūrizavimo administratoriaus teises ir pareigas, sudarančias jo

⁹ GIRNIUS, V. *Kreditorių teisių įgyvendinimas įmonių restruktūrizavimo procese*: magistro darbas. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.

¹⁰ GRINČIKAS, P. *Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių teisinis statusas Lietuvoje ir užsienyje*: magistrinis darbas. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011.

statusą, todėl tyrimo objektai yra iš esmės skirtingi. I. Liorančaitės magistro darbe „Valstybės pagalba įmonės restruktūrizavimo procese“¹¹ pagrindinis dėmesys buvo skiriamas valstybės pagalbos teikimo teisėtumo sąlygų analizei. Vienas naujausių mokslinių tiriamojo pobūdžio darbų yra T. Christoph'o mokslinis straipsnis „Įmonės restruktūrizavimo procedūros Europos modelinio bendrovių įstatymo kontekste“¹², tačiau šiame darbe yra siekiama pateikti Europos modelinio bendrovių įstatymo santykį su nacionalinėmis nemokumo procedūromis. Nurodyti klausimai nepatenka į šio darbo tyrimo akiratį. Svarų indėlį į Lietuvos restruktūrizavimo doktrinos gausinimą įdėjo du Vilniaus universiteto teisės fakulteto mokslininkai – S. Barakauskas ir P. Miliauskas, tačiau nei viename iš šių darbų nebuvo nagrinėta įmonės restruktūrizavimo plano vykdymo stadija. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tema yra originali ir nauja.

Tyrimo objektas. Darbe pagrindinis dėmesys yra skiriamas Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatyme (toliau – ĮRI) įtvirtinto įmonės restruktūrizavimo plano rengimo, tvirtinimo ir vykdymo stadijų teisiniam reglamentavimui. Atsižvelgiant į ribotą rašto darbo apimtį, į tyrimo objektą nepatenka atskirų užsienio valstybių jurisdikcijoje taikomų restruktūrizavimo procedūrų lyginamieji aspektai. Reikėtų pabrėžti, kad procesinės teisės aspektai darbe turėtų būti laikomi antriniais, todėl tiesiogiai nepatenka į šio mokslinio tiriamojo darbo ribas. Rašto darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmoje rašto darbo dalyje yra siekiama nustatyti ir pateikti galimą įmonės restruktūrizavimo sampratą, šiam tikslui pasiekti autorius atlieka juridinio asmens prigimties ir etinių teorijų analizę. Antroje rašto darbo dalyje yra analizuojama įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadija, restruktūrizavimo teisinių santykių dalyvių kompetencijai, taip pat pačiam restruktūrizavimo planui keliami reikalavimai. Trečioje rašto darbo dalyje pagrindinis dėmesys yra skiriamas restruktūrizavimo plano tvirtinimo ir vykdymo stadijų teisiniam reguliavimui.

Darbe naudojami metodai. Siekiant pateikti visapusišką temos analizę ir įgyvendinti rašto darbe keliamus uždavinius, naudojami šie teisės aiškinimo metodai: teleologinis, lingvistinis, sisteminis, lyginamasis bei loginis. Vienas svarbiausių rašto darbe naudojamų metodų yra – teleologinis, kurio pagalba buvo mėginama atskleisti tikrąją įstatymų leidėjo valią. Lingvistiniu metodu darbe buvo aiškinama teisės aktuose vartojamų sąvokų prasmė. Pabrėžtina, kad šiuo metodu, atsižvelgiant į vartojamų sąvokų tarpusavio ryšius ir kontekstą, pirmenybė buvo teikiama teisės turinio nustatymui. Teisinė analizė būtų

---

¹¹ LIORANČAITĖ I. *Valstybės pagalba restruktūrizavime: magistro darbas. Socialiniai mokslai, teisė (OIS)*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.

¹² TEICHMANN, Ch. Corporate Restructuring under the EMCA. *European Company and Financial Law Review*, 2016, vol. 13, issue 2, pages 277–300.

nevisavertė, jei viena ar kita nuostata būtų traktuojama kazuistiškai, todėl naudojamas sisteminis tyrimo metodas, leidžiantis daryti konceptualius reiškinių analizės apibendrinimus. Loginiu metodu, pasitelkiant teiginių logikos dėsnius, buvo siekiama nustatyti ir identifikuoti galimas teisinio reglamentavimo prieštaras. Siekiant išskirti praktinio pobūdžio problemas, buvo naudojamas situacijos analizės (*angl. study case method*) metodas.

Naudojami šaltiniai. Siekiant pateikti visapusišką reiškinių analizę, rašto darbe buvo naudojamas platus spektras šaltinių. Svarbią vietą šaltinių kataloge užima specialioji literatūra. Vienas svarbiausių šaltinių darbe, kuris sudarė gilesnės mokslinės analizės prielaidas, yra S. Barakausko daktaro disertacija „Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai“¹³. Siekiant nustatyti ir įvertinti nacionalinius įmonių restruktūrizavimo teisinio reguliavimo ypatumus buvo analizuojama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, todėl darbe yra apžvelgiamos teismų praktikos pozicijos pateiktos teismų praktikos apžvalgoje Nr. AC-41-1 dėl įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procedūrų pradžią reglamentuojančių teisės normų taikymo. Įskaitant, bet neapsiribojant nurodytais šaltiniais, siekiant perimti gerąją užsienio valstybių praktiką darbe buvo remiamasi negriežtosios teisės (*angl. soft law*) šaltiniais, tarp kurių paminėtinas UNCITRAL nemokumo teisėkūros gairės¹⁴ (toliau – UNCITRAL), taip pat OECD gero bendrovių valdymo principai (*angl. Principles of Corporate Governance*)¹⁵.

---

¹³ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016.

¹⁴ United nations commission on international trade law. Legislative Guide on Insolvency Law. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 209. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 22 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

¹⁵ The Organisation for Economic Co-operation and Development. *Principles of Corporate Governance*. Paris: OECD, 2015, p. 46 [interaktyvus]. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 20 d.] Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf>.

1. ĮMONĖS RESTRUKTŪRIZAVIMO PLANO SAMPRATA

Siekiant visapusiškai atskleisti analizuojamą temą ir nustatyti teorines ir praktines problemas, kylančias įmonės restruktūrizavimo plano rengimo, tvirtinimo ir vykdymo stadijose, būtina pateikti įmonės restruktūrizavimo plano sampratą, todėl šioje dalyje analizuojama plano sąvoka, juridinių asmenų etinės ir prigimties teorijos, kuriomis gali būti grindžiamas plano prigimties aiškinimas ir įmonės restruktūrizavimo plano funkcijos.

1.1. Įmonės restruktūrizavimo plano sąvoka

Nors Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (toliau – ĮRI)¹⁶ detaliai reglamentuoja restruktūrizavimo procedūrą, taip pat pakankamai išsamiai nurodo reikalavimus, keliamus restruktūrizavimo planui, tačiau įstatymas nepateikia įmonės restruktūrizavimo plano sąvokos. Sąvoka planas (gr. *planum*) suprantama kaip sprendimo priėmimas dėl ateityje numatomų atlikti veiksmų¹⁷. Nurodytas lingvistinis restruktūrizavimo plano aiškinimas teisiniame kontekste būtų netikslus, todėl turėtų būti tikslintinas.

Teisiniame kontekste restruktūrizavimo planas gali būti suprantamas skirtingai. Teisės teorijoje yra visuotiniai pripažįstama, kad teisė turi išraiškos formą ir savo prasmę¹⁸. Pagal tai restruktūrizavimo planas galėtų būti skiriamas į planą formaliąją ir materialiąją prasme. Formaliąją prasme planas paprasčiausiai galėtų būti suprantamas, kaip restruktūrizavimo procedūros metu rengiamas dokumentas, kuriame objektyvai išreikšta forma yra įtvirtinamos arba tarpusavio susitarimu nustatomos restruktūrizavimo subjektų teisės ir pareigos, konstatuojamos objektyviai egzistuojančios aplinkybės, kurios leidžia planą tvirtinančiam subjektui įvertinti restruktūrizavimo tikslingumą, perspektyvumą ir teisėtumą. Materialiąją prasme planas gali būti suprantamas, kaip restruktūrizavimo procese dalyvaujančių subjektų tarpusavio susitarimu ar įstatymu nustatytų teisių ir pareigų visuma, sudarant, tvirtinant ir vykdant įmonės restruktūrizavimo planą. Pabrėžtina, kad tolesniame darbe įmonės restruktūrizavimo planas daugeliu atveju būtų bus suprantamas materialiąją prasme.

Be kita ko, restruktūrizavimo planas procedūrine prasme gali būti suprantamas kaip planavimo procesas, kurio metu restruktūrizavimo procese dalyvaujantys subjektai nustato tarpusavio teises ir pareigas. Atsižvelgiant į tai, įmonės restruktūrizavimo planas gali būti

---

¹⁶ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218.

¹⁷ Cambridge Dictionary, Cambridge University Press, s.l., 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/plan>.

¹⁸ KELZEN, H. Grynoji teisės teorija. Vilnius: *Eugrimas*, 2002, p. 44.

suprantamas trejopai, tačiau įmonės restruktūrizavimo plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo teisinio reglamentavimo teorines ir praktines problemas labiausiai leidžia atskleisti būtent turiningoji (materiali) įmonės restruktūrizavimo plano sąvoka. Taigi, įmonės restruktūrizavimo planas teisiniame kontekste turi būti suprantamas materialiaja prasme.

1.2. Įmonės restruktūrizavimo plano prigimtis

Restruktūrizavimo plano teisinio reglamentavimo prigimtis gali būti siejama su juridinio asmens teorijomis. Laikini įmonės finansiniai sunkumai yra viena iš juridinio asmens būsenų, kurioje jis yra nepajėgus arba greitai laiku gali tapti nepajėgiu įgyvendinti tikslus, dėl kurių buvo įsteigtas. Tokią nuostatą patvirtina ĮRĮ 1 straipsnio 2 dalis, kuri nurodo, kad restruktūrizavimo procedūros teisiniu reglamentavimu yra siekiama sudaryti sąlygas juridiniams asmenims, turintiems finansinių sunkumų ir nenutraukusiems ūkinės komercinės veiklos, išsaugoti ir plėtoti šią veiklą, sumokėti skolas ir išvengti bankroto¹⁹. Vadinasi, siekiant visapusiškai atskleisti juridinio asmens restruktūrizavimo, planą materialiaja prasme būtina analizuoti tikslus, dėl kurių juridinis asmuo buvo įsteigtas, taip pat atsižvelgiant į tai, kokios priemonės šiems tikslams pasiekti būtų socialiai priimtinausios. Taigi, restruktūrizavimo plano prigimtis gali būti aiškinama juridinio asmens teorijų kontekste laikantis pozicijos, kad restruktūrizavimo planas yra priemonė atkurti juridinio asmens būklę, kurioje juridinis asmuo yra pajėgus siekti tikslų, dėl kurių jis buvo įsteigtas.

1.2.1. Interesų derinimo teorija

Interesų derinimo teorijos (angl. *Stakeholder theory*) kontekste restruktūrizavimo planas gali būti suprantamas kaip priemonė suderinti skirtingų grupių interesus. Anot šios teorijos šalinininkų, juridinis asmuo gali būti laikomas veikiančiu etiškai ir teisėtai tik tuo atveju, kai vietoje pelno maksimizavimo, įmonė siekia suderinti įmonės dalyvių, darbuotojų, tiekėjų ir įmonės klientų ir suinteresuotos visuomenės interesus²⁰. Su finansiniais sunkumais nesusidurianti ir skirtingų interesų grupių interesus derinanti įmonė yra naudinga visoms interesų turėtojų grupėms. Tinkamai veikianti įmonė dalyviams garantuoja pelną, sukuria darbo vietas, į rinka yra tiekiamos prekės ar teikiamos paslaugos, surenkami mokesčiai, todėl tenkinamas visos visuomenės interesus. Įmonei susiduriant su laikiniais finansiniais sunkumais ir nebegalint vykdyti prisiimtų įsipareigojimų, interesų

---

¹⁹ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218.

²⁰ FRIEDMAN, M. *Business Ethics, Corporate Social Responsibility, and the Control and Governance of Corporations*. London: Routledge, 2002.

pusiausvyra suyra ir pasireiškia skirtingų interesų derinimo problema, kai patenkinus vienos grupės interesus yra arba gali būti pažeisti kitos grupės interesai. Taigi, įmonės restruktūrizavimo planas turėtų būti laikomas priemone suderinti skirtingus interesus ir atkurti jų pusiausvyrą.

Interesų derinimo teorija ypač stipriai juntama įmonės restruktūrizavimo plano tvirtinimo stadijoje. ĮRĮ 14 straipsnio 3 dalis nurodo, kad kreditorių susirinkimas pritaria restruktūrizavimo plano projektui, jeigu už tai balsuoja kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip $2/3$ visų teismo patvirtintų kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos²¹. Teleologiškai aiškinant nurodytą įstatymo nuostatą reikėtų atkreipti dėmesį į keletą svarbių aspektų. Pirma, kvalifikuotos kreditorių daugumos reikalavimas užtikrina, kad kreditorių mažuma negalės primesti savo valios daugumai. Antra, nėra reikalaujama kreditorių absoliučios daugumos pritarimo, kuris galėtų pažeisti restruktūrizuoti siekiančios įmonės interesus. Trečia, kreditorių kvorumas yra skaičiuojamas ne nuo visų įmonės prievolinių įsipareigojimų, o tik nuo tų, kurie buvo patvirtinti teismo, tokiu būdu interesų turėtojai įmonėje yra apsaugomi nuo pasyvių kreditorių. Taigi, manytina, kad restruktūrizavimo plano prigimtis gali būti siejama su interesų derinimo teorija.

Nors ši teorija gali pagrįsti daugelį restruktūrizavimo plano teisinio reglamentavimo nuostatų, tačiau teorija gali būti kritikuojama. Antai, S. F. Mansell'as yra išsakęs mintį, kad interesų derinimo teorija yra ydinga, kadangi bando paneigti juridinio asmens prigimtį, kuri visų pirma turėtų būti siejama su naudos siekimu sau, o ne su kitų interesų paisymu, todėl interesų teorija iš esmės moraliniais argumentais mėgina paneigti rinkos ekonomikos dėsnius²². Iš to išeitų, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas įmonės restruktūrizavimo teisinį reguliavimą, netiesiogiai įpareigoja restruktūrizavimo proceso dalyvius tenkinti kitų restruktūrizavimo procese dalyvaujančių subjektų interesus savo interesų sąskaita. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, ar iš tiesų skirtingų interesų turintys restruktūrizavimo subjektai įstatymų leidėjo yra įpareigojami derinti savo interesus, veikdami priešingai savo interesams. Taigi įmonės restruktūrizavimo planas, kaip interesų derinimo priemonė, gali būti kritikuojama.

Restruktūrizavimo plano, kaip priemonės suderinti skirtingų interesų grupių interesus, kritika turėtų būti laikoma labiau nepagrįsta nei pagrįsta. Kritika gali būti

---

²¹ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218.

²² MANSELL, S. F. *Capitalism, Corporations and the Social Contract: A Critique of Stakeholder Theory*. Cambridge: *Cambridge University Press*, 2013, p. 154.

paneigta ekonominiais argumentais. Pavyzdžiui, kreditorius, kuris balsavo prieš įmonės restruktūrizavimo planą, kuris vis tiek vėliau buvo patvirtintas kreditorių susirinkimo, yra naudingas tokiam kreditoriui, nes atkūrus įmonės mokumą yra sudaromos prielaidos gauti didesnę ekonominę naudą nei įmonės bankroto atveju. Atsižvelgiant į tai, būtų galima visiškai pritarti E. Lauraitytės teiginiui, kad interesų derinimo teorija turėtų būti grindžiama ekonomine analize, bet ne moralės ar politikos mokslo argumentais²³. Jei restruktūrizavimo proceso dalyviai nebūtų įpareigoti derinti interesų, tai daugeliu atveju, jie patirtų didesnius ekonominius praradimus, dėl to įmonės mokumas nebūtų atkurtas, o priešingai, atsirastų dar didesni ekonominiai praradimai. Taigi, restruktūrizavimo plano teisinis reglamentavimas, kuriuo derinami skirtingi interesai, turi būti suprantamas ne kaip priemonė atsisakyti savo interesų kitų interesų turėtojų naudai, o atvirkščiai – kaip priemonė įgyvendinti savo interesus.

Apibendrinant būtų galima teigti, kad restruktūrizavimo planas gali būti suprantamas kaip priemonė derinti skirtingų asmenų interesus. Įmonės restruktūrizavimo plano teisinis reglamentavimas turi būti suprantamas ne kaip restruktūrizavimo teisinių santykių dalyvių įpareigojimas atsisakyti savo interesų kitų interesų turėtojų naudai, o atvirkščiai, kaip prielaida įgyvendinti savo asmeninius interesus, kitiems restruktūrizavimo teisinių santykių dalyviams priimtiniomis priemonėmis.

1.2.2. Atstovavimo kaštų teorija

Atstovavimo kaštų teorija (angl. *Agency Costs Theory*) yra kita restruktūrizavimo plano prigimtį galinti paaiškinti teorija. Visuotinai pripažįstama, kad pagrindinis įmonės dalyvio interesas yra išsaugoti investicijas ir uždirbti iš to naudos²⁴⁻²⁵. Anot šios teorijos atstovų, įmonės dalyvis, kaip ekonominis įmonės savininkas, nuolat patiria su investicijos išsaugojimu susijusias išlaidas – atstovavimo kaštus, kuriuos sudaro valdymo organo sprendimais padaryti nuostoliai, jų priežiūros išlaidos, taip pat susaistymo (arba lojalumo) išlaidas. M. C. Jensen'as teigia, kad atstovavimo kaštų lygis yra mažesnis tuo atveju, kai valdymo organo veikla yra kontroliuojama trečiojo nešališko asmens²⁶. ĮRĮ 14 straipsnio 2

---

²³ LAURAITYTĖ, E. Sutartinės bendrovės teorijos susiformavimas ir sutartinė bendrovės prigimtis. Teisė, 2014, t. 90, p. 146.

²⁴ MIKALONIENĖ, L. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų įgyvendinimo būdai*. Vilnius: Registrų centras, 2015, p. 50.

²⁵ Pastebėtina, kad įmonių restruktūrizavimo teisinis reguliavimas yra taikomas ne tik privatiems juridiniams asmenims, todėl uždarbis ir naudos siekimas turi būti suprantamas ne tik tiesiogine prasme, tačiau plačiau – kaip investicija, leidžianti užtirtinti, jos tikslingą panaudojimą. Pvz., Viešosios įstaigos atveju – patenkinti viešąjį interesą.

²⁶ JENSEN, M.C., MECKLING, W. H. Theory of The firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, Vol. 3, North-Holland Publishing Company, s.l., 1976, p. 338–339

d. nurodo, kad restruktūrizavimo administratorius, gavęs restruktūrizavimo plano projektą, parengia rašytinę išvadą dėl plano įgyvendinimo galimybių ir pateikia ją valdymo organui²⁷. Toks reguliavimas sudaro prielaidos išsaugoti dalyvių investicijas ir tuo pačiu mažinama rizika, kad valdymo organo veiksmais bendrovei bus padaryta žala, kuri būtų lygi pakartotinio restruktūrizavimo bylos iškėlimo išlaidoms, kurios atsirastų, jeigu restruktūrizavimo plano vykdymo stadijoje paaiškėtų, kad planas yra objektyviai neįvykdomas. Tokią nuostatą patvirtina ĮRĮ 28 straipsnio 1 d. 4 p., kuris nurodo, jog įmonės restruktūrizavimo byla būtų nutraukta, jeigu planas būtų nevykdomas²⁸. Atsižvelgiant į tai, galima manyti, jog toks reguliavimas sukuria teigiamą eksternalumą, t.y. leidžia sumažinti atstovavimo kaštus. Vadinas, įmonės restruktūrizavimo planas gali būti laikomas priemone mažinti įmonės išlaidas ir užtikrinti kuo efektyvesnį įmonės dalyvių investicijų panaudojimą.

Ekonominio požiūrio šalininkai teigtų, kad atstovavimo kaštų teorija ne tik paaiškina ekonominę plano prigimtį, bet ir suteikia metodologinį pagrindą objektyviai analizei. M. C. Jensen'as nurodo, kad atstovavimo kaštų dydis yra priklausomas nuo įstatymų leidybos ir teismų praktikos²⁹. Atsižvelgiant į tai, įmonės restruktūrizavimo plano teisinis reglamentavimas objektyviai galėtų būti vertinamas ekonominio efektyvumo prasme, nes leidžia įvertinti, atstovavimo kaštų pokytį esant skirtingam teisiniam reglamentavimui. Efektyviu įmonės restruktūrizavimo plano teisiniu reglamentavimu būtų laikomas toks reglamentavimas, kuris labiausiai leistų sumažinti atstovavimo kaštų lygį. Taigi, atstovavimo kaštų teorija leidžia restruktūrizavimo plano teisinį reglamentavimą analizuoti ekonominio naudingumo būdu.

Vis dėlto reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad didelio pripažinimo bendrovių teisėje sulaukusi atstovavimo kaštų teorija įmonės restruktūrizavimo plano teisiniam reglamentavimui gali būti taikoma ribotai. L.F. Tritt'as nurodo, kad atstovavimo kaštų teorija remiasi nepagrįsta prezumpcija, kad žmogaus prigimtis yra absoliučiai racionali³⁰. Atsižvelgiant į tai, ekonominio efektyvumo kriterijus būtų teisingas tik tuo atveju, kai įmonės dalyviai, valdymo organas, tiek kreditoriai sprendimus priima visiškai racionaliai. Tarp įmonės dalyvių, valdymo organo ir kreditorių egzistuoja informacijos asimetrijos

---

²⁷ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218.

²⁸ *ibidem*

²⁹ JENSEN, M.C., MECKLING, W. H. Theory of The firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, Vol. 3, North-Holland Publishing Company, s.l., 1976, p. 357.

³⁰ TRITT, L.F. The Limitations of an economic agency Cost theory of Trust law. *Cardozo Law Review*, s. 1. 2011, Vol. 32, Issue 6, p. 62.

problema, kuri apsunkina objektyvaus sprendimo priėmimą. Taigi, manytina, kad nurodyta kritika turėtų būti laikoma pagrįsta.

Apibendrinant galima teigti, kad atstovavimo kaštų teorija leidžia restruktūrizavimo planą vertinti kaip priemonę mažinti atstovavimo kaštus, tokiu būdu pagrįsdama, kai kuriuos plano sudarymo ir tvirtinimo teisinio reglamentavimo aspektus, ypač trečiojo nešališko asmens dalyvavimo restruktūrizavimo procedūroje naudą. Vis dėlto, reikėtų sutikti su kritika, kad ekonominis efektyvumas negali būti laikomas objektyviu ir patikimu teisinio reglamentavimo vertinimo kriterijumi. Atsižvelgiant į tai, atstovavimo kaštų teorija restruktūrizavimo plano prigimties pagrindimui gali būti taikoma ribotai.

1.2.3. Naudos maksimizavimo teorija

Naudos maksimizavimo teorija (angl. *Value Maximization Theory*) gali pagrįsti kai kuriuos restruktūrizavimo plano teisinio reglamentavimo aspektus. Anot šios teorijos šalininkų, pagrindinė valdymo organo pareiga užtikrinti – įmonės vertės maksimizavimą³¹. A. Keay nurodo, kad įmonės vadovas turi veikti geriausiaisiais įmonės dalyvių interesais, nepaisant kitų interesų turėtojų³². M. Harner'is pastebi, jog pirminė valdymo pareiga yra užtikrinti dalyvio įnašo naudos maksimizavimą³³. Su laikiniais finansiniais sunkumais susiduriančios įmonės mokumo atkūrimas sudaro prielaidas išvengti bankroto, tokiu būdu išsaugant įmonės dalyvių kapitalą, taip sumažinant esamus ir išvengiant būsimų nuostolių. UNCTRAL nurodo, kad įmonės restruktūrizavimo tikslas yra maksimizuoti tikimybę dėl galutinių atskaitymų kreditoriams, užtikrinant geresnį prievolių įvykdymą, nei įmonės priverstinio likvidavimo dėl bankroto atveju³⁴. ĮRĮ 5 str. nurodo, kad įmonės valdymo organas turi parengti įmonės restruktūrizavimo plano metmenis, kuriuose atskleistų įmonės finansinę būklę. Nurodyta nuostata sudaro prielaidas įvertinti restruktūrizavimo procedūros perspektyvumą, tokiu būdu prognozuojant nuostolių sumažėjimą. Taigi, naudos maksimizavimo teorija įmonės restruktūrizavimo plano sudarymo stadijoje yra realizuojama suteikiant juridinio asmens valdymo organui teisę inicijuoti įmonės restruktūrizavimo procedūrą, tokiu būdu mažinant įmonės nuostolius ir išsaugant įmonės dalyvių įnašą.

---

³¹ BLAIR, M., STOUT L.A. A Team Production Theory of Corporate Law. *Virginia Law Review*, Vol. 85, No. 2 (Mar., 1999), p. 252.

³² KEAY, A. Getting to Grips with the Shareholder Value Theory in Corporate Law. *Common Law World Review*, 39, 2010, p. 359.

³³ HARNER, M.; MARINCIC, J. Behind Closed Doors: The Influence of Creditors in Business Reorganizations. *Seattle University Law Review*, 2011, 34(4), p. 1155.

³⁴ United Nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 209. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 22 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

Ši teorija sudaro prielaidas diskutuoti dėl įmonės restruktūrizavimo planą rengiančio subjekto tinkamumo. Giedrius Kolesnikovas pabrėžė, kad valdymo organai ir akcininkai nėra linkę adekvačiai įvertinti įmonės finansinės situacijos rimtumą, todėl tai sąlygoja nepateisinamai pavėluotą įmonės restruktūrizavimą³⁵. Atsižvelgiant į tai reikėtų sutikti su S. Barakauskos teiginiu, kad gaivinama įmonė gali parengti ir siūlyti tokį gaivinimo planą, kuris įmonės dalyviams leistų išsaugoti bent jau dalį investuotų lėšų (t. y., kurios duodama graža įmonės dalyviams būtų didesnė nei gautina įmonę likvidavus), suvokiant, kad plano nepatvirtinus įmonės dalyviai dėl to iš esmės nepatirs papildomų nuostolių, galima žala dėl plano nepatvirtinimo ir perspektyvios įmonės priverstinio likvidavimo teks kitiems subjektams (tai yra bandytos gaivinti įmonės kreditoriams, darbuotojams, visuomenei ir pan.), dėl to teisė parengti planą turėtų būti suteikiama visiems įmonės gaivinimu suinteresuotiems asmenims, kurie vėliau dalyvaus priimant sprendimą dėl tokios įmonės gaivinimo³⁶. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad naudos maksimizavimo teorija suabsoliutina įmonės dalyvių interesus, todėl jos apraiškos restruktūrizavimo teisiniame reguliavime turėtų būti vertinamos kritiškai, nes vienu subjektų interesai gali būti tenkinami kitų interesų turėtojų sąskaita. Taigi, naudos maksimizavimo teorija atveria kelią diskusijai dėl įmonės restruktūrizavimo planą rengiančio subjekto tinkamumo, tačiau restruktūrizavimo teisiniams santykiams turi būti taikoma siaurai.

Pabrėžtina, kad išimtinė dalyvių teisių ir teisėtų interesų apsauga prieštarauja interesų derinimo teorijai, todėl ne visiškai atitinka restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumus restruktūrizavimo plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo stadijose. Sutiktina su S. Barakauskos teiginiu, kad įmonių restruktūrizavimo teisinis reguliavimas turi būti laikomas tinkamu tuo atveju, kai prisideda prie skirtingų interesų pusiausvyros įmonių gaivinimo teisminių procedūrų metu palaikymo³⁷. Nurodyta nuomonė turėtų būti laikoma pagrįsta, kadangi kitaip nebūtų galima paaiškinti įstatymų leidėjo sprendimo įmonės restruktūrizavimo plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo stadijose įtvirtinti stabdžių ir atsvarų mechanizmo (angl. *check and balance*), kuriuo iš esmės atitinka įmonės restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumus. Taigi, naudos maksimizavimo teorija prieštarauja interesų derinimo teorijai.

Tiek atstovavimo kaštų, tiek naudos maksimizavimo teorija iš dalies pagrindžia įmonės, susiduriančios su laikiniais finansiniais sunkumais, suinteresuotumą būti

---

³⁵ KOLESNIKOVAS, G., RADZIOVSKY, E., KOZUBOVSKA, B. *The Restructuring Review*. London: Law Business Research, 2011, p. 210.

³⁶ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 232.

³⁷ *Ibidem*, p. 256.

restruktūrizuota. Vis dėlto, atstovavimo kaštų teorija ekonominiais argumentais neigia viena iš kertinių naudos maksimizavimo teorijos teiginių. M. C. Jensen'as teigia, kad maksimalios naudos nesiekimas yra suderinamas su ekonominiu efektyvumu³⁸. Nurodytas teiginys leidžia manyti, kad naudos maksimizavimo teorija prieštarauja tiek atstovavimo kaštų, tiek interesų derinimo teorijoms, kurios šiuo aspektu sutampa. Pastarosios teorijos, leidžia paaiškinti, kodėl restruktūrizavimo plano sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo stadijų teisinis reglamentavimas, užtikrinantis skirtingų asmenų interesų pusiausvyrą, bus legitimus tiek ekonominiu, tiek socialiniu požiūriu ir pasiekti restruktūrizavimo tikslą – sudaryti prielaidas perspektyviai įmonei įveikti laikinus finansinius sunkumus. Taigi, naudos maksimizavimo teorija prieštarauja tiek atstovavimo kaštų, tiek interesų derinimo teorijoms.

Apibendrinant galima teigti, kad naudos maksimizavimo teorija leidžia planą vertinti kaip priemonę užtikrinti didžiausią dalyvių įnašo sumažėjimą (mažinti ekonominius praradimus). Pabrėžtina, šios teorijos reikšmė sprendžiant tinkamo restruktūrizavimo planą rengiančio subjekto problemą. Vis dėlto, ši teorija prieštarauja interesų turėtojų ir atstovavimo kaštų teorijoms, dėl to ne visiškai atitinka restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumus, todėl plano prigimties aiškinimui turi būti taikoma ribotai.

1.3. Įmonės restruktūrizavimo plano funkcijos

1.3.1. Informacinė funkcija

Pagrindinė funkcija, kurią turėtų atlikti restruktūrizavimo planas, yra informacinė. UNCITRAL nurodo, kad dauguma nemokumo įstatymų reikalavimus planui sieja su pagrindiniu kriterijumi – reikalavimu pakankamai, aiškiai ir nedviprasmiškai visiems įmonės restruktūrizavimo procedūroje dalyvaujantiems asmenims atskleisti informaciją, susijusią su įmonės finansine padėtimi, taip aiškiai nurodant, kokie teisiniai padariniai atsirastų, jeigu įmonės restruktūrizavimo planas būtų patvirtintas³⁹. Nurodyta nuostata sudaro prielaidą manyti, kad restruktūrizavimo plano informacinė funkcija yra reikalinga dėl keleto priežasčių. Viena vertus, planas įmonės restruktūrizavimo teisiniuose santykiuose dalyvaujantiems subjektams suteikia galimybę priimti informuotą sprendimą dėl įmonės pajėgumo būti restruktūrizuota. Kita vertus, civilinių teisinių dalyvių turtinių teisinių santykių reglamentavimas negali pažeisti teisinio apibrėžtumo principo, todėl

---

³⁸ JENSEN, M.C., MECKLING, W. H. Theory of The firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure, *Journal of Financial Economics*, Vol. 3., s.l., 1976, p. 307.

³⁹ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 215. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 17 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

restruktūrizavimo teisiniuose santykiuose dalyvaujantiems asmenimis turi būti užtikrinta galimybė priimti tikrąją jų valią atitinkantį sprendimą. Taigi, restruktūrizavimo planas atlieka restruktūrizavimo teisinių santykių dalyvių informavimo funkciją.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad teisės rengti restruktūrizavimo planą įgyvendinimas priklauso nuo tinkamo subjektų informavimo dar iki iškeliant restruktūrizavimo bylą. Lietuvos apeliacinis teismas (toliau – Apeliacinis teismas) yra pažymėjęs, kad teismas turi iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą, kai įmonės finansiniai rodikliai leidžia manyti, kad restruktūrizavimo metmenyse išsikelti tikslai sugrąžinti skolas kreditoriams gali būti realiai įgyvendinti⁴⁰. Nurodyta teismo pozicija iš esmės atitinka teisės doktrinoje išsakomą mintį, kad tinkamas teisinis reguliavimas turi, kiek tai įmanoma, tinkamai atriboti įmones, kurioms turėtų būti suteikta naujos pradžios galimybė, nuo tų, kurias tiesiog reikėtų likviduoti (t. y. perspektyvias įmones nuo neperspektyvių)⁴¹. Taigi, tiek įmonės restruktūrizavimo teorija, tiek praktika pripažįsta informacinę restruktūrizavimo plano funkciją.

Vis dėlto Informacinės įmonės restruktūrizavimo plano funkcijos pripažinimas savaime neužtikrina tinkamo restruktūrizavimo teisiniuose santykiuose dalyvujančių subjektų informavimo. Nors ĮRĮ įpareigoja restruktūrizuoti siekiančios įmonės planą rengiantį subjektą atskleisti sprendimui priimti reikalingą informaciją, taip pat pakankamai detaliam reglamentuoja šios informacijos pobūdį, vis dėlto, toks reguliavimas neleidžia išspręsti praktiniu požiūriu reikšmingo informacijos pakankamumo klausimo. Kitaip tariant, kada pateikiama informacija gali būti laikoma pakankama konstatuoti, jog yra pagrindas pradėti restruktūrizavimo procedūrą. Taigi, informacinė plano funkcija suponuoja informacijos pakankamumo problemą.

Viena vertus, per aukštas informacijos pakankamumo standartas apribotų įmonės, siekiančios atkurti mokumą, galimybes pradėti įmonės restruktūrizavimo procedūrą. Apeliacinis teismas yra pabrėžęs, jog nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą stadijoje negalima reikalauti iš pareiškėjo, kad pateiktų labai išsamų veiklos ateityje įvertinimą, nes tai bus daroma sprendžiant restruktūrizavimo plano tvirtinimo klausimą, kada iš esmės ir sukonkretinami metmenyse pateikti duomenys⁴². Tokia teismo pozicija gali būti vertinama palankiai mažiausiai dėl keleto priežasčių. Pirma, žemas informacijos pakankamumo

---

⁴⁰ Lietuvos apeliacinis teismas civilinių bylų skyrius. 2012 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje A. Č. v. UAB „Granitas“, Nr. 2-407/2012, kat. 127.2 (S).

⁴¹ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 255.

⁴² Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2011 m. kovo 24 d. nutartis pagal Vilniaus miesto savivaldybės administracija ir kt. v. UAB „Senovė“, Nr. 2-727/2011, kat. 127.2 (NS).

standartas restruktūrizavimo bylos iškėlimo stadijoje nereiškia ilgalaikių restruktūrizavimo padarinių atsiradimo. Antra, kreditorių nepasitikėjimas įmonės mokumo atkūrimu gali būti pareikštas ne restruktūrizavimo bylos iškėlimo, o plano patvirtinimo stadijoje. UNCITRAL nurodoma, kad įmonės restruktūrizavimo planas turi būti vertinamas laikantis nuostatos, kad labiau tiktina, jog įmonė susidūrusi su laikiniais finansiniais sunkumais planą labiau įvykdys negu neįvykdys⁴³. Taigi, teisės rengti restruktūrizavimo planą įgyvendinimas neturėtų būti apsunkintas pernelyg aukštu informacijos pakankamumo (patikimumo) standarto taikymu.

Kita vertus, pernelyg žemų informacijos pakankamumo standartų taikymas galėtų nepagrįstai išplėsti restruktūrizavimo procedūros taikymą, tokiu būdu apsunkinant kreditorių teisių įgyvendinimą. Vis dėlto, nėra pagrindo sutikti su V. Girniaus teiginiu, jog restruktūrizavimo bylos iškėlimo stadijoje procesas vyksta išimtinai įmonės nuožiūra ir kreditorių nuomonė šiame etape negali lemti proceso eigos⁴⁴. Apeliacinis teismas pabrėžė, kad restruktūrizavimo proceso pradėjimas, neturint didžiųjų bendrovės kreditorių paramos, būtų iš esmės formalus ir pasmerktas žlugti Lietuvos Aukščiausias teismas (toliau – Aukščiausiasis Teismas) yra pabrėžęs, kad teismas turėtų įvertinti restruktūrizavimo plano metmenyse numatytų esminių priemonių turinį ir tai, kaip kiekviena iš šių priemonių galės būti įgyvendinama realiomis sąlygomis ir prisidės prie įmonės veiklos, mokumo atkūrimo, atsiskaitymo su kreditoriais⁴⁵. Tik ekonomiškai pagrįstų priemonių visuma (kompleksas) ir jų įgyvendinimo realumas gali įtikinti dėl restruktūrizavimo tikslų pasiekimo⁴⁶. Tokia teismo pozicija vertintina teigiamai ir gali būti aiškinama siekiu suderinti kreditorių ir įmonės interesus. Taigi, informacijos pakankamumo standartas negali būti toks žemas, kad tikimybė atkurti mokumą būtų tik hipotetinė, tačiau negali būti per aukštas, jog įmonė apskritai negalėtų pradėti įmonės restruktūrizavimo procedūros.

Apibendrinant reikia pabrėžti, kad įmonės restruktūrizavimo planas atlieka informacinę funkciją. Nors restruktūrizavimo teisinis reguliavimas detaliam nurodo reikiamos atskleisti informacijos pobūdį, tačiau nėra detalizuojamas informacijos pakankamumo standartas. Atsižvelgiant į įmonės restruktūrizavimo teisinio reguliavimo tikslus ir siekį atkurti interesų pusiausvyrą, įmonės restruktūrizavimo bylos iškėlimo

---

⁴³ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations, 2005, p. 214.

⁴⁴ GIRNIUS, V. *Kreditorių teisių įgyvendinimas įmonių restruktūrizavimo procese*: magistro darbas. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 28.

⁴⁵ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje R. M. v. UAB „ALU systems“ Nr. e2-484-330/2017, kat. 3.4.4.1.

⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2010 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje ŽŪB „Agrowill Eimučiai“ v. UAB „Litagos prekyba“, Nr. 3K-3-263/2010, kat. 127.1; 127.2; 127.4; 127.7 (S).

stadijoje informacijos pakankamumo standartas negali būti pernelyg aukštas, kad būtų apsunkinta įmonių galimybė pasinaudoti restruktūrizavimo procedūra, tačiau tikimybė atkurti mokumą negali būti tik hipotetinė.

1.3.2. Reguliacinė funkcija

Restruktūrizavimo planas atlieka reguliacinę funkciją. ĮRĮ nurodo, kad restruktūrizavimo plane turi būti nurodytas įmonės verslo planas, numatoma kreditorių pagalba dėl skolinių įsipareigojimų, susidariusių iki įmonės restruktūrizavimo bylos iškelimo teisme, reikalavimų vykdymo terminų atidėjimas, reikalavimų atsisakymas, piniginės prievolės pakeitimas kita prievole, kita svarbi informacija⁴⁷. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad restruktūrizavimo planas atlieka ne tik informacinę funkciją, dėl kurios planą tvirtinantys subjektai gali įvertinti įmonės *status quo* ir priimti informuotą sprendimą, bet ir nustato restruktūrizuotis siekiančios įmonės, jos kreditorių teises ir pareigas, jeigu įmonės restruktūrizavimo planas būtų patvirtintas. Sutiktina su S. Barakausko mintimi, kad nustatant planui keliamus reikalavimus reikėtų atsižvelgti į tai, kad patvirtintas gaivinimo planas taps privalomas net ir tiems asmenims, kurie prieštaravo įmonės gaivinimui (t. y. gali suvaržyti jų teises)⁴⁸. Taigi, restruktūrizavimo planas gali būti suprantamas, kaip šalių teises ir pareigas nustatantis instrumentas.

Restruktūrizavimo plano reguliacinė teisinė reikšmė pagal sukuriamus teisinius padarinius įmonės civiliniams teisiniams santykiams skiriasi priklausomai nuo to, ar planas yra patvirtintas. Pabrėžtina, jog įmonės restruktūrizavimo planas yra tvirtinimas trejopai. Pirma, įmonės restruktūrizavimo plano projektą tvirtina įmonės dalyvio teises įgyvendinantis subjektas⁴⁹. Antra, projektą tvirtina kreditorių susirinkimas⁵⁰. Galiausiai, įmonės restruktūrizavimo projektas tampa įmonės restruktūrizavimo planu po to, kai jį patvirtina teismas⁵¹. Civilinis kodeksas yra *lex generalis*, Įmonių restruktūrizavimo įstatymo atžvilgiu⁵², todėl plane prisiimti įsipareigojimai turi būti vertintini atsižvelgiant į bendrąsias civilinės teisės normas tiek, kiek jų kitaip nereglamentuoja ĮRĮ. Taigi,

---

⁴⁷ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218, 12 straipsnis.

⁴⁸ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 254.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 14 str. 1 dalis, 10 str. 2 dalies 2 p.

⁵⁰ *Ibidem*, 14 str. 3 dalis, 10 str. 2 dalies 3 p.

⁵¹ *Ibidem*, 14 str. 6 dalis, 10 str. 3 dalis.

⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2010 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje UAB „RANGA IV“ Nr. 3K-3-270/2010, kat. 127.1; 127.4; 127.6; 127.7 (S).

svarstyti ūmonės restruktūrizavimo plane (metmenų) prisiimtų ūsipareigojimais sukeltini teisiniai padariniai iki ir jau po plano patvirtinimo.

Atrodytų, jog restruktūrizavimo plano projektas iki patvirtinimo neturėtų sukelti jokių teisinių padarinių. Vis dėlto, numatomas mokumo atkūrimas refinansuojant skolą, siekiant gauti naujus kreditus jau esamiems ūsipareigojimams vykdyti praktiniu požiūriu yra galimi tik po ilgų derybų su potencialiais kreditoriais. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.163 str. 1 dalis ūtvirtina ūalių pareigą ikisutartinių santykių metu elgtis ūažiningai⁵³. ūalys turi atskleisti viena kitai joms ūinomą informaciją, turinčią esminės reikšmės sutarčiai sudaryti⁵⁴. ūmonei, manančiai, jog ūmonės mokumas gali būti atkurtas skolos refinansavimo būdu (gaunant kreditą), tikslas yra ūgyti potencialaus (būsimo) kreditoriaus pasitikėjimą, todėl ūmonė gali būti nelinkusi atskleisti tikrosios savo padėties. Aukščiausiasis Teismas yra pabrėžęs, kad derybose ūalys gali prisiimti tam tikrų vienašalių ar dvišalių ūsipareigojimų, reiškiančių ikisutartinių prievolių, ū kurių nevykdymą gali atsirasti ikisutartinė civilinė atsakomybė, atsiradimą. Antra vertus, tam tikrais atvejais ikisutartiniai santykiai transformuojasi ū sutartinius taip, kad sudėtinga nustatyti jų ribą⁵⁵. Pavyzdžiui, jeigu ikisutartiniame dokumente ūalys sutaria dėl esminių sutarties sąlygų, ūvertinus konkrečios situacijos aplinkybes, gali būti pripažinta, kad ūalys sudarė sutartį, nors tas dokumentas jų pavadinamas ketinimų protokolu, susitarimu⁵⁶. Taigi, jau ūmonės restruktūrizavimo plano projektas, kaip ikisutartinių santykių su būsimais kreditoriais ketinimų protokolais, ūmonei gali sukelti civilinius teisinius padarinius. Taigi, nepagrįsta manyti, jog ūmonės restruktūrizavimo plano projektas iki jo patvirtinimo momento nesukelia jokių teisinių padarinių.

Ūmonės restruktūrizavimo planas laikytinas vykdytinų prievolių modifikavimo instrumentu, kuriuo yra siekiama specifinio tikslo – atkurti skolininko mokumą. UNCTRAL nurodo, kad restruktūrizavimo planas gali būti nukreiptas ū ateitį, jame ūtvirtinant elgesį su kreditoriais ir pačia ūmone, tokiu būdu restruktūrizavimo planą paverčiant panašiu ū verslo planą, ūskaitant išmokų paskirstymo klausimus⁵⁷. ĮRĮ nurodo, kad restruktūrizavimo plane turi būti nurodyti kreditorių ūrašas, reikalaujamos sumos ir reikalavimų tenkinimo terminai, kreditorių pagalba ir verslo planas restruktūrizavimo

---

⁵³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, *Valstybės ūinios*, 2000, Nr. 74-2262.

⁵⁴ *Ibidem*, 6.163 str. 4 dalis.

⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinių bylų skyrius. *Plenarinės sesijos 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje V. ū. prieš A. N., A. N., bylos Nr. 3K-P-382/2006, 42.4; 45.1; 45.6 (S)*.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 209. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 17 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

laikotarpiu⁵⁸. Įstatymų leidėjas pasirinko į ateitį nukreiptą funkcinę plano sampratą, kuria pasitelkiant prievolių modifikavimo institutą siekiama atkurti įmonės mokumą. Prievolės modifikavimu laikomas kreditorių daugeto sutikimu (kreditorių susirinkimui patvirtinus planą) yra keičiami vykdytinų prievolių terminai ir vykdymo tvarka, taip pat skolininkas įsipareigoja imtis aktyvių veiksmų (lot. *facere*) arba nuo jų susilaikyti (lot. *non facere*), kurie yra nurodyti įmonės verslo plane restruktūrizavimo laikotarpiu. Atsižvelgiant į nurodytą reguliavimą, manytina, kad planu yra siekiama sukurti dvejopo pobūdžio teisinius padarinius. Pirma, planu yra modifikuojamos jau esančios prievolės. Antra, skolininkas prisiima papildomas prievoles. Taigi, įmonės restruktūrizavimo plano reguliacinė funkcija pasireiškia tiek esamų civilinių teisinių santykių keitimu, tiek naujų civilinių teisinių santykių sukūrimu.

Toks reguliacinės plano funkcijos aiškinimas lemtų tai, kad restruktūrizavimo planas galėtų būti suprantamas kaip skolininko ir kreditorių daugeto sandorių visuma. Visuotinai pripažįstama, jog sandoriu laikoma valiniai asmens veiksmai, kuriais yra siekiama sukurti, pakeisti arba panaikinti civilines teises ir pasekmes⁵⁹. Antai ĮRĮ nurodo, jog įmonei neįvykdžius arba netinkamai įvykdžius restruktūrizavimo planą byla yra nutraukiama, o visi susitarimai dėl bendros kreditorių reikalavimų sumos atsisakymo, prievolių vykdymo atidėjimo terminų netenka galios, tokiu būdu įtvirtinant specialų sandorių negaliojimo pagrindą. Atsižvelgiant į tai, manytina, jog įmonės restruktūrizavimo planui būdingi sandorio požymiai, todėl planas gali būti laikomas sandorių visuma.

Vis dėlto, nurodyta pozicija gali būti kritikuojama. Nors toks aiškinimas iš esmės atitinka tiek restruktūrizavimo teisinį reguliavimą, tiek padarinius, kurie kyla turimoms kreditorių reikalavimo teisėms ir restruktūrizuotis siekiančio skolininko prievolių vykdymui, vis dėlto toks aiškinimas tikslintinas. Teigiant, jog įmonės restruktūrizavimo planas gali būti suprantamas kaip visuma sandorių, reikėtų įvertinti svarbų restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumą – restruktūrizavimo plano patvirtinimo atveju prievolinių teisinių santykių pasikeitimas ne visada atsiranda su kreditoriaus valia. Sandorio būtinas požymis – sąmoningas ir laisva valia atliekamas veiksmas, kuriuo siekiama teisinių padarinių. ĮRĮ nurodo, kad planas tampa privalomu tuo atveju, jeigu už tai balsuoja kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 2/3

---

⁵⁸ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 12 str. 1 dalies 2-4 p.

⁵⁹ VILIETA, A. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras Pirmoji knyga bendrosios nuostatos. Vilnius: Justitia, 2000, p. 157.

visų teismo patvirtintų kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos⁶⁰. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad prievoliniai teisiniai santykiai modifikuojami nebūtinai turint visų kreditorių valios išreiškimą. Taigi, nors restruktūrizavimo planas gali būti suprantamas kaip restruktūrizavimo teisiųjų santykių dalyvių tarpusavio teises ir pareigas nustatantis instrumentas, vis dėlto, įmonės restruktūrizavimo planas negali būti sutapatintas su sandorių visuma⁶¹.

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, kad nors restruktūrizavimo planu, kaip teises ir pareigas nustatančiu arba keičiančiu instrumentu, sukeliama civiliniai teisiniai padariniai skiriasi, vis dėlto, manytina, derybos dėl plano gali sąlygoti ikisutartinės civilinės atsakomybės atsiradimą, todėl yra pagrindo teigti, kad ir nepatvirtintas restruktūrizavimo planas gali sukelti civilinius teisinius padarinius. Reikėtų manyti, kad nors planui būdingi tam tikri sandorio požymiai, vis dėlto planas negali būti prilyginamas sandoriui, nes neturi būtinojo sandorio požymio – suderintos šalių valios.

---

⁶⁰ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 14 str. 3 dalis.

⁶¹ Plačiau apie plano privalomumą kreditoriams, nepritarusiems planui, žiūrėti įmonės restruktūrizavimo plano tvirtinimo stadijos analizę.

2. ĮMONĖS RESTRUKTŪRIZAVIMO PLANO RENGIMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI PROBLEMINIAI ASPEKTAI

2.1. Įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadija

Įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadija prasideda nuo teismo nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą priėmimo dienos⁶². Įsiteisėjus nutarčiai įmonei iškelti restruktūrizavimo bylą momento įmonei uždraudžiama vykdyti visas pinigines prievoles, sustabdomas netesybų ir palūkanų už visų įmonės prievolių, susidariusių iki teismo nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą priėmimo dienos, skaičiavimas, sustabdomas išieškojimas pagal vykdomuosius dokumentus ir reikalavimų įskaitymas⁶³. Teleologiškai aiškinant nurodytą nuostatą galima teigti, jog tokiu reguliavimu įstatymų leidėjas siekia sukurti suspensyvinį (lot. *suspensivus*) efektą⁶⁴, kuriuo būtų sudarytos prielaidos išlaikyti nepakitusių įmonės mokumą tol, kol bus patvirtintas restruktūrizavimo planas arba atsisakyta jį patvirtinti. Taigi, įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadija trunka nuo restruktūrizavimo bylos iškėlimo iki plano patvirtinimo momento, kurios metu įmonei yra suteikiama laikina teisinė apsauga.

2.1.2. Įmonės restruktūrizavimo planą rengiantis subjektas

IRĮ įtvirtina nuostatą, kad tiek restruktūrizavimo procedūros inicijavimas, tiek įmonės restruktūrizavimo plano rengimas yra išimtinė įmonės valdymo organo teisė⁶⁵. Manoma, kad valdymo organai ir akcininkai yra linkę adekvačiai neįvertinti įmonės finansinės situacijos rimtumo, todėl tai sąlygoja nepateisusiai pavėluotą įmonės restruktūrizavimą⁶⁶. AVNT duomenimis Lietuvoje (2002 – 2017 m.) buvo vykdomos 407 įmonės restruktūrizavimo procedūros, įskaitant ir besitęsiančias, iš kurių 272 buvo nutrauktos dėl to, kad nustatytais terminais nepateiktas įmonės restruktūrizavimo planas arba kitais įmonių restruktūrizavimo įstatyme nustatytais pagrindais⁶⁷. Iš jų 150 dėl to, kad niekada nebuvo

---

⁶² Pabrėžtina, kad nurodytas restruktūrizavimo plano rengimo stadijos apibrėžimas netaikomas tuo atveju, kai įmonė, siekianti pasinaudoti įmonės restruktūrizavimo procedūra, pasirenka supaprastintą restruktūrizavimo procedūrą.

⁶³ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 7 str. 2 dalis.

⁶⁴ KEENAN, D. *Company law*. Glasgow: Longman, 2005, p. 517.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 5 str., 14 str.

⁶⁶ KOLESNIKOVAS, G., RADZIOVSKY, E., KOZUBOVSKA, B. *The Restructuring Review*. London: Law Business Research. 2011, p. 210.

⁶⁷ Priedas Nr. 1.

pateiktas ar patvirtintas įmonės restruktūrizavimo planas⁶⁸. Tokia padėtis sudaro prielaidas abejoti tokio įstatymų leidėjo pasirinkimo teisingumu ir *pro et contra* įvertintini tokio pasirinkimo privalumai, trūkumai ir galimos alternatyvos. Taigi, pasisakytina dėl įmonės restruktūrizavimo planą rengiančio subjekto tinkamumo.

Viena vertus, įmonės restruktūrizavimo plano rengimo teisės suteikimas jos valdymo organui gali turėti privalumų. UNTCIRAL nurodo, kad tuo atveju, kai skolininkui suteikiamas pranašumas pradėti restruktūrizavimo procedūrą ankstyvoje finansinių sunkumų stadijoje padidina teigiamą tikimybę dėl verslo išlikimo, kadangi pats ūkio subjektas geriausiai žino savo verslo ypatumus⁶⁹. Būtų galima iš dalies pritarti nurodytai nuomonei, kadangi mokumo atkūrimas, kartu ir pagrindinis restruktūrizavimo tikslas, priklauso nuo gebėjimo padidinti pajamas kečiant rinkodarą, diegiant inovacijas ar apskirtai keičiant komercinės veiklos pobūdį, dėl to yra reikalingas konkrečios verslo srities išmanymas. Sutiktina, kad nei restruktūrizavimo administratorius, nei teismas, negali geriau išmanyti verslo strategiją už pačią įmonę. Analogiška nuostata taip pat taikytina ir įmonės kreditoriams, išskyrus atvejus, kai jie yra faktiniai arba potencialūs skolininko konkurentai, veikiantys toje pačioje ar panašioje verslo srityje. Taigi, įmonės restruktūrizavimo plano rengimo teisės suteikimas restruktūrizuotiems siekiančiai įmonei gali būti pagrindžiamas specifinių žinių, įgūdžių ir verslo specifikos išmanymu.

Kita vertus, toks įstatymų leidėjo pasirinkimas gali būti kritikuotinas. Subjekto tinkamumas turi būti vertinamas sistemiškai kartu su kitais įmonės restruktūrizavimo plano teisinio reguliavimo aspektais. Antai ĮRĮ nurodo, kad planui turi pritarti tiek įmonės dalyviai, tiek kreditoriai⁷⁰. UNCITRAL nurodo, kad tuo atveju, kai restruktūrizavimo planas turi būti patvirtintas kreditorių, visada yra didelė rizika, tikėtina, kad restruktūrizavimas žlugs dėl to, jog skolininko parengtas planas nebus priimtinas kreditoriams⁷¹. Tokioje situacijoje pasireiškia poreikis interesų derinimo problema, nes susirungia du priešingi interesai. Pavyzdžiui, įmonės dalyvių interesui išsaugoti įmonės kontrolę gali būti priešingas kreditorių interesui skolą pakeisti dalimi įmonės kapitale (angl. *debt-equity swap*), tokiu būdu įgyjant strateginį įmonės valdymą. Interesų pusiausvyros paieška yra dar labiau apsunkinama iš bendrovių teisės kylančių fiduciarinių pareigų

---

⁶⁸ Priedas Nr. 2.

⁶⁹ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 211. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 22 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 5 str., 14 str. 3 d.

⁷¹ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 212. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 22 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

institutu, kuris yra taikomas įmonės valdymo organui. Civilinis kodeksas nurodo, kad juridinio asmens valdymo organas turi būti lojalus juridiniam asmeniui⁷². L. Didžiulis teigia, kad fiduciarinė lojalumo pareiga iš esmės reiškia pareigą veikti išimtinai principalo interesais, susilaikant nuo veikimo savo ar trečiųjų asmenų naudai⁷³. Anot gero bendrovių valdymo principų, net tuo atveju, kai bendrovė yra kontroliuojama kitos bendrovės ar asmenų grupės, valdymo organas visada turi veikti bendrovės dalyvių interesais⁷⁴. Taip sukuriama uždaro rato (lot. *circulus vitiosus*) padėtis, kai įmonės valdymo organas veikia įmonės dalyvių naudai, įgyvendina lojalumo pareigą, tačiau tokiu būdu pažeidžia kreditorių interesus ir atvirkščiai. Taigi, restruktūrizavimo teisinių santykių dalyvių interesų priešingumas ir nevisiškas suderinamumas su bendrovių teisės normomis sudaro pagrindą kritikuoti tokį įstatymų leidėjo pasirinkimą.

Vis dėlto, reikėtų pabrėžti, kad interesų derinimo problemą sustiprina ne tiek pato plano rengimo teisės suteikimas įmonės valdymo organui, kiek išimtinis šios teisės pobūdis. Išimtinumas suponuoja tai, kad kiti restruktūrizavimo teisinių santykių dalyviai tokios teisės neturi. Apeliacinis teismas yra pažymėjęs, kad šios kategorijos civilinėse bylose esančio plataus viešojo intereso, proceso ypatumų, tiek restruktūrizavimo ar bankroto bylos iškėlimo, tiek jau iškeltos bylos nutraukimo procesas yra aiškiai reglamentuojamas specialiojo įstatymo normų, nes teisinės pasekmės, kurios atsiranda jau po to, kai teismas priima nutartį dėl bylos iškėlimo, realiai paliečia ne tik patį atsakovą, tačiau taip pat ir jo kreditorius⁷⁵. Nurodyta teismo pozicija leidžia teigti, kad plano rengimo teisės neįgyvendinimas arba netinkamas įgyvendinimas po restruktūrizavimo bylos iškėlimo daro arba gali daryti neigiamą poveikį kitų restruktūrizavimo procedūroje dalyvaujančių asmenų teisės ir teisėtiems interesams. Taigi, kritikuotinas ne tiek valdymo organo, kaip planą rengiančio subjekto pasirinkimas, o išimtinis šios teisės pobūdis, nes netinkamai įgyvendinus nurodytą teisę gali atsirasti neigiami padariniai tiek įmonei, tiek jos kreditoriams.

Išimtinis plano rengimo teisės pobūdis, nenumatant jokių alternatyvų, apskritai kritikuotinas dėl lankstaus požiūrio (angl. *flexible approach*) stygiaus nemokumo teisiniame reguliavime. UNCITRAL nuosaikiai laikosi pozicijos, jog nemokumo įstatymai

---

⁷² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 2.87 str.

⁷³ DIDŽIULIS, L. Fiduciarinių pareigų instituto kilmė, esmė ir recepcija. *Teisė*, 2014, t. 91, p. 87.

⁷⁴ The Organisation for Economic Co-operation and Development. *Principles of Corporate Governance*. Paris: OECD, 2015, p. 46 [interaktyvus]. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf>

⁷⁵ Lietuvos apeliacinis teismo civilinių bylų skyrius. *2011 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje G.B. v. UAB „Plienai“ Nr. 2-2481/2011, kat. 127.2; 127.4 (S)*. Nurodytoje byloje teismas sprendė, kad restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumai gali sąlygoti bendrųjų procesinių teisių ribojimus.

turėtų įtvirtinti tik orientacinius principus, kurie pakankamai užtikrintų, kad restruktūrizavimo procedūros metu kreditoriams nebus užtikrinta mažesnė susigrąžintina suma nei bankroto procedūros metu, taip turėtų riboti po nesėkmingo restruktūrizavimo nemokių skolininkų sugrąžinimą į rinką⁷⁶. Pritariant UNCITRAL pozicijai manytina, kad išimtinės teisės numatymas yra perteklinis ir ribojantis procedūros dalyvių plano rengimo teisę perleisti šią teisę kitiems restruktūrizavimo teisinių santykių dalyviams. Tokia įstatymų leidėjo pozicija sukuria nelankstų reguliavimą, kuris daugeliu atveju negali užtikrinti dinamiškos verslo praktikos. Išimtinės teisės valdymo organui (kuris ir įveda įmonę į finansinių sunkumų būseną) suteikimas negali būti objektyviai pateisinamas. Atsižvelgiant į restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumus ir valdymo organo teisinį statusą, bendrovių teisės prasme, siūlytina plano rengimo teisę suteikti ir kitiems procedūroje dalyvaujantiems subjektams, tokiu būdu sumažinant tikėtiną valdymo organo interesų konfliktą tarp bendrovės ir jos kreditorių. Taigi, siūlytina plano rengimo teisę plačiaja prasme, įskaitant ir įmonės restruktūrizavimo procedūros iniciatyvos teisę suteikti ne tik valdymo organui, bet ir kitiems restruktūrizavimo teisinių santykių dalyviams.

2.1.2. Įmonės restruktūrizavimo plano rengimo terminas

Restruktūrizavimo plano sudarymo terminas po restruktūrizavimo bylos iškėlimo turi dvejopą teisinę reikšmę. ĮRĮ nurodo, kad restruktūrizavimo plano projektas turi būti pateiktas tvirtinti teismui ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos⁷⁷. Viena vertus, įmonės restruktūrizavimo planui parengti nustatytais terminas gali būti laikomas procesiniu, kadangi byloje dalyvaujantys asmenys arba kiti asmenys privalo arba gali atlikti tam tikrus procesinius veiksmus⁷⁸. Kita vertus, nuo restruktūrizavimo bylos iškėlimo atsiranda suspensyvinis efektas, kuris sukelia materialinius teisinius padarinius (uždraudžiamas piniginių prievolių vykdymas, sustabdomas išieškojimas). Taigi, restruktūrizavimo plano rengimo termino teisinė reikšmė yra dvejopa.

Praktiniu požiūriu 6 mėnesių terminas gali būti objektyviai per trumpas įmonės restruktūrizavimo planui parengti ir gauti kreditorių sutikimą. Antai S. Barakauskas nurodo, jog termino trukmė turėtų būti pakankama tam, kad norimai gaivinti įmonei būtų

---

⁷⁶ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 210. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 22 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218; 14 str. 5 dalis.

⁷⁸ LAUŽIKAS, E., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras I dalis*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 198.

sudaryta reali galimybė derėtis ir bandyti surasti kompromisą su kreditoriais, be to, kad būtų sudarytos sąlygos parengti įmonės gaivinimo planą⁷⁹. Vidutinė įmonės restruktūrizavimo plano rengimo trukmė nuo nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos iki įmonės restruktūrizavimo plano patvirtinimo teisme dienos yra ilgesnė nei maksimaliai teismo galimas pratęsti terminas⁸⁰. Vis dėlto, reikėtų sutikti, jog restruktūrizavimo planas negali būti per ilgas, kad dėl prievolių vykdymo sustabdymo kreditorių patiriami nuostoliai netaptų neproporcingi siekiamam tikslui. Taigi, reikia įvertinti, ar dėl termino pratęsimo nebus neproporcingai apriboti kreditorių interesai.

Vertinant termino pratęsimo galimybes svarbu įvertinti materialinę teisinę termino reikšmę ir nustatyti, ar įmonės restruktūrizavimo plano rengimo terminas yra laikytinas papildomu, ar lengvatiniu. Jei laikytume, kad įstatyme įtvirtintas uždraudimas vykdyti neįvykdytas prievoles turi būti laikomas prievolės modifikavimu, nustatant atidedamąjį terminą, turėtume sutikti su tuo, jog už šį laikotarpį skolininkui (restruktūrizuotis siekiančiai įmonei) negali būti taikoma civilinė atsakomybė. Tokią nuostatą paneigtų ĮRĮ 28 str. 4 dalis nurodo, jog per nustatytą terminą nepatvirtinus įmonės restruktūrizavimo plano įmonės restruktūrizavimo byla nutraukiama, nutraukus restruktūrizavimo bylą privalomosios įmokos, palūkanų ir netesybų skaičiavimas bei išieškojimai atnaujinami nuo jų skaičiavimo sustabdymo pradžios ir skaičiuojami už restruktūrizavimo bylos iškėlimo ir už nagrinėjimo teisme laikotarpį. Taigi, jeigu įmonės restruktūrizavimo planas nebūtų patvirtintas, skolininkui už įmonės restruktūrizavimo planui parengti skirtą terminą būtų taikoma civilinė atsakomybė (atnaujinamas palūkanų ir netesybų skaičiavimas), todėl analizuojamas terminas negali būti laikomas atidedamuju. Įmonės restruktūrizavimo plano parengti nustatytas terminas prievolių vykdymo prasme gali būti laikomas lengvatiniu (pranc. *Le terme de grace*). Teisės doktrinoje pažymima, jog nustačius lengvatinį terminą, kitaip nei atidedamojo termino atveju, prievolės vykdymo terminas nenukeliamas, o tik sustabdomas jos priverstinis vykdymas⁸¹. Taigi, galima reikėtų manyti, jog nurodytas terminas pagal juo sukeltamus materialinius teisinius padarinius skolininko prievolių vykdymui turi būti laikomas lengvatiniu, o ne atidedamuju.

Lengvatinio termino nustatymas įmonės kreditorių interesus riboja mažiau, nei atidedamojo termino prievolei įvykdyti atveju. Nutraukus įmonės restruktūrizavimo bylą dėl to, jog įmonės restruktūrizavimo planas nebuvo patvirtinimas arba nebuvo vykdomas tinkamai, delspinigių ir palūkanų skaičiavimas yra atnaujinamas nuo jų sustabdymo

---

⁷⁹ BARAKAUSKAS, S. Įmonių gaivinimo teisinės procedūros: lyginamieji aspektai: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 224.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 227.

⁸¹ MIKELĖNAS V. *Prievolių teisė pirmoji dalis naujasis civilinis kodeksas*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 113.

momento⁸². Tokia įstatymų leidėjo valia atnaujinti prievolių neįvykdymo padarinių taikymą *ex tunc* (nuo dabar į praeitį) vertintina kaip viena iš priemonių apsaugoti įmonės kreditorių interesus ir išvengti galimo piktnaudžiavimo įmonės restruktūrizavimo procesu. Atsižvelgiant į tai, manytina, jog ilgesnio termino įmonės restruktūrizavimo plano rengimui nustatymas neproporcingai neribotų įmonės kreditorių interesų, todėl nėra pagrindo sutikti su V. Girnio teiginiu, jog plano pateikimo teismui terminas įtvirtina siekį restruktūrizavimo procedūras vykdyti operatyviai, taip apsaugant kreditorių visumos interesus⁸³. Taigi, atsižvelgiant darytina išvada, jog kreditorių interesus užtikrina ne termino trukmė, o termino pabaigos padariniai, todėl plano rengimo terminas pratęsimas *per se* nereikščių kreditorių teisių ir teisėtų interesų pažeidimo.

Vertinant termino pratęsimo galimybes taip pat reikia įvertinti procesinę teisinę termino reikšmę. Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, jog vertinant įstatyme nustatytą restruktūrizavimo plano pateikimo teismui terminų pobūdį, kai yra iškelta restruktūrizavimo byla, pažymėtina, kad, nors šie terminai nustatyti ne procesiniame įstatyme, jie pagal savo pobūdį atitinka procesinio termino sampratą. Aptariamam restruktūrizavimo plano teismui pateikimo terminai nėra naikinamieji, nes jie neeliminuoja restruktūrizavimo proceso galimybės ateityje⁸⁴. Įstatyme nustatyta, kad asmenims, praleidusiems įstatymų nustatytą terminą dėl priežasčių, kurias teismas pripažįsta svarbiomis, praleistas terminas gali būti atnaujinamas⁸⁵. Kitoje byloje Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, jog kasacinio teismo praktikoje „pripažįstama galimybė pratęsti terminą ilgesniam nei vieno mėnesio laikotarpiui, tačiau tokie atvejai vertintini kaip išskirtiniai“⁸⁶. Įmonių restruktūrizavimo įstatyme formuluotės teismas turi teisę „vieną kartą ne ilgiau kaip vienam mėnesiui pratęsti“⁸⁷. Tai rodo, jog įstatymų leidėjo nustatytas įmonės restruktūrizavimo plano rengimo terminas yra pernelyg trumpas, todėl teismai, siekdami išspręsti šį įstatymų leidėjo nustatyto reguliavimo netobulumą, iš dalies pasitelkia *contra legem* aiškinimą, tokiu būdu mėgindami išplėsti savo diskrecijos ribas pratęsiant terminą. Atsižvelgiant į tai, sutiktina su UNCITRAL pateikta nuostata, kad įmonių restruktūrizavimo teisinis reguliavimas turėtų užtikrinti lanksčią teismo diskreciją

---

⁸² Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218, 28 str. 4 dalis.

⁸³ GIRNIUS, V. *Kreditorių teisių įgyvendinimas įmonių restruktūrizavimo procese*: magistro darbas. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 31.

⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. *Civilinių bylų skyrius 2011 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje P. Š. v. UAB „Šeba“*, Nr. 3k-3-179/2011, kat. 116.1; 127.6; 127.7 (S).

⁸⁵ *Ibidem*.

⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiasis teismas civilinių bylų skyrius. 2013 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Č.K. v. UAB „Vingriai“, Nr. 3K-3-458-2013, kat. 127.4; 124.7

⁸⁷ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218, 14 str. 5 dalis.

atsižvelgiant į atvejus, kai plano rengimui gali reikėti gerokai daugiau laiko, o termino pratęsimas neturėtų žalingos įtakos kitoms restruktūrizavimo procese dalyvaujančioms šalims⁸⁸. Taigi, įmonės restruktūrizavimo plano parengimo terminas procesinės teisės aspektu negali būti laikomas naikinamuoju, o priešingai gali būti ne tik atnaujintas, bet išimtiniais atvejais pratęstas ilgesnį nei įstatyme nurodytą laiko tarpą.

Apibendrinant galima teigti, jog įmonės restruktūrizavimo plano rengimo ir pateikimo tvirtinti terminas turi materialinę teisinę ir procesinę teisinę reikšmę. Atsižvelgiant į padarinius, sukeliamus restruktūrizuoti siekiančios įmonės prievolių vykdymui, restruktūrizavimo plano rengimo terminas laikytinas ne atidedamuoju, o lengvatiniu, todėl nutraukus įmonės restruktūrizavimo bylą civilinės atsakomybės (palūkanų, netesybų) taikymas pradedamas taikyti *ex tunc*, tokiu būdu užtikrinant kreditorių interesų apsaugą nuo naudojimosi laikina apsauga. Procesinės teisės aspektu įmonės restruktūrizavimo planas laikytinas atnaujinamuoju ir teismų praktikoje gali būti pratęsimas ilgesnį nei įstatyme leidžiamas laikotarpis. Atsižvelgiant į tai, manytina, jog ilgesnio įmonės restruktūrizavimo plano parengimo termino įtvirtinimas įstatyme nesukeltų neigiamų padarinių įmonės kreditoriams ir labiau atitiktų visuomeninių santykių, atsirandančių įmonių restruktūrizavimo srityje, realijas.

2.2. Įmonės restruktūrizavimo plano turinys

Siekiant nustatyti teorines ir praktines problemas, atsirandančias įmonės restruktūrizavimo plano sudarymo stadijoje, reikia įvertinti Įmonių restruktūrizavimo įstatyme įtvirtintus reikalavimus įmonės restruktūrizavimo planui. Teisės doktrinoje nurodoma, jog reikalavimai įmonės gaivinimo planui sudaryti sąlygas priimti informuotą sprendimą ir prisidėti prie skirtingų interesų pusiausvyros gaivinimo procedūros palaikymo⁸⁹. D. Hayek nurodo, kad įmonės restruktūrizavimo planas turėtų įtvirtinti nuostatas, kurios sumažintų tikimybę, jog planas bus atmestas⁹⁰. Atsižvelgiant į tai, manytina, jog patvirtintas restruktūrizavimo planas turi ne tik užtikrinti realų įmonės mokumo atkūrimą, tačiau taip pat pakankamai užtikrinti restruktūrizavimo procedūroje dalyvaujančių asmenų teisių ir teisėtų interesų apsaugą. Taigi, restruktūrizavimo planui keliami reikalavimai turi būti

---

⁸⁸ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 214. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 27 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

⁸⁹ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 254.

⁹⁰ HAYEK, D., MEYER, C., JORIS, C. Restructuring over Liquidation. *International Financial Law Review*, 2015, 34(4), p. 48.

analizuojami suinteresuotų asmenų apsaugos pakankamumo ir mokumo atkūrimo efektyvumo aspektais.

2.2.1. Restruktūrizavimo trukmė

ĮRĮ nurodoma, kad įmonės restruktūrizavimo plane turi būti pateikti restruktūrizavimo tikslai ir trukmė⁹¹. Šia įstatymo nuostata yra siekiama realizuoti įmonės restruktūrizavimo plano informacinę funkciją. ĮRĮ 12 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog įmonės restruktūrizavimas negali tęstis ilgiau kaip 4 metus, kuris teismo gali būti pratęstas neilgiau kaip 1 metus. Taigi, bendra įmonės restruktūrizavimo trukmė negali būti ilgesnė negu 5 metai. Viena vertus, toks įstatymų leidėjo sprendimas gali būti paaiškintas tuo, jog įmonės restruktūrizavimu yra siekiama atkurti ne bet kokios, o su laikiniais finansiniais sunkumais susidūrusios įmonės mokumą. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad visais atvejais įmonės restruktūrizavimas procedūra turi būti ribota laiko atžvilgiu. Kita vertus, nurodytas laikotarpis gali būti nepakankamas įmonės mokumui atkurti, kadangi šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nediferencijuoja restruktūrizavimo laikotarpio pagal restruktūrizuoti siekiančio ūkio subjekto savybės. Taigi, kyla klausimas, ar iš tiesų įmonės restruktūrizavimo terminas gali būti laikomas kreditorių apsaugos priemone?

Viena vertus, įmonės restruktūrizavimo trukmė įtvirtinimas savaime nereiškia kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugos. P. Kloppers'as pastebi, jog nuo to momento, kai įmonės restruktūrizavimo planas būna patvirtintas kreditorių susirinkimo prievolių vykdymo klausimai ir tolesnis mokumą siekiančios atkurti įmonės elgesys yra apibrėžiamas įmonės restruktūrizavimo plane priimtais įsipareigojimais⁹². Panašios nuomonės yra laikomasi ir Lietuvos teismų praktikoje. Aukščiausiasis Teismas yra pabrėžęs, jog restruktūrizavimo proceso, kaip įmonės veiklos pertvarkymo bei jos įsipareigojimų kreditoriams modifikavimo, prigimtis lemia tam tikro pačios įmonės dalyvių ir kreditorių susitarimo būtinybę, šis susitarimas pasiekiamas įgyvendinant ĮRĮ nustatytas procedūras, *inter alia*, svarstant ir tvirtinant restruktūrizavimo planą. Tam, kad vyktų restruktūrizavimo procesas, įmonės kreditoriai turi pritarti restruktūrizavimo planui⁹³. Atsižvelgiant į tai, kitaip nei įmonės restruktūrizavimo bylos iškėlimo stadijoje prievolių vykdymo sustabdymas atsiranda ne vienašališkai, o priešingai prievolių vykdymo terminai ir tvarka yra keičiami su kreditorių sutikimu. Taigi, kreditorių dalyvavimas priimant

---

⁹¹ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218, 12 str. 1 dalies 1 punktą.

⁹² KLOPPERS, P. Judicial Management A Corporate Rescue Mechanism in Need of Reform. *Stellenbosch Law Review*, 1999, 10(3), p. 426.

⁹³ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. *Civilinių bylų skyriaus 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje AB „Nordea Bank“ v. UAB „Saurida“ Nr. 3K-3-559-916/2015.*

sprendimą dėl restruktūrizavimo plano patvirtinimo, o ne restruktūrizavimo plano trukmė laikytina įmonės kreditorių apsaugos priemone.

Kita vertus, tokia pozicija gali būti kritikuojama. ĮRĮ nuostatos, reglamentuojančios įmonės procedūrą, negali būti aiškinamos dogmatiškai, atsiejant jas nuo ekonomės realybės. Įmonės restruktūrizavimo procedūrą yra sudaromos kliūtis taikyti įmonės bankroto procedūrą. M. Vaščėga nurodo, jog bankrotas, kaip ekonominės instrumentas, visų pirma yra skirtas atsikratyti ekonomiškai neefektyvių įmonių ir skolininko turtą panaudoti ekonomiškai efektyvesniu būdu⁹⁴. Ilgą laikotarpį tęsiant įmonės restruktūrizavimo procedūrą gali pažeisti kreditorių interesus ne teisine, o ekonomine prasme. Nors ĮRĮ įtvirtina ne mažai kreditorių interesų apsaugos priemonių, įskaitant kreditorių dalyvavimą įmonės restruktūrizavimo plano tvirtinimo stadijoje, vis dėlto, tai neužtikrina, kad nutraukus įmonės restruktūrizavimo procedūrą įmonės kreditorių interesai nebus apsunkintas. Nors ilgesnis įmonės restruktūrizavimo laikotarpis gali būti kritikuojamas ekonominiais argumentais tokia kritika laikytina labiau nepagrįsta negu pagrįsta. Restruktūrizavimo plano patvirtinimas ekonomine prasme reiškia sprendimą panaudoti turtą, remiantis prielaida, jog toks sprendimas užtikrins didesnę ekonominę grąžą, nei sprendimas inicijuoti įmonės bankroto procedūrą. Taigi, įmonės restruktūrizavimo laikotarpis nereiškia kreditorių teisių suvaržymo, o priešingai pakartotinę investiciją, tikintis didesnės nei bankroto atveju grąžos.

Vis dėlto, restruktūrizavimo plano trukmė yra reikšminga kreditoriams, kurie nepritarė įmonės restruktūrizavimo planui, tačiau planas jiems yra privalomas. Patvirtintas planas teisiškai saistančiu teik įmonę, tiek jos dalyvius, tiek suinteresuotus kreditorius⁹⁵. Įmonių restruktūrizavimo įstatyme įtvirtintos *pacta tertiis non nocent non present* (susitarimas neįpareigoja susitarime nedalyvavusioms trečiosios šalies) principo išimties taikymas galėtų pagrįstas teisėje dominuojančiu viršindividualistiniu teisės siekiu patenkinti daugumos poreikį⁹⁶, tačiau tai nekeičia aplinkybės, jog restruktūrizavimo procedūros metu yra ribojami jų interesai, be jų suderintos valios (konsensuso). Atsižvelgiant į tai, manytina, jog kuo trumpiau įmonės restruktūrizavimo procedūra truks, tuo mažiau bus ribojamos tokių kreditorių teisės ir teisės saugomą interesai. Taigi, restruktūrizavimo trukmė kreditorių, kurie nepritarė įmonės restruktūrizavimo planui, gali būti laikomas netiesiogine jų teisių ir teisėtų interesų apsaugos priemone.

---

⁹⁴ VAŠČĖGA, M. Economic aspects of the Bankruptcy law. *Teisė*, 2003, t. 47, p. 197.

⁹⁵ KLOPPERS, P. Judicial Management A Corporate Rescue Mechanism in Need of Reform. *Stellenbosch Law Review*, 1999, 10(3), p. 422.

⁹⁶ KOSATYJ, V. Dominuojantys teisės tikslai. *Teisė*, 2010, t. 77, p. 100

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, jog ilgas įmonės restruktūrizavimo terminas negali būti laikomas įmonės restruktūrizavimo planui pritarusių kreditorių teisių ir teisėtų interesų suvaržymu, tačiau tokie restruktūrizavimo padariniai atsiranda įmonės restruktūrizavimo planui nepritarusiems kreditoriams.

2.2.2. Įmonės restruktūrizavimo tikslas

ĮRĮ nurodo, jog restruktūrizavimo plane turi būti nurodomi restruktūrizavimo tikslai⁹⁷, kurie turi būti nustatomi įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadijoje. Įmonių restruktūrizavimo teisės doktrinoje keliama restruktūrizavimo tikslų apibrėžtumo stokos problema, kuri aktuali tiek vertinant plano realumą, tiek jį tvirtinant, tiek vykdant. A. Belcher⁹⁸ is nurodo, jog kas laikytina sėkmingu įmonės gaivinimu bei kada įmonės gaivinimo sėkmė turėtų būti vertinama, yra du polemniai klausimai, į kuriuos surasti vienareikšmišką atsakymą vargu ar pavyktų⁹⁸. Klausama, kiek laiko įmonė po jos gaivinimo turėtų gyvuoti, kaip įmonės gaivinimas turėtų paveikti jos veiklą, kad jis galėtų būti laikomas sėkmingu⁹⁹. Taigi, doktrinoje nėra vieningos nuomonės, kada įmonės restruktūrizavimo tikslai yra pasiekti.

Vieningo restruktūrizavimo tikslo supratimo turėjimas leidžia įvertinti, kada restruktūrizavimo procedūra yra sėkminga. Aukščiausiojo Teismo praktikoje pažymima, jog restruktūrizavimo tikslas yra išsaugoti ir plėtoti įmonės, kuri turi laikinų finansinių sunkumų, veiklą, sumokėti skolas ir išvengti bankroto¹⁰⁰. ĮRĮ 28 str. nurodo, jog įmonės restruktūrizavimo byla nutraukiama, jeigu neįvykdomas arba netinkamai įvykdomas restruktūrizavimo planas. ĮRĮ 29 str. teigia, kad įgyvendinus planą įmonės restruktūrizavimo procedūra baigiama. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad įmonės restruktūrizavimo tikslai gali būti laikomi savotišku įmonės restruktūrizavimo procedūros sėkmės matu, su kurių įgyvendinimu arba neįgyvendinimu yra siejama įmonės restruktūrizacijos bylos pabaiga arba nutraukimas. Taigi, siekiant rasti atsakymą, kada

---

⁹⁷ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218, 12 straipsnis 1 dalis 1 p.

⁹⁸ BELCHER, A. *Corporate Rescue: a Conceptual Approach to Insolvency Law*. London: Sweet & Maxwell, 1997, p. 22–24 iš BARAKAUSKAS S. Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 223.

⁹⁹ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 223.

¹⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje A. Š. v. ŽŪB „Agrowill Kairėnai“ Nr. 3K-3-197/2010, kat. 27.8.1 (S). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje A. D. v. „Statybos linija“ Nr. 3K-3-11/2014, kat. 40.2; 127.1; 127.9.

tikslai yra pasiekti, reikia vertinti, kada įmonė gali būti laikoma atkūrusia mokumą, ĮRĮ prasme.

Veiklos išsaugojimas, kaip specifinis tikslas, leidžia įmonių restruktūrizavimo procedūrą atskirti nuo kitų nemokumo procedūrų. Lietuvos apeliacinis teismas yra pažymėjęs, jog bankroto procedūra yra siekiama eliminuoti iš rinkos nemokius rinkos dalyvius¹⁰¹. Vis dėlto tikslumo dėlei reikėtų pažymėti, jog įmonės veiklos tęsimas savaime neleidžia atskirti šių nemokumo procedūrų, nes siekiant užtikrinti jos kreditorių reikalavimų patenkinimą¹⁰², įmonė turi teisę tęsti ūkinę komercinę veiklą, kuri mažina jos nuostolius¹⁰³. Taigi, kyla klausimas, kada įmonė gali būti laikoma tęsiančią veiklą, įmonės restruktūrizavimo teisinio reguliavimo prasme.

Įmonės veiklos tęstinumas restruktūrizavimo atveju, kitaip bankroto atveju, yra ilgalaikis ir tęstinio pobūdžio. Apeliacinis teismas yra pažymėjęs, jog siekdama restruktūrizavimo, bendrovė turi aiškų planą ir priemones, kaip pasiekti restruktūrizavimo tikslus – atkurti ilgalaikį įmonės mokumą ir galimybę įvykdyti įsipareigojimus kreditoriams¹⁰⁴. Teismų praktikoje ilgalaikis mokumo atkūrimas, kaip veiklos tęstinumo požymis yra siejamas su skirtingomis aplinkybėmis. Pavyzdžiui, Kauno apygardos teismas yra pažymėjęs, jog nepaisant fakto, kad nebuvo iki galo išmokėtos skolos, restruktūrizavimo tikslai buvo pasiekti – išsaugota juridinio asmens ūkinė komercinė veikla, taip išvengta bankroto ir atkurta socialinė taika, nes skolininkė ir kreditoriai bendradarbiavo, susitarė, kad skolininkė ir toliau vykdys savo įsipareigojimus bei sumokės visas skolas¹⁰⁵. Klaipėdos apygardos teismas sprendamas įmonės restruktūrizavimo akto tvirtinimo klausimą pažymėjo, kad restruktūrizuoti siekusi įmonė sėkmingai įgyvendino restruktūrizavimo planą, atstatė ilgalaikį mokumą, atsiskaitė su kreditoriais¹⁰⁶. Panevėžio apygardos teismas yra pažymėjęs, jog įmonė vykdo veiklą, jos vidutinės pajamos per mėnesį 163079 EUR, o išlaidos 85961 EUR¹⁰⁷. Iš nurodytos teismų praktikos matyti, jog ilgalaikio mokumo atkūrimo aplinkybė yra įrodinėjama įvairiais argumentais (nuo

---

¹⁰¹ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2012 m. rugpjūčio 30 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Dagrame“, Nr. 2-1086/2012, kat. 126.8 (S).

¹⁰² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje AB „DNB bankas“ v. UAB „Gertauta“ Nr. 3K-3-233/2014, kat. 116.11; 125.11.2; 126.5.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 10 straipsnis 7 dalies 5 p.

¹⁰⁴ Lietuvos Apeliacinis teismo civilinių bylų skyrius. 2017 m. sausio 19 d. nutartis civilinėje byloje R.S. v. UAB „ORTAS“, Nr. 2-315-798/2017, kat. 3.3.2.5.; 3.4.4.2.

¹⁰⁵ Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyrius. 2016 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Verduna“ Nr. B2-25-343/2016, kat. 3.2.6.4; 3.4.3.8; 3.4.3.9 (S).

¹⁰⁶ Klaipėdos apygardos teismo civilinių bylų skyrius. 2016 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje R. S. v. UAB „Evresta“ Nr. B2-85-253/2016, kat. 3.4.3.9 (S).

¹⁰⁷ Panevėžio apygardos teismo civilinių bylų skyrius. 2016 m. kovo 21 d. sprendimas civilinėje byloje „Agrowill Nausodė“ kat. 3.2.6.1; 3.4.3.8.

socialinės taikos iki teigiamų įmonės finansinių rodiklių), tačiau teismų praktikoje yra išskiriamos dvi ilgalaikio mokumo atkūrimo sąvokos aiškinimo tendencijos. Pirma, visiško atkūrimo tendencija, kai įmonė restruktūrizavimo akto įvykdymo tvirtinimo dieną yra įvykdžiusi visus prievolinius įsipareigojimus, lėmusius įmonės finansinius sunkumus. Antra, dalinio mokumo atkūrimo aiškinimo tendencija, kai įmonė iš dalies įvykdė pradelstus prievolinius įsipareigojimus, tačiau objektyvios aplinkybės leidžia daryti pagrįstą prielaidą, kad prievoliniai įsipareigojimai, sąlygoję nemokumą, bus visiškai įvykdyti ateityje. Dalinio nemokumo aiškinimo tendencija vertintina palankiai, kadangi būtų nepagrįsta reikalauti, kad įmonė, siekianti įgyvendinti restruktūrizavimo procedūrą, neturėtų jokių skolininkų įsipareigojimų, kita vertus, skolų turėjimas, turint pagrindą manyti, kad jos bus gražintos, neprieštarauja UNCITRAL rekomendacijai, jog po restruktūrizavimo įmonė neatkūrusi mokumą negali būti gražinta į rinką. Taigi, įmonės veiklos tęstinumu teismų praktikoje yra laikomas įmonės mokumo atkūrimas, kuris yra siejamas su visišku faktiniu arba numatomu kreditorių reikalavimų patenkinimu, lėmusių įmonės nemokumą.

Toks nurodyto tikslo aiškinimas neatsako į klausimą, kiek laiko įmonė turi išlikti moki, kad įmonių restruktūrizavimo teisinio reguliavimo prasme būtų laikoma, jog yra pasiekti restruktūrizavimo procedūros tikslai. Būtų paradoksalu iš įmonės, kuri siekia pasinaudoti įmonės restruktūrizavimo procedūra, reikalauti neterminuotą laiką išlikti mokia. Viena vertus, toks reikalavimas būtų paprasčiausiai neįmanomas ekonomine prasme. I. Arslan'as nurodo, jog ekonominis gyvenimas niekada nebūtina pastovus, o priešingai – nuolat lydimas ekonominių svyravimų, pakilimų ir nuopolių¹⁰⁸. Kita vertus, neterminuoto išlikimo mokumo būsenoje aiškinimas, kaip restruktūrizavimo tikslas būtų ydingas įmonių restruktūrizavimo teisinio reguliavimo prasme, nes iš esmės paneigtą faktinę galimybę pasinaudoti įmonės restruktūrizavimo procedūra. Taigi įmonės mokumo atkūrimas negali būti neterminuotas.

Ilgalaikis įmonės mokumas turėtų būti suprantamas kaip mokumas, trunkantis ne trumpiau kaip iki visiško prievolių, lėmusių įmonės nemokumą, įvykdymo. Ilgalaikis įmonės mokumas gali būti laikomas juridiniu faktu. Juridiniu faktu laikomas realios tikrovės reiškinys, su kuriuo teisės normos sieja teisinių padarinių atsiradimą, pasikeitimą ar pasibaigimą¹⁰⁹. Įmonės (ne)mokumo faktas yra nustatomas analizuojant įmonės finansinius duomenis, jų santykis su įmonės turto verte ir įmonės ūkinės komercinės veiklos

---

¹⁰⁸ ARSLAN, I., BAL, V. The Theoretical Framework of the Economic Fluctuation in Turkey. *Lex ET Scientia International Journal*, 2007, t. 14, p. 208.

¹⁰⁹ AVIŽA S., et al. *Civilinės teisės bendroji dalis: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 42.

rezultatais¹¹⁰. ĮRĮ nurodo, kad teismui nutartimi patvirtinus restruktūrizavimo procedūros įvykdymo aktą, restruktūrizavimo byla baigiama¹¹¹. Teismų praktikoje pripažįstama, kad įmonės restruktūrizavimo plano įvykdymo aktas teismo gali būti patvirtintas ir tuo atveju, kai įmonės mokumas *de facto* nėra atkurtas, tačiau yra pakankamas pagrindas manyti, jog įmonės finansinė padėtis bus pakankama, kad būtų visiškai atsiskaityta su kreditoriais¹¹². Taigi, įmonės mokumas turi būti atkurtas iki įmonės restruktūrizavimo plano įvykdymo termino pabaigos ir tęstis netrumpiau kaip iki visiško prievolių, lėmusių įmonės finansinius sunkumus, įvykdymo.

---

¹¹⁰ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2011 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kėdainių skyriaus v. UAB „Kėdmonta“ byloje Nr. 2-1817/2011, kat. 122.3.; 126.2.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 29 str. 3 dalis.

¹¹² Kauno apygardos teismo civilinių bylų skyrius. 2016 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Verduna“ Nr. B2-25-343/2016, 3.2.6.4; 3.4.3.8; 3.4.3.9 (S).

3. ĮMONĖS RESTRUKTŪRIZAVIMO PLANO TVIRTINIMO IR VYKDYMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Plano tvirtinimo stadija prasideda nuo tada, kai restruktūrizavimo plano projektas pateikiamas tvirtinti ir baigiasi nutarties dėl plano patvirtinimo įsiteisėjimu, nuo tada tvirtinimo stadija perauga į plano vykdymo stadiją¹¹³. Šioje rašto darbo dalyje bus analizuojami klausimai, susiję su restruktūrizavimo plano patvirtinimu sukeliama padariniais, susijusių kreditorių problema, taip pat vienodo skirtingų kreditorių vertinimo problema plano tvirtinimo metu, taip pat restruktūrizavimo plano vykdymo stadijoje kylantys sunkumai dėl nesuderinamumo su kitais įstatymais, taip pat pirmo ir paskutinio karto principo įtaka bei taikymo apimtį klausimas, sprendžiant pakartotinę galimybę restruktūrizavimo bylos iškėlimo klausimą.

3.1. Plano tvirtinimo stadija

3.1.1. Plano privalomumas ir kreditorių apsauga

ĮRĮ numato, kad kreditorių susirinkimas pritaria restruktūrizavimo plano projektui, jeigu už tai balsuoja kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 2/3 visų teismo patvirtintų kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos¹¹⁴. Doktrinoje nurodoma, kad tokiu būdu kreditoriams yra suteikiama teisė išreikšti savo valią¹¹⁵. Nurodytas valios išreiškimas sukelia specifinius teisinius padarinius – patvirtintas planas tampa privalomu visiems restruktūrizavimo tiesinių santykių subjektams, todėl prievolių vykdymo tvarka ir terminai pasikeičia be pavienių nepritarusių, susilaikiusių arba balsavime nedalyvavusių kreditorių valios. Tokia įstatymų leidėjo valia gali būti aiškinama siekiu akumuliuoti kreditorių daugumos valią, taip pat sukuriant bendrą kreditorių daugumos valią, tokiu būdu sukuriant situaciją, panašią į bendrovių demokratijos (angl. *corporate democracy*) sprendimą, kai dalyvių daugetas, akumuliuodami savo valią, įgyja galią daryti poveikį bendrovei¹¹⁶. Taigi, plano privalomumas yra kildinamas iš akumuliuotos kreditorių valios.

---

¹¹³ Vis dėl to reikėtų pabrėžti, jog toks santykinis šios stadijos ribų apibrėžimas laiko prasme gali sutapti su įmonės restruktūrizavimo plano rengimo stadija, kadangi ĮRĮ nurodo, kad nustatytais terminais plano nepateikus teismui arba teismui jo nepatvirtinus restruktūrizavimo byla yra nutraukiama, todėl manytina, kad plano sudarymo ir tvirtinimo stadijos turėtų būti laikomos ne einančios viena po kitos, o priešingai vykstančiomis iš esmės tuo pat metu.

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. IX-218, 14 str. 3 dalis.

¹¹⁵ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 269.

¹¹⁶ FALASHCETTI, D. Shareholder Democracy and Corporate Governance. *Review of Banking and Financial Law*, 2009, t. 28(2), p. 553.

Toks pasirinkimas yra konceptualiai priešingas atvejams, kai plano privalomumas kreditoriams kyla iš teismo patvirtinimo. Lyginamojoje restruktūrizavimo teisės doktrinoje nurodoma, Jungtinėse Amerikos Valstijose bei Vokietijoje yra įtvirtintos nuostatos, kurios užtikrina, jog kreditoriams balsuojant grupėse, esant tam tikroms sąlygoms, įmonės gaivinimo planas gali būti patvirtintas net ir prieš pavienių kreditorių grupių valią (minėtose valstybėse įtvirtintos taip vadinamos „*cram-down*“ nuostatos)¹¹⁷. Sutinkant, tačiau tikslinant nurodytą teiginį, reikėtų pažymėti, kad pastaruoju atveju planas gali būti patvirtintas teismo nesant akumuliuotos kreditorių daugumos valios, pavyzdžiui, kai planui pritarė tik 1/3 visų įmonės kreditorių¹¹⁸. Tokia koncepcija savo prigimtimi yra panaši į *rebus sic stantibus* doktriną, kuria prievolių vykdymo pasikeitimas yra siejamas ne su kitos prievolės šalies valios pareiškimu, o su esminiu aplinkybių pasikeitimu, kai prievolę modifikuoja teismas darydamas intervenciją į civilinius teisinius santykius¹¹⁹. Nurodytas aiškinimas gali paaiškinti, kodėl patvirtintas planas turėtų būti privalomu valios nepareiškusiems kreditoriams, tačiau taip pat suponuoja praktiniu požiūriu reikšmingą balsavime nedalyvavusių, susilaikiusių arba planui prieštaravusių (toliau – valios nepareišusių) kreditorių apsaugos pakankamumo problemą ir skirtingus interesus turinčių kreditorių interesų pusiausvyros svarbą, taip pat leidžia paaiškinti, kodėl teismas, tvirtindamas planą, apsiriboja formalia patikra ir neanalizuoja plano ekonominio pagrįstumo ir jo padarinių kreditoriams.

3.1.2. Susijusių kreditorių problema

Kreditorių pritarimas gali būti laikomas kreditorių apsaugos priemone. Apeliacinis teismas yra pabrėžęs, kad restruktūrizavimo proceso pradėjimas, neturint didžiųjų bendrovės kreditorių paramos, būtų iš esmės formalus ir pasmerktas žlugti¹²⁰. Toks teismo teiginys taikliai iliustruoja kreditorių įtaką kontroliuojant restruktūrizavimo procedūrą. Kreditorių pritarimas yra būtina sąlyga teismui spręsti klausimą dėl restruktūrizavimo plano patvirtinimo¹²¹. Vis dėlto, kreditorių pritarimas plano projektui, kaip kreditorių teisių apsaugos priemonė, nebus efektyvus, jeigu reikalaujamą 2/3 daugumą sudarys su skolininku susiję asmenys (toliau – susiję kreditoriai), kurie ekonomine prasme gali

---

¹¹⁷ BARAKAUSKAS S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 284.

¹¹⁸ DOLE, R.. The Chapter XII Cram-Down Provisions. *Commercial Law Journal*, 1977, t. 82(6), p. 1998.

¹¹⁹ SCHEFFLER, W. The Politicization and Death or Rebus Sic Stantibus. *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 1974, t. 2(1), p. 67.

¹²⁰ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje R. M. v. UAB „ALU systems“ Nr. e2-484-330/2017, kat. 3.4.4.1.

¹²¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2015 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Šiaulių tauro televizoriai“ Nr. 3K-3-67/2015, kat. 127.4; 127.9 (S).

sudaryti vieną ekonominį vienetą, tokiu būdu sukuriant padėtį, kai tas pats skolininkas, ekonomine prasme, vienašališkai gali pakeisti prievolių vykdymo tvarką ir sąlygas, neatsižvelgiant į kitų kreditorių valią. Taigi, susijusių kreditorių dalyvavimas plano tvirtinimo stadijoje eliminuoti su įmone nesusijusių kreditorių apsaugą.

Susijusių kreditorių dalyvauti restruktūrizavimo plano tvirtinimo stadijoje sudaro prielaidas piktnaudžiauti restruktūrizavimo procedūra. P. Miliauskas taikliai nurodo, kad, jei patronuojanti įmonė yra stambi restruktūrizuojamos įmonės akcininkė, tai jai gali būti neaktuali skubiai atgauti visas restruktūrizuojamos įmonės skolas (jei restruktūrizuojama įmonė priklauso patronuojančiai įmonei, tai, ekonomine prasme, bet ne teisine, visi restruktūrizuojamos įmonės įsipareigojimai ir taip priklauso patronuojančiai įmonei), kaip kad siekti atidėti visus likusius kreditorių mokėjimus ir maksimaliai pratęsti restruktūrizavimo laikotarpį¹²². Tokiu būdu susidaro situacija, kai patronuojanti įmonė, būdama susijusių kreditoriumi, priiminėdama sprendimus restruktūrizavimo procese iš esmės gina ne savo, kaip kreditoriaus, bet kaip patronuojančio ar kontroliuojančio subjekto interesus¹²³. Sutinkant, tačiau tikslinant nurodytą išvalgą reikėtų pabrėžti, kad susijusių kreditorių neribotas dalyvavimas plano tvirtinimo procedūroje yra žalingas ne tiek pačiu siekiu ginti įmonių grupės interesą, o pajėgumu patvirtinti planą, kuris yra nepriimtinas su įmone nesusijusiems kreditoriams. Taigi, nereglamentuojamas susijusių kreditorių dalyvavimas plano tvirtinimo stadijoje sudaro prielaidas piktnaudžiauti restruktūrizavimo procedūra.

Doktrinoje pateikiamas susijusių kreditorių sąvokos siūlymas gali būti vertinamas prieštaringai, todėl turėtų būti tikslintinas. Doktrinoje išsakomas siūlymas susijusių kreditorių apibrėžimui taikyti patronuojančios ir dukterinės įmonės sąvoką. Manoma, kad tokiu būdu būtų pasiektas optimaliausias reguliavimo efektyvumo rezultatas¹²⁴. Viena vertus, toks siūlymas vertintinas teigiamai. Šiuo atveju susijusi kreditoriaus būtų siejamas su galimybe kontroliuoti kitos įmonės sprendimų priėmimą¹²⁵, todėl būtų galima objektyviai įvertinti, ar konkretus kreditorius turi ekonominį ryšį su restruktūrizuojamu skolininku. Kita vertus, kyla pagrįstų abejonių, ar toks siūlymas efektyviai užkardytų galimybę piktnaudžiauti restruktūrizavimo procedūra, dėl ko ir yra iškeliamas nurodytas siūlymas. Apeliacinis teismas yra pažymėjęs, kad ieškovas, būdamas abiejų įmonių vadovu, negalėjo balsuoti kreditorių susirinkimo darbotvarkės klausimais dėl vienos iš

---

¹²² MILIAUSKAS, P. Susiję kreditoriai restruktūrizavimo procese, *Justitia*, 2010, t. 2 (74), p. 108–109.

¹²³ *Ibidem*, p. 108–109

¹²⁴ MILIAUSKAS, P. susiję kreditoriai restruktūrizavimo procese, *Justitia*, 2010, t. 2 (74), p. 108–109.

¹²⁵ Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914.

įmonių restruktūrizavimo, nes tai sukelia interesų konfliktą ir neatitinka sąžiningo bei teisingo verslo principų¹²⁶. Tokia praktika iliustruoja, kad susijusių kreditorių apibrėžimas kaip patronuojančios ir dukterinės įmonės neužkirstų galimybių piktnaudžiavimo restruktūrizavimo procedūra, nes *de facto* ekonominę ryšį su skolininku gali turėti ir procedūra piktnaudžiaujantis ne tik juridinis, bet ir fizinis asmuo¹²⁷. Taigi, doktrinoje išsakytas siūlymas laikytinas nevisiškai pagrįstu.

Nurodyta praktika sudaro pagrindą teigti, kad poreikis apsaugoti su įmone nesusijusių kreditorių interesus, sąžiningos ir stabilios civilinės apyvartos siekis reikalauja platesnės susijusių kreditorių sąvokos. Siūlytina susijusio kreditoriaus sąvokos aiškinimą sieti su konkurencijos teisėje pripažįstama vieno ekonominio vieneto (angl. *Single economic entity*) doktrina, kuri taikymo apimtimi yra platesnė už patronuojančios ir dukterinės įmonės sąvoką ir yra mažiau formalizuota. Doktrina teigiama, kad ūkio subjektai laikomi susijusiais, kai realiai negali priimti savarankiškų sprendimų (angl. *real autonomy test*), kurie būtų priimti, atsižvelgiant į rinkos aplinkybes¹²⁸. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 str. 10 dalis apibūdina kontroliuojantį asmenį kaip juridinį ar fizinį asmenį, turintį arba įgyjantį ūkio subjekto kontrolės teisę¹²⁹. Pažymėtina, jog sutuoktiniai, tėvai ir jų nepilnamečiai vaikai (įvaikiai) laikomi vienu kontroliuojančiu asmeniu¹³⁰. Reikėtų manyti, kad tokios sąvokos recepavimas restruktūrizavimo teisiniame reguliavime išplėstų susijusių kreditorių sąvokos taikymo galimybes fiziniams asmenims, kurie yra susiję su įmone tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai (įmonės dalyviai, valdymo organų nariai ar jų artimi giminiai). Taigi, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiauti procedūra, siūlytina platesnė susijusių kreditorių sąvoka.

Vis dėlto, reikėtų pabrėžti, kad susijusių kreditorių ekonominis ryšys ir iš to kylanti galima žala negali būti aiškinama pernelyg plačiai. Nevisiškai galima sutikti su kritika, kuri mėgina pagrįsti žalos teoriją, kad susijusių kreditorių buvimas per se potencialiai gali būti žalingas dėl to, kad suteikia nesąžiningą pranašumą kitų įmonių atžvilgiu. Doktrinoje teigiama, kad susiję kreditoriai, tvirtindami restruktūrizavimo planą, gali siekti naudos sau

---

¹²⁶ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2008 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje D. S. v. UAB „Telegausa“ Nr. 2-510/2008, kat. 127.1; 127.2 (S). Šioje byloje teismas savo poziciją grindė CK 2.87 str. ir ABĮ 37 str. 5 d. str.

¹²⁷ Nurodytoje byloje pagrindinis restruktūrizuotis siekiančios įmonės kreditoriaus vienasmenis valdymo organas, pritaręs planui, buvo restruktūrizuojamos įmonės 100 proc. akcininkės sutuoktinis ir abiejų įmonių vadovas. Nurodytos faktinės aplinkybės iliustruoja, kad restruktūrizuojamos įmonės ir ekonomine prasme susijusio kreditoriaus ryšys gali atsirasti ne tik patronuojančiai įmonei turint dukterinės įmonės kontrolę, bet ir per fizinį asmenį.

¹²⁸ WHISH, R. *Competition Law*. Oxfordshire: Oxford University Press, 2015, p. 94.

¹²⁹ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-856.

¹³⁰ *Ibidem*.

ar įmonių grupei, pavyzdžiui, nuspręsti restruktūrizavimo plane taikyti tam tikras nuolaidas restruktūrizuojamos įmonės atžvilgiu (pavyzdžiui, jei restruktūrizavimo planas vykdomas sklandžiai, tai visų kreditorių reikalavimai mažinami 5 proc.). Tokių nuolaidų suteikimas yra naudingas ne tik pačiai restruktūrizuojamai įmonei, tačiau ir susijusiems kreditoriams, kadangi jų valdomos įmonės įsiskolinimai sumažėja¹³¹. Siekiant įvertinti tokio požiūrio pagrįstumą, reikėtų įvertinti šio požiūrio pagrįstumą konkurencijos teisės prasme.

Konkurencijos teisės tikslas saugoti sąžiningą konkurenciją tarp ūkio subjektų. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nuosaikiai pažymima, kad konkurencijos įstatymu siekiama tikslas – saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę Lietuvos Respublikoje¹³². Konkurencijos teisės doktrinoje pripažįstama, kad, kai ūkio subjektai yra vienu ekonominiu vienetu, jų susitarimai ar suderinti veiksmai negali būti laikomi konkurencijos teisės pažeidimu¹³³. Analogiškos pozicijos laikomasi ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje¹³⁴. Atsižvelgiant į tai, nėra jokio pagrindo sutikti su kritika, jog susijusių kreditorių veiksmai įmonės atžvilgiu galėtų iškreipti normalias konkurencijos sąlygas, kadangi konkurencijos teisės požiūriu tarp tokių subjektų konkurencija apskritai nėra galima. Taigi, susijusių kreditorių plano patvirtinimas, kuriame yra nustatomos palankesnės nei įprastai rinkoje būtų nustatytos restruktūrizavimo sąlygų patvirtinimas, savaime nelemia nesąžiningo pranašumo įgijimo.

Kita vertus, galimi atvejai, kai sąžininga konkurencija gali būti iškreipta. Susiję kreditoriai gali patvirtinti tokį planą, kuris sąlygotų nesusijusių kreditorių kaštų padidėjimą. Dėl kaštų padidėjimo kreditorius, nesusijęs su įmone, būtų priverstas didinti teikiamų prekių ar paslaugų kainas, todėl negalėtų pakankamai efektyviai konkuruoti su skolininku¹³⁵⁻¹³⁶. Tačiau toks ribojantis poveikis konkurencijai būtų galimas tik tuo atveju, kai restruktūrizuoti siekianti įmonė yra dominuojančioje padėtyje ir veikia tiek tiekėjų, tiek galutinio vartotojo rinkos lygiuose, o su įmone nesusijęs kreditorius, kurio kaštai yra dirbtinai padidinami, yra faktinis arba potencialus konkurentas. Taigi, nurodytas ribojantis poveikis yra mažai tikėtinas ir galimas labiau teoriniu, o ne praktiniu požiūriu¹³⁷, todėl

---

¹³¹ MILIAUSKAS, P. Susiję kreditoriai restruktūrizavimo procese, *Justitia*, 2010, t. 2 (74), p. 111.

¹³² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo. 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-502-706-13, Administracinė jurisprudencija. 2013, 25, p. 273–290.

¹³³ WHISH, R. *Competition Law*. Oxfordshire: Oxford University Press, 2015, p. 92.

¹³⁴ Europos Sąjungos Teisingumo teismo. *Viho Europe BV v. Commission of the European Communities*, C-73/95.

¹³⁵ Europos Komisijos komunikatas (2004/C 31/03) gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės. OL, 2004, C 31/5, 61 p.

¹³⁶ Europos Komisija. *Sprendimas Rewe-Zentralfinanz eG and Rewe Zentral AG*, 674/EC M.1221, 1999. OL, L 274, p. 71–74.

¹³⁷ Autoriaus manymu, susijusių kreditorių galima žala turi būti siejama su draudimo piktnaudžiauti teise pažeidimu, teisinio stabilumo ir sąžiningos verslo praktikos siekiu, o ne siekiu apsaugoti sąžiningą konkurenciją, kuri iš esmės priskirtina ne civilinės, o į administracinės teisės reguliavimo sričiai.

nurodyta susijusių kreditorių žalos sąžiningai konkurencijai teorija turėtų būti laikoma labiau nepagrįsta nei pagrįsta.

Teisinis reguliavimas, siekiant efektyviai užkirsti kelią susijusiems kreditoriams piktnaudžiauti teise yra nepakankamas. Aukščiausio Teismo praktikoje nuosaikiai laikomasi pozicijos, jog inicijuojant restruktūrizavimo procesą, būtina vadovautis bendroju teisės principu – sąžiningumo, įpareigojančiu civilinių teisinių santykių subjektus įgyvendinti savo teises rūpestingai, teisingai, atsižvelgiant į teisėtus bei pagrįstus kitų asmenų interesus (CK 1.5 straipsnio 1 dalis, 1.137 straipsnio 2 dalis)¹³⁸. Neabejotinai galioja ir draudimas piktnaudžiauti teise, t. y. įgyvendinti civilines teises tokiu būdu ir priemonėmis, kurios be teisinio pagrindo pažeistų ar varžytų kitų asmenų teises ar įstatymų saugomus interesus ar darytų žalos kitiems asmenims arba prieštarautų subjektinės teisės paskirčiai (CK 1.137 straipsnio 3 dalis). ĮRĮ nepateikiant susijusių asmenų sąvokos, piktnaudžiavimo teisės draudimo įgyvendinimas teismų praktikoje yra labai apsunkintas. Atsižvelgiant į tai sutiktina su P. Miliausko teiginiu, jog tol, kol teisės aktai nereglamentuoja įmonių grupės restruktūrizavimo proceso, teismams yra skirtas Sizifo darbas¹³⁹. Taigi, bendroji draudimo piktnaudžiauti teise doktrina yra nepakankama sprendžiant susijusių kreditorių plano tvirtinimo stadijoje problemai išspręsti.

Ribojimai įtvirtinti ĮRĮ neužkerta galimybės piktnaudžiavimui teise plano tvirtinimo stadijoje. Įmonių restruktūrizavimo įstatymas įtvirtina nuostatą, jog trečiąja eile tenkinami restruktūrizuojamos įmonės dalyvių, iki restruktūrizavimo bylos iškėlimo tapusių įmonės kreditoriais, kurie vieni ar su kitais dalyviais kontroliuoja restruktūrizuojamą įmonę¹⁴⁰. Pritartina doktrinoje išsakomam teigiamam šios nuostatos vertinimui¹⁴¹, tačiau, manytina, kad nurodyta nuostata ne užkerta kelio galimam piktnaudžiavimui, o tik susilpnina tokio piktnaudžiavimo padarinius plano vykdymo stadijoje, nes susijusių kreditorių reikalavimai tenkinami žemesniąja eile. Taigi, plano tvirtinimo stadijoje nėra saugiklių, kuriais būtų mėginama riboti galimą susijusių kreditorių piktnaudžiavimą restruktūrizavimo procedūroje.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes manytina, kad įmonių restruktūrizavimo įstatymas turėtų būti tikslintinas, siekiant išspręsti šią problemą. UNCITRAL pateikia rekomendaciją, jog nesusiję kreditoriai turėtų turėti galimybę ginčyti pritarimą planui, jeigu

---

¹³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2010 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje *A. Labinis v. UAB „Agrowill Eimučiai“* Nr. 3K-3-263/2010, kat. 127.1; 127.2; 127.4.

¹³⁹ MILIAUSKAS, P. *Susiję kreditoriai restruktūrizavimo procese*, Vilnius: *Justitia*, 2010, t. 2 (74), p. 114.

¹⁴⁰ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 13 str. 6 d.

¹⁴¹ MILIAUSKAS, P. *Susiję kreditoriai restruktūrizavimo orocese*, Vilnius: *Justitia*, 2010, t. 2 (74), p. 113.

už jį balsavo susiję kreditoriai¹⁴². Vis dėlto, tokia nesusijusių kreditorių apsaugos priemonė būtų efektyvi tik kartu su kitais restruktūrizavimo plano patvirtinimo stadijos teisinio reguliavimo pakeitimais, tokiais kaip susijusių kreditorių balsų neįskaitymas vertinant, ar planui pritarė reikiama kreditorių dauguma, arba labiau nuosaikus sprendimas susijusiems kreditoriams balsuoti atskiroje klasėje, jeigu balsavimas vyktų klasėse, įžvelgiant tikėtiną jų interesų priešingumą kitų kreditorių interesams. Taigi, susijusių kreditorių problema plano tvirtinimo stadijoje reikalauja papildomų sisteminių teisinio reguliavimo pokyčių.

Apibendrinant reikėtų manyti, kad šiuo metu galiojantis įmonės restruktūrizavimo teisinis reguliavimas sudaro prielaidas su įmone susijusiems asmenims patvirtinti planą, kuris nebūtų priimtinas su įmone nesusijusiems kreditoriams, tokiu būdu sudarant prielaidas piktnaudžiauti įmonės restruktūrizavimo procedūra. Doktrinoje pateiktas susijusių kreditorių sąvokos siūlymas praktiniu požiūriu būtų neefektyvus, todėl siūlytina pasirinkti platesnę ir mažiau formalizuotą susijusių kreditorių sąvoką. Susijusių kreditorių žalos teorija turi būti kildinama ne iš sąžiningos konkurencijos apsaugos siekio, o iš siekio apsaugoti civilinės apyvartos stabilumą ir draudimą piktnaudžiauti teise. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nėra pakankamas efektyviai užtikrinti šių tikslų pasiekimą, todėl siūlytina tikslinti įmonių restruktūrizavimo įstatymą įtvirtinant papildomas nesusijusių kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugos priemones, pavyzdžiui, tokias kaip teisę ginčyti plano patvirtinimą, jei jis buvo patvirtintas susijusių kreditorių ir dėl to būtų pažeistos nesusijusių kreditorių teisės.

3.1.3. Skirtingų kreditorių vienodo vertinimo problema

Susijusių kreditorių problema gali pažeisti su įmone nesusijusių kreditorių interesus, tačiau taip pat galimi atvejai, kai tarp nesusijusių su įmone kreditorių interesai nesutaps. Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodoma, kad balsuojant ir priimant sprendimus, kreditoriai neskirstomi į klases pagal jų reikalavimų atsiradimo pagrindus ir turimas teises, todėl sprendimų priėmimo tvarka neatitinka tarptautinės praktikos principų ir nepakankamai subalansuoja skirtingų rūšių kreditorių teises ir interesus¹⁴³. Vienodas skirtingų kreditorių vertinimas plano tvirtinimo stadijoje gali sąlygoti, kad perspektyvioms įmonėms nebus sudarytos galimybės atkurti mokumą dėl plano nepatvirtinimo, taip pat nepakankamą tam

---

¹⁴² United Nations Commission on International Trade Law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, 58 par. [žiūrėta 2016 m. sausio 3 d.]. Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

¹⁴³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito atskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 22 [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3420>.

tikrų kategorijų kreditorių interesų užtikrinimą. Taigi, analizuotinas tokio reguliavimo poveikis ir galimos tokio reguliavimo alternatyvos.

Šiuo metu galiojantis plano tvirtinimo mechanizmas neužtikrina pakankamos daiktinėmis teisėmis neapsaugotų kreditorių teisių apsaugos ir interesų derinimo. Kreditorių susirinkimas pritaria restruktūrizavimo plano projektui, jeigu už tai balsuoja kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro ne mažiau kaip 2/3 visų teismo patvirtintų kreditorių reikalavimų sumos vertinės išraiškos¹⁴⁴. Anot Valstybės kontrolės atlikto empirinio tyrimo, 63 proc. įmonių (24 iš 38 analizuotų), t. y. daugiau kaip 1/3, teismo patvirtintų reikalavimų priklauso kreditoriams, kurių reikalavimai užtikrinti įkeistu turtu ir nuo jų priklausė, ar įmonei bus suteikta restruktūrizavimo galimybė¹⁴⁵. Daiktinėms prievolėms užtikrintoms prievolėms būdinga sekimo savybė, kuri reiškia, kad pasikeitus daikto savininkui daiktinė prievolė nesibaigia, o išlieka ir naujam daikto savininkui¹⁴⁶. Taigi, manytina, kad tokių kreditorių kreditoriniai reikalavimai yra labiau apsaugoti nei kitų kreditorių, todėl jie gali turėti mažesnę suinteresuotumą restruktūrizuoti įmonę.

Daiktinėmis teisėmis neapsaugoti kreditoriai yra labiau suinteresuoti įmonės restruktūrizavimo procedūra. Likvidavus įmonę dėl bankroto jų reikalavimo teisė pasibaigtų kartu su skolininku, o bankroto procedūros metu būtų atgauta tik labai nedidelė reikalavimo dalis¹⁴⁷. Daiktinėmis teisėmis užtikrintų kreditorių suinteresuotumas atkurti skolininko mokumu gali būti mažesnis ir dėl kitų ekonominių priežasčių, pavyzdžiui, dėl to, kad daikto vertė, kuriuo užtikrinta prievolė per restruktūrizavimo laikotarpį, kuriuo būtų atidėtas prievolių vykdymas, gali ženkliai sumažėti dėl nuvertėjimo. Atsižvelgiant į tai, įstatymų leidėjo sprendimas plano tvirtinimo stadijoje skirtingus kreditorius vertinti vienodai kritikuotinas dėl to, kad sprendimą dėl plano tvirtinimo vienodomis sąlygomis priima kreditoriai, kurių interesai yra skirtingi. Taigi, tokiu plano tvirtinimo teisiniu reguliavimu yra nepakankamai užtikrinami daiktinėmis teisėmis neužtikrintų kreditorių interesai.

Plano tvirtinimas, kai balsavimas vyksta ne grupėse, gali sąlygoti interesų nesuderinimą ir nesudaryti pakankamai galimybių perspektyvioms įmonėms gaivinti.

---

¹⁴⁴ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 14 str. 3 dalis.

¹⁴⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito atskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 23 [žiūrėta 2017 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3420>.

¹⁴⁶ MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė I dalis, naujasis civilinis kodeksas*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 77.

¹⁴⁷ Bankroto procedūros metu kreditoriai atgauna tik apie 13 proc. reikalavimų. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito atskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 23 [žiūrėta 2017 m. vasario 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3420>.

Dažnai turtas, kuris yra daiktinėmis teisėmis apsaugotų kreditorių prievolės vykdymo užtikrinimas, yra reikalingas įmonės veiklai vykdyti. Pavyzdžiui, keleivių pervežimu užsiimanti įmonė įgyja transporto priemones, kurias įkeičia kreditoriui. Įmonė, siekdama gauti tokių strategiškai svarbių kreditorių pritarimą, yra priversta restruktūrizavimo plane kreditoriams, kurie nėra apsaugoti daiktinėmis teisėmis, nustatyti blogesnes sąlygas (mažesnius einamuosius mokėjimus ir ilgesnius terminus. Tokis reguliavimas yra kritikuotinas tiek interesų derinimo teorijos, tiek naudos maksimizavimo teorijos požiūriu, kadangi iš esmės neleidžia užtikrinti interesų pusiausvyros sukūrimo tiek tarp įmonės, tiek tarp pačių kreditorių, todėl nėra pasiekiamas vienodas iš esmės panašių kreditorių vertinimas ir skirtingų kreditorių vertinimas skirtingai, todėl praktikoje planas nėra patvirtinamas ir tai sąlygoja tiek perspektyvios įmonės negalėjimą atkurti mokumą, tiek daiktinėmis teisėmis neapsaugotų kreditorių praradimus, kurie nebūtų atsiradę, jeigu planas būtų patvirtintas. Taigi, plano tvirtinimas, kai balsavimas vyksta ne grupėse, sąlygoja interesų nesuderinamumą tarp kreditorių ir užkerta kelią perspektyvioms įmonėms patvirtinti restruktūrizavimo planą.

Plano patvirtinimo teisinis reguliavimas neskirstant kreditorių į grupes gali lemti socialiai jautrių kreditorių interesų pažeidimą. Įprastai su finansiniais sunkumais susiduriančios įmonės darbuotojų reikalavimai bendrame įmonės įsiskolinime sudaro ypač nedidelę dalį bendroje įmonės skoloje, todėl jie iš esmės neturi galimybės reikšmingai daryti įtaką plano patvirtinimui. Plano patvirtinimas sąlygoja tai, kad restruktūrizavimo laikotarpiu negali gauti išmokų iš garantinio fondo, nes restruktūrizavimo metu negali būti pradėtas bankroto procesas¹⁴⁸. Įmonių restruktūrizavimo įstatymo reikalavimas tenkinti darbuotojų reikalavimus pirmąją eilę taip pat neužtikrina pakankamos jų interesų apsaugos, kuri būtų pasiekta, jeigu jie galėtų patys dalyvauti sprendžiant savo skolininko ir darbdavio likimą dėl keleto priežasčių. Pirmą, kreditorių ir įmonės susitarimu plane detalizuojami mokėjimo terminai ir dydis, todėl socialiai pažeidžiamų kreditorių reikalavimai, nors ir būtų tenkinami pirmąją eilę, tačiau reikalavimo patenkinimas gali būti išdėstytas nepagrįstai ilgą laiką. Antra, pirmiausiai tenkinama hipoteka ar įkeitimu užtikrintų kreditorių tenkinimas gali sąlygoti tai, kad darbuotojų reikalavimai apskritai nebus tenkinami dėl lėšų stygiaus. Toks įstatymų leidėjo plano tvirtinimo mechanizmas vertintinas kaip nesugebėjimas užtikrinti solidarumo principo, kuriuo turėtų būti

---

¹⁴⁸ Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas. Teisės aktų registras, 2016, Nr. 23708, 3 straipsnio 1 dalis.

grindžiama socialiai atsakingos valstybės teisinis reguliavimas¹⁴⁹ ir savireguliacijos¹⁵⁰, kuri turėtų būti siektina naujai besiformuojančiose teisinių santykių srityse. Taigi, plano tvirtinimas, kai balsavimas vyksta ne grupėse, sąlygoja socialiai pažeidžiamų kreditorių interesų apsaugos nepakankamumą.

Siūlytina įmonės restruktūrizavimo plano tvirtinimo stadijoje įtvirtinti kreditorių balsavimą klasėse, klasifikuojant kreditorius pagal interesų bendrumą. UNCITRAL nurodo, kad tuo atveju, kai kreditoriai, kurie yra apsaugoti daiktinėmis teisėmis, balsuoja atskiroje klasėje užtikrinama, kad jų įtaka restruktūrizavimo plano patvirtinimo metu bus ne didesnė, palyginti su kitais įmonės kreditoriais, nes daiktinėmis teisėmis apsaugoti kreditoriai bus laikomi pritarę planui tada, kai planui pritaris reikalaujama atitinkamos klasės dauguma, tokiu būdu užtikrinant pakankamą kreditorių apsaugos lygį ir tokių kreditorių interesų skirtingumą¹⁵¹. Daugeliu atveju daiktinėmis teisėmis apsaugoti kreditoriai turi daugiausia balsų, jeigu balsai yra siejami su reikalavimo dydžiu balsavimo dalyje¹⁵². Manytina, kad toks pasirinkimas užtikrintų, jog skirtingą įtaką turintys kreditoriai atsidurtų *pari passu* padėtyje, kadangi tiek socialiai pažeidžiami kreditoriai, tiek daiktinėmis teisėmis apsaugoti, tiek kiti kreditoriai turėtų vienodą įtaką plano patvirtinimui, nes kiekviena klasė turėtų po vieną balsą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad įstatymų leidėjas gali nustatyti diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikrų kategorijų restruktūrizavimo ar bankroto procedūrose dalyvaujantiems subjektams, jeigu siekiama pozityvių visuomenei tikslų¹⁵³. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad toks kreditorių diferencijavimas negali būti laikomas lygiateisiškumo principo pažeidimu, o priešingai – prielaida užtikrinti teisinį lygiateisiškumą. Taigi, siekiant suderinti skirtingus interesus ir sudaryti perspektyvioms įmonėms galimybę atkurti mokumą, siūlytina, kad balsavimas dėl plano tvirtinimo vyktų skirtingose kreditorių klasėse, kurios būtų formuojamos pagal interesų bendrumą.

---

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2007 m. spalio 22 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 4 straipsnio (2002 m. liepos 2 d., 2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2006 m. birželio 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, konstitucinės justicijos byla Nr. Nr. 38/04-39/04.

¹⁵⁰ GUMBIS, J. Naujai besiformuojančių visuomeninių santykių valstybinis reguliavimas ar savireguliacija. *Teisė*, 2006, t. 58, p. 88–92.

¹⁵¹ United Nations Commission on International Trade Law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, 38 par. [žiūrėta 2017 m. vasario 27 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

¹⁵² *Ibidem*, 34 par.

¹⁵³ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2013 m. gegužės 24 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų, Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo, Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymų kai kurių nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai konstitucinės justicijos byloje Nr. 135/2010.

Toks siūlymas gali susilaukti ne visiškai pagrįstos kritikos. UNICTRAL nurodo, kad kreditorių reikalavimų klasifikavimas gali sąlygoti restruktūrizavimo procedūros sudėtingumą ir brangumą atsižvelgiant į tai, kiek skirtingų klasių yra nuodyta plane¹⁵⁴. Manytina, kad tokia kritika yra sąlyginė. Visų pirma reikėtų pažymėti, kad UNCITRAL pateikia daugiau privalumų nei trūkumų, kai balsavimas vyksta klasėse. Antra, tik nuo įstatymų leidėjo sprendimo priklausys, ar įtvirtinus balsavimą klasėse plano tvirtinimas iš tiesų taps brangesnis ir sudėtingesnis. Teigiama, kad pirminis kreditorių skirstymo į klases tikslas yra užtikrinti reikalavimą, kad tos pačios klasės kreditoriai būtų vertinami sąžiningai ir teisingai ir jiems būtų taikomos iš esmės tokios pat restruktūrizavimo plano nuostatos. Atsižvelgiant į tai, jog procedūra netaptų pernelyg sudėtinga, siūlytina užtikrinti lankstų požiūrį į tai, kiek konkrečiu atveju turėtų išskiriama skirtingų kreditorių klasių apsiribojant: daiktinėmis teisėmis apsaugotų ir socialiai pažeidžiamų kreditorių klase, suteikiant galimybę įmonės restruktūrizavimo teisinių santykių dalyviams patiems, esant reikalui, išskirti papildomas kreditorių klases. Autoriaus įsitikinimu, restruktūrizavimo procedūros brangumas negali būti vertinamas kazuistiškai, kaip kaštų padidėjimas dėl papildomų veiksmų atlikimo, o priešingai – restruktūrizavimo procedūros vertė turi būti aiškinama sistemiškai su naudos maksimizavimo teorija, kuri išreiškia nuostatą, kad įmonės restruktūrizavimo teisinis reguliavimas turi užtikrinti didžiausią nuostolių sumažėjimą¹⁵⁵. Taigi, manytina, kad nurodyta kritika yra labiau nepagrįsta nei pagrįsta.

Vertėtų pastebėti, kad senoji ĮRĮ redakcija numatė, kad planas turi būti tvirtinamas balsuojant grupėse. Buvusi ĮRĮ 21 str. 3 d. redakcija numatė, kad pritarimas dėl plano vyksta balsuojant tokiose grupėse: 1) kreditoriai, kurių reikalavimai yra užtikrinti įkeitimu ar hipoteka; 2) kreditoriai, kurių reikalavimai kyla dėl išmokų, susijusių su darbo santykiais, 3) privalomųjų įmokų administratorių reikalavimai; 4) kreditorių, suteikusių ilgalaikes paskolas, kurių gražinimo terminai dar nepasibaigę, jei šių asmenų reikalavimai nėra užtikrinti įkeitimu ir (ar) hipoteka; 5) kitų kreditorių¹⁵⁶. Pirmosios interesų grupėse išskyrimas leido užkristi skirtingų kreditorių vertinimo problemą, nes daiktinėmis teisėmis apsaugoti ir kiti kreditoriai gali turėti skirtingus interesus, taip pat skiriasi jų reikalavimo rizikingumas. Antrosios, su darbo santykiais susijusios, kreditorių grupės gali būti paaiškintas tuo, jog socialiai pažeidžiami daugeliu atveju neturi didelės dalies bendroje

---

¹⁵⁴ United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, 37 par. [žiūrėta 2017 m. vasario 27 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.

¹⁵⁵ HARNER, M.; MARINCIC, J. Behind Closed Doors: The Influence of Creditors in Business Reorganizations. *Seattle University Law Review*, 2011, 34(4), p. 1155.

¹⁵⁶ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2001 (įstatymo redakcija galiojusi nuo 2001-03-20 iki 2001-07-01), Nr. 31-1012.

įmonės skoloje, todėl kitu atveju negalėtų daryti reikšmingos įtakos tvirtinant planą. Mokesčių administratoriaus išskyrimas iš dalies galėtų būti paaiškina tuo, kad mokesčių administratorius yra ypatingas subjektas dėl to, kas jo reikalavimo patenkinimas yra susijęs su viešojo intereso užtikrinimu, nes išsireikalaujant mokesčines prievoles yra gaunama lėšų visos visuomenės poreikiams tenkinti¹⁵⁷. Vis dėlto, manytina, kad mokesčių administratorius neturėtų būti skiriamas į savarankišką kreditorių grupę, nes kitaip nei daiktinėmis teisėmis apsaugotų kreditorių atveju, jo įtaka restruktūrizavimo procese nėra tokia reikšminga, kad būtų pažeidžiami kitų kreditorių interesai, taip pat mokesčių administratoriui nėra būdingi ypatumai, kuriais pasižymi socialiai pažeidžiami kreditoriai. Taigi, senoji įstatymų redakcija iš esmės išsprendė skirtingų kreditorių vienodo vertinimo problemą, nors dėl tam tikrų aspektų galėjo būti svarstyta.

Įstatymų leidėjo sprendimas panaikinti kreditorių balsavimą grupėse laikytinas nepagrįstu. Tokia pozicija susilaukia palaikymo tiek teisės doktrinoje, valstybės institucijų pareiškimuose. S. Barakauskas nurodo, kad Lietuvoje po įmonių gaivinimo teisinio reglamentavimo reformos buvo nepagrįstai atsisakyta tokio kreditorių balsavimo¹⁵⁸. Tokią išvadą leidžia pagrįsti lyginamoji analizė, kuri nurodo, kad daugelyje tirtų jurisdikcijų balsavimas dėl plano tvirtinimo vyksta kreditorius klasifikuojant į klases¹⁵⁹. Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodo, kad restruktūrizavimo teisinis reguliavimas neužtikrina efektyvaus įmonių mokumo atkūrimo, nes kreditoriai neskirstomi į klases pagal jų reikalavimų atsiradimo pagrindus ir turimas teises, todėl sprendimų priėmimo tvarka neatitinka tarptautinės praktikos principų ir nepakankamai subalansuoja skirtingų rūšių kreditorių teises ir interesus¹⁶⁰. Taigi, nurodytas siūlymas turėtų susilaukti tiek valstybės institucijų, tiek teisės mokslininkų palaikymo.

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, kad restruktūrizavimo plano tvirtinimo teisinis reglamentavimas, kuriuo skirtingi kreditoriai yra vertinami vienodai, turi būti vertinamas kritiškai. Plano tvirtinimo mechanizmas, kuriuo daiktinėmis teisėmis apsaugoti kreditoriai vertinami vienodai kartu su kitais kreditoriais, sąlygoja interesų derinimo problemą, gali pažeisti kitų kreditorių interesus ir nepagrįstai suvaržyti perspektyvių įmonių galimybę pasinaudoti restruktūrizavimo procedūra. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad nurodytas

---

¹⁵⁷ Vyriausiasis administracinis teismas. 2012 m. kovo 12 d. nutartis administracinėje byloje UAB „Reklamos kalvė“ v. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Nr. A6-1845/2006. BARAKAUSKAS, S. Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai: daktaro disertacija.

¹⁵⁸ BARAKAUSKAS, S. Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 282.

¹⁵⁹ *Ibidem*.

¹⁶⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito atskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 6 [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3420>

reguliavimas turi būti tobulintinas. Siūlytina įtvirtinti kreditorių balsavimą grupėse, kreditorius skirstant į grupes pagal bendrus interesus. Reikėtų išskirti pagrindines kreditorių grupes: 1) daiktinėmis teisėmis apsaugotų kreditorių grupę; 2) su darbo santykiais susijusių kreditorių grupę; 3) kitų kreditorių grupę. Manytina, kad mokesčių administratoriaus teisinis statusas savaime nesuponuoja jo interesų skirtingumo nuo kitų įmonės kreditorių, todėl neturėtų būti išskiriami į savarankišką reikalavimų grupę.

3.2. Plano vykdymo stadija

3.2.1. Viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo kliūtis vykdant restruktūrizavimo planą

Restruktūrizavimo plano vykdymo stadijoje turėtų būti realizuojamos su laikiniais finansiniais sunkumais susiduriančios įmonės mokumo atkūrimo priemonės, tačiau jų įgyvendinimas gali būti apsunkintas dėl nenuosaikaus įstatymų leidėjo požiūrio į finansinių sunkumų patiriančią įmonę. S. Barakauskas nurodo, kad naujoji ĮRĮ redakcija neužkerta restruktūrizavimo procedūros pritaikyti prie besikeičiančių ekonomikos sąlygų, nes nepateikia baigtinio restruktūrizavimo priemonių, kurios gali būti įgyvendinamos restruktūrizavimo metu, sąrašo¹⁶¹. Vis dėlto, plane nurodytų priemonių vykdymas gali būti apsunkintas dėl kituose įstatymuose įtvirtintų ribojimų, kurie yra siejami su restruktūrizuojamos įmonės teisinio statuso įgijimu. Teismas iškėlus restruktūrizavimo bylą registro tvarkytojui išsiunčia nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą kopiją¹⁶². Nuo šios akimirkos įmonės finansiniai sunkumai yra išviešinami *erga omnes*. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPĮ) 33 str. 2 dalies 1 punktą nurodo, kad perkančioji organizacija gali atmesti tiekėjo pasiūlymą, jeigu jam iškelta restruktūrizavimo byla¹⁶³. Taigi, restruktūrizavimo plane nurodytos mokumo atkūrimo priemonės, kurias patvirtino kreditorių susirinkimas ir teismas, gali tapti neįgyvendinamomis, jeigu perkančioji organizacija, naudodamasi VPĮ suteikta diskrecija, nuspręs riboti restruktūrizuojamos įmonės dalyvavimą viešajame konkurse.

Nurodytoje situacijoje kyla kolizija tarp skirtingų įstatymų leidėjo siektinų tikslų. Viešųjų pirkimų tikslas yra sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai ar tretiesiems asmenims reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai

---

¹⁶¹ BARAKAUSKAS. S. Nauja Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo redakcija: pasikeitusio teisinio reguliavimo pranašumai ir trūkumai. *Justitia*, 2011, t. 75, p. 43.

¹⁶² Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 7 str. 2 dalis.

¹⁶³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 84-2000.

naudojant tam skirtas lėšas¹⁶⁴. Aukščiausiasis Teismas, nurodo, kad tokiu reguliavimu yra siekiama skatinti konkurenciją ir rinkos plėtrą, užtikrinti racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, garantuoti lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principus, įgyvendinti priemones, atsižvelgiant į Nacionalinės kovos su korupcija programos tikslus ir uždavinius¹⁶⁵. Manytina, kad įstatymų leidėjas, įtvirtindamas perkančiosios organizacijos diskreciją pirkimo dokumentuose numatyti negatyviąją sąlygą dalyvauti tiekėjams, kuriems iškelta įmonės restruktūrizavimo byla, siekia mažinti sutarties neįvykdymo arba netinkamo įvykdymo riziką. Ši rizika kiltų, jeigu sutartis būtų sudaryta su tiekėju, kuris susiduria su finansiniais sunkumais, tokiu būdu siekiant užtikrinti racionalų lėšų panaudojimą. D. Soloveičik pabrėžia, kad viešieji pirkimai visada yra susiję su mokesčių mokėtojų pinigų naudojimu, o tam nuolat reikia garantijos, kad šie finansiniai ištekliai bus naudojami ekonomiškai, efektyviai ir naudingai¹⁶⁶. Restruktūrizavimo tikslas yra išsaugoti ir plėtoti įmonės, kuri turi laikinų finansinių sunkumų, veiklą, sumokėti skolas ir išvengti bankroto¹⁶⁷. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad suteikiant pirmenybę verslo išsaugojimui gali kilti grėsmė racionaliam viešųjų finansų įsisavinimui ir atvirkščiai, ribojant įmonės galimybę dalyvauti viešųjų pirkimų konkurse kyla grėsmė jos mokumo atkūrimui, tačiau yra užtikinamas siekis racionaliai panaudoti viešuosius finansus. Taigi, manytina, kad nurodyti tikslai prieštarauja vienas kitam.

Siekiant įvertinti restruktūrizuotis siekiančios įmonės ribojimų dalyvauti viešuosiuose pirkimuose pagrįstumą, tikslinga išanalizuoti ribojimų panaikinimo padarinius ir šių ribojimų prigimtį. Aukščiausiasis Teismas nuosaikiai laikosi pozicijos, kad reikalavimai tiekėjams skirstomi į reikalavimus tiekėjų kvalifikacijai, negatyvaus pobūdžio reikalavimus, kurie riboja ar draudžia tiekėjų dalyvavimą konkurse, bei kitus reikalavimus¹⁶⁸. Vis dėlto, reikėtų sutikti su doktrinoje išsakoma nurodytos praktikos kritika, kad tokio skirstymo nei VPI, nei ES viešųjų pirkimų direktyvos *expressis verbis*

---

¹⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2013 m. balandžio 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. AC-38-1. Teismų praktika. 2013, 38, p. 459-516.

¹⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2005 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Sigma Telas“ v. AB „Rytų skirstomieji tinklai“, Nr. 3K-3-416/2005, kat. 45.4. 6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje UAB „ERP“ v. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Nr. 3K-3-583/2008, kat. 21.4.1.1; 21.6; 41; 45.4; 69.; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2009 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos v. UAB „Technologijų paslaugų sprendimai“, Nr. 3K-3-323/2009, kategorija 45.4 (S).

¹⁶⁶ SOLOVEIČIK, D. Viešųjų pirkimų teisės tikslai ir jų įgyvendinimas, *Teisė*, 2014, t. 91, p. 58.

¹⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2015 m. balandžio 30 d. Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procedūrų pradžių reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos teismų praktikoje apžvalga Nr. AC-41-1. Teismų praktika. 2015, 41, p. 644-692.

¹⁶⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2013 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Electren S.A. ir Cobra Instalaciones y Servicios, S.A., Nr. 3K-3-324/2013, kat. 45.4; 69 (S).

nenumato. Manoma, kad tiek VPĮ 32 ir 37 straipsniai, tiek ES direktyvos 2004/18/EB VII skyriaus II poskyris (45–51 str.) yra skirti kvalifikacijos reikalavimams reglamentuoti. D. Soloveičik nurodo, kad sisteminis minėtų teisės šaltinių normų aiškinimas suponuoja priešingą išvadą, t. y. tai, kad negatyvaus pobūdžio reikalavimai tiekėjams yra ne kas kita kaip kvalifikacijos kategorija¹⁶⁹. Manytina, kad perkančiosios organizacijos diskrecija riboti restruktūrizuojamų įmonių dalyvavimą viešajame pirkime turi būti vertinama atsižvelgiant į tai, ar tokie ribojimai yra pateisinami objektyviomis priežastimis, kurios analogiškai būtų pateisinamos tiekėjui keliant tam tikrus kvalifikacinius reikalavimus, taip pat įvertinti, ar toks ribojimas nepažeis viešųjų pirkimų principų, kurie pagal Aukščiausiojo Teismo praktiką yra imperatyviosios teisės nuostatos, dėl kurių perkančiajai organizacijai kyla pareiga elgtis tam tikru būdu arba nuo tam tikrų veiksmų susilaikyti¹⁷⁰. Taigi, svarstyta ribojimo restruktūrizuojamoms įmonėms dalyvauti viešajame pirkime atitiktis viešųjų pirkimų principams.

Viena vertus, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes draudimas dalyvauti restruktūrizuojamai įmonei viešajame pirkime gali nepagrįstai riboti konkurenciją ir būti neproporcingu. Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad siekiant užtikrinti konkurenciją, perkančiajai organizacijai nustačius pirkimo sąlygas, kuriose įtvirtinti (pernelyg, neįprastai) aukšti ar specifiniai, neadekvatūs pirkimo pobūdžiui ar neproporcingi jo sąlygoms reikalavimai tiekėjų kvalifikacijai ar pirkimo objektui (taip pat bet kokios kitos pirkimo sąlygos), dėl kurių pirkime negali dalyvauti viešojo pirkimo sutartį gebantys įvykdyti tiekėjai, jos (perkančiosios organizacijos) turi būti įtikinamai ir patikimai¹⁷¹. Ribojimas restruktūrizuojamai įmonei dalyvauti viešajame pirkime gali būti pateisinamas įmonės finansiniais sunkumais, kurie gali turėti įtakos viešųjų pirkimų būdu sudarytos sutarties vykdymui, tačiau tokia pozicija ne visada yra pagrįsta. Pirma, restruktūrizavimo procedūros metu įmonės patiriami finansiniai sunkumai nėra ir negali būti sutapatinami su įmonės finansiniams sunkumams, kurie yra bankroto procedūros metu. Lietuvos apeliacinis teismas yra pabrėžęs, kad restruktūrizavimo byla negali būti iškelta, jeigu įmonė yra nemoki¹⁷². Tai reiškia, kad, sprendamas restruktūrizavimo bylos iškėlimo klausimą, teismas

---

¹⁶⁹ *Ibidem*.

¹⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *IDT Biologika GmbH v. Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba*, Nr. 3K-3-506/2009, kat. 45.4 (S).

¹⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyrius. 2013 m. balandžio 3 d. *Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga* Nr. AC-38-1. *Teismų praktika*. 2013, 38, p. 459–516.

¹⁷² Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2017 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje *A. V. v. UAB „Architelio statyba“*, Nr. e2-503-241/2017, kat. 3.1.18.1 (S).

kompleksiškai vertina pateiktus dokumentus ir įmonės finansinę būklę¹⁷³. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad įmonė nėra nemoki, o tik turi pradelstų skolinių įsipareigojimų, kurie galėtų sąlygoti jos nemokumą ateityje. Antra, net jei restruktūrizavimo procedūra nebūtų sėkminga, iškelus bankroto bylą įmonė gali tęsti veiklą, jeigu ji mažina patiriamus kreditorių nuostolius¹⁷⁴, teigiama, kad sutarties šalis turi teisėtą lūkestį, jog bus vykdomi iki bankroto bylos prisiimti įsipareigojimai, todėl pasibaigia tik tos sutartys, apie kurių nevykdymą bankroto administratorius aiškiai ir nedviprasmiškai praneša suinteresuotiems asmenims¹⁷⁵. Trečia, įmonės pajėgumas įvykdyti sutartį gali būti užtikrintas sutarties užtikrinimo priemonėmis. VPĮ nurodo, kad perkančioji organizacija iš tiekėjo gali reikalauti sutarties įvykdymo užtikrinimo¹⁷⁶. CK įtvirtina ne baigtinį sąrašą (lot. *non numerus clausus*) prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonių. CK 6.42 str. nurodo, kad Asmuo, privalantis pateikti prievolės įvykdymo užtikrinimą, kurio būdas ar forma sutartyje nenurodyti, turi teisę savo nuožiūra pasirinkti adekvačią prievolės esmei konkrečią įvykdymo užtikrinimo priemonę bei įstatymuose numatytą įvykdymo užtikrinimo būdą. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad perkančiosios organizacijos sutarties neįvykdymo rizika gali būti mažinama kitomis, mažiau konkurenciją ribojančiomis priemonėmis, nei draudimas restruktūrizuojamai įmonei dalyvauti konkurse.

Konkurencinio spaudimo sumažėjimas tarp tiekėjų gali sąlygoti tai, kad prekės, paslaugos ar darbai bus įsigyti už neproporcingai didelę kainą, dėl to bus pažeistas viešųjų pirkimų tikslas – racionalus valstybės lėšų įsisavinimas. Taigi, manytina, kad ribojimas restruktūrizuojamai įmonei dalyvauti viešajame pirkime ne visada gali būti pateisinamas siekiu užtikrinti tinkamą viešųjų pirkimu būdu sudarytos sutarties įvykdymą, o tokio ribojimo įtvirtinimas gali sąlygoti viešųjų pirkimų tikslo pažeidimą.

Kita vertus, galimi priešingi argumentai, kodėl ribojimas dalyvauti viešajame pirkime su finansiniais sunkumais susiduriančios įmonės yra objektyviai pateisinamas. Pirma, per 2001–2015 m. net 81 proc. įmonių buvo restruktūrizuotos nesėkmingai ir joms buvo iškeltos bankroto procedūros¹⁷⁷. Tokia statistika atrodytų leidžia teigti, kad yra didelė

---

¹⁷³ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyrius. 2017 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje A. V. v. UAB „Architelio statyba“, Nr. e2-503-241/2017, kat. 3.1.18.1 (S).

¹⁷⁴ Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 31-1010, 10 str. 7 dalies 5 p.

¹⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2011 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje V. R. v. UAB „Smėliakalnis“ ir BUAB „BSI kompanija“ Nr. 3K-3-261/2011, kat. 2.5.8.4; 3.4.2.5 (S).

¹⁷⁶ Pagal VPĮ 2 str. 20 d. tiek pasiūlymo galiojimo užtikrinimas, tiek viešojo pirkimo–pardavimo sutarties įvykdymo užtikrinimas yra suprantami kaip Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nustatytas prievolės įvykdymo užtikrinimo būdas.

¹⁷⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito ataskaita: įmonių restruktūrizavimas, Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 22 [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3420>.

tikimybė, jog įmonės laikini finansiniai sunkumai ilgoje perspektyvoje gali peraugti į įmonės nemokumą. Tokia situacija gali sąlygoti ne tik viešųjų pirkimų būdu sudarytos sutarties neįvykdymą, bet ir perkančiosios organizacijos išipareigojimų pažeidimą, kai sudarant pirkimo sutartį perkančioji organizacija naudoja lėšas, kurios jai buvo perduotos tikslinei veiklai vykdyti. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas numato, kad valstybės remiamų paskolų atveju – Vyriausybės įgaliota įgyja atgręžtinio reikalavimo teisę valstybės garantuojamam skolininkui¹⁷⁸. Taigi, tokie ribojimai galėtų būti grindžiami perkančiosios organizacijos atsakomybe prieš trečiuosius asmenis ir negalėjimu eliminuoti tokios rizikos prievolės įvykdymo užtikrinimu.

Tokie argumentai yra labiau nepagrįsti nei pagrįsti dėl keleto priežasčių. Prima, įmonės finansinių sunkumų nebuvimas sutarties sudarymo negarantuoja, kad įmonė nesusidurs su finansiniais sunkumais sutarties vykdymo metu, todėl restruktūrizuojamos įmonės eliminavimas iš konkurso nesumažina galimos perkančiosios organizacijos atsakomybės tretiesiems asmenims. Antra, toks reguliavimas daugiausia eliminuoja tik teismine restruktūrizavimo procedūra besinaudojančios įmonės, nes iškėlus restruktūrizavimo bylą, Juridinių asmenų registro tvarkytojui yra išsiunčiama nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą kopija¹⁷⁹, todėl finansiniai sunkumai yra išviešinami. Sutartiniu būdu restruktūrizavimą vykdančių įmonių finansiniai sunkumai nėra išviešinami, o perkančioji organizacija turi labai ribotas galimybes eliminuoti iš konkurso sutartiniu būdu restruktūrizavimo procedūrą vykdančius tiekėjus, nes įmonės balansas ar kiti finansinės atskaitomybės dokumentai ne visada atspindi tikrąją įmonės finansinę padėtį. Tai sąlygoja, kad įmonės, siekiančios atkurti mokumą dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose, yra skatinamos vengti formalizuotos restruktūrizavimo procedūros ir neatskleisti tikrosios savo finansinės padėties. Taigi, draudimas įmonės restruktūrizavimo procedūra besinaudojančioms įmonėms dalyvauti viešuosiuose pirkimuose *per se* neužtikrina nei įmonės finansinio stabilumo viešuoju pirkimu būdu sudarytos sutarties vykdymo stadijoje, nei *de facto* efektyviai leidžia iš konkurso eliminuoti finansinius sunkumus patiriančius tiekėjus.

Toks reguliavimas ne tik užkerta galimybę atkurti įmonės mokumą dalyvaujant viešajame konkurse, bet taip pat gali sąlygoti kreditorių apsaugos priemonių neefektyvumą. Įmonės verslo plane restruktūrizavimo laikotarpiui turi būti nustatytos priemonės ir jų įgyvendinimo terminai prekių ar paslaugų gamyba, esamos ar numatomos pardavimų

---

¹⁷⁸ Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 86-2045, 10 str. 2 dalis.

¹⁷⁹ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 7 str. 2 dalis.

sutartys ir kitos įmonės ateities perspektyvos¹⁸⁰. Restruktūrizavimo administratorius, gavęs restruktūrizavimo plano projektą parengia rašytinę išvadą dėl restruktūrizavimo plano projekto įgyvendinimo galimybių¹⁸¹. Atsižvelgiant į tai, manytina, tuo atveju, kai įmonės mokumą yra numatytas atkurti gaunant pajamas iš viešųjų pirkimų būdu sudaromų sutarčių, restruktūrizavimo administratorius įvertinęs įmonės numatytas tokiu būdu gauti pajamas ir įmonės išlaidas gali pateikti išvadą, jog planas objektyviai įgyvendintinas ir gali sąlygoti mokumo atkūrimą. Vis dėlto, nei įmonės restruktūrizavimo administratorius, nei teismas, nei kreditorių komitetas, kurie dalyvauja plano patvirtinimo procese negali įvertinti, ar perkančioji organizacija ateityje pasinaudos VPI 33 str. įtvirtinta diskrecija ir ribos restruktūrizuojamos įmonės dalyvavimą viešajame pirkime. Toks reguliavimas vertintinas kritiškai, nes eliminuoja teisinį apibrėžtumą. Taigi, nurodyta pernelyg plati perkančiosios organizacijos diskrecija gali ne tik apsunkinti įmonės restruktūrizavimo plano vykdymą, tačiau taip pat riboti kreditorių teisių apsaugą.

Pernelyg plati perkančiosios organizacijos diskrecija turėtų būti panaikinta tinkamai įgyvendinus naująją viešųjų pirkimų direktyvą. Šiuo metu galiojanti VPI redakcija yra parengta pagal Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą 2004/18/EB, 2004 m. kovo 31 d. dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. VPI 33 str. 2 dalies 1 punktas nurodantis, kad perkančioji organizacija gali atmesti tiekėjo pasiūlymą jeigu jam iškelta restruktūrizavimo byla atitinka direktyvos 2 skirsnio 45 straipsnio 2 dalies b punktą, kuris suteikia valstybės narėms teisę pašalinti iš dalyvavimo pirkime ūkio subjektą, jeigu jam „iškelta bankroto, įsakymo dėl likvidavimo ar jo veiklos administravimo byla, yra susitarta su kreditoriais arba jo atžvilgiu yra vykdomas panašus procesas pagal nacionalinius įstatymus ir kitus teisės aktus“¹⁸². Senosios direktyvos nuostata iš esmės suteikė valstybei narei diskreciją riboti ūkio subjekto, kuriam taikoma bet kokio pobūdžio nemokumo procedūra, įskaitant, restruktūrizavimo ar sutartinio įmonės gavinimo procedūras. Nauja VPI redakcija privalės įgyvendinti 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB. Naujosios direktyvos 57 str. 4 dalies b punktas nurodo, kad „perkančiosios organizacijos gali pašalinti arba gali būti valstybių narių įpareigotos pašalinti iš dalyvavimo pirkimo procedūroje ekonominės veiklos vykdytojams yra bankrutavęs arba jam yra taikoma nemokumo arba likvidavimo procedūra, kai yra šie

---

¹⁸⁰ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 12 str. 2 dalis.

¹⁸¹ *Ibidem*, 14 str. 2 d. 1 p.

¹⁸² 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo, OL specialus leidimas 2004, L 134.

alternatyvieji požymiai: A) jo turtą administruoja likvidatorius arba teismas B) kai jis yra sustabdęs savo verslo veiklą arba yra analogiškoje situacijoje, susiklosčiusioje dėl panašios nacionaliniuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytos procedūros¹⁸³. Nurodyta direktyvos formuluotė susiaurina valstybės narės galimybę riboti restruktūrizuojamos įmonės dalyvavimą viešajame pirkime, nors ir nepateikia baigtinio nemokumo procedūrų sąrašo. ĮRĮ nurodo, kad įmonė, kuri siekia, kad būtų pradėta įmonės restruktūrizavimo byla, negali būti nutraukusi veiklos¹⁸⁴, taip pat iškėlus restruktūrizavimo bylą įmonės valdymo organai pagal savo kompetenciją, vadovaudamiesi restruktūrizavimo planu, valdo, naudoja visą įmonei nuosavybės ar patikėjimo teise priklausantį turtą ir juo disponuoja bei vadovauja įmonės veiklai¹⁸⁵. Restruktūrizavimo administratorius netampa įmonės turto administratoriumi, nes jo statusas yra siejamas su organizaciniu pagalbiniu pobūdžiu¹⁸⁶. Atsižvelgiant į tai, yra pagrindas teigti, kad valstybės narės neturėtų įtvirtinti perkančiosios organizacijos teisės riboti restruktūrizuojamos įmonės dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūroje. Toks Europos Sąjungos įstatymo leidėjo sprendimas vertintinas teigiamai, kadangi nuosaikiai užtikrina naują požiūrį į nemokumą, kuris turėtų sudaryti kuo palankesnes sąlygas įmonių mokumo atkūrimui. Taigi, įmonės plano vykdymo sunkumai, kylantys dėl ribojimų, įtvirtintų VPI, turėtų būti panaikinti ir sudarytos palankesnės sąlygos perspektyvioms įmonėms atkurti mokumą, jeigu Lietuvos įstatymų leidėjas tinkamai interpretuos nurodytas direktyvos nuostatas.

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, kad šiuo metu galiojanti VPI redakcija vertintina kritiškai, nes sudaro prielaidas nepagrįstai riboti restruktūrizuojamos įmonės galimybę dalyvauti viešajame pirkime, todėl yra mažinama konkurencija tarp tiekėjų, kas gali sąlygoti neracionalių valstybės lėšų įsisavinimą, taip pat riboti restruktūrizuojamų įmonių mokumo atkūrimo galimybę. Sistemiškai aiškinant direktyvą 2014/24/ES ir ĮRĮ įtvirtintus reikalavimus, manytina, kad nacionalinis įstatymų leidėjas, įgyvendindamas teisinio reguliavimo naujoves, neturėtų įtvirtinti ribojimų viešųjų pirkimų procedūroje dalyvauti įmonėms, kurioms pradėta restruktūrizavimo procedūra. Tokia Europos Sąjungos įstatymo leidėjo pozicija vertintina palankiai, nes sudaro perspektyvioms įmonėms geresnes galimybes vykdyti įmonės restruktūrizavimo plane prisiimtus įsipareigojimus ir užtikrinant racionalų lėšų panaudojimą.

---

¹⁸³ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB. OL specialus leidimas 2014, L 94/65.

¹⁸⁴ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 4 str. 2 punktas.

¹⁸⁵ *Ibidem*, 9 str. 1 punktas

¹⁸⁶ GRINČIKAS, P. *Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių teisinis statusas Lietuvoje ir užsienyje*: magistro darbas. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011, p. 31.

3.2.2. plano vykdymas ir negalimumas pakartotinai restruktūrizuoti įmonę

Jau buvo minėta, kad restruktūrizavimo plano įvykdymas ir įmonės mokumo atkūrimas priklauso ne tik nuo plano tinkamumo, bet ir nuo kitų, nuo restruktūrizuojamos įmonės valios nepriklausančių aplinkybių. Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas nustato ribojimą įmonei siekti restruktūrizavimo procedūros tuo atveju, jeigu įmonės restruktūrizavimo procesas vyko anksčiau ir nuo jo pabaigos nėra praėję penkeri metai¹⁸⁷. ĮRĮ nurodo, kad tuo atveju, kai nuo teismo sprendimo baigti įmonės restruktūrizavimo byla arba nutarties nutraukti byla šio įstatymo 28 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytais pagrindais įsiteisėjimo dienos praėjo ne mažiau kaip 5 metai, įmonės restruktūrizavimo byla negali būti keliamą¹⁸⁸. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, kokie padariniai turėtų atsirasti, kai įmonė neįvykdo restruktūrizavimo plano arba jį įvykdo tik iš dalies, kad iš vienos pusės būtų užtikrintas perspektyvių įmonių mokumo atkūrimas ir iš kitos pusės reguliavimas nesudarytų prielaidų piktnaudžiauti procedūra, tokiu būdu pažeidžiant kreditorių interesus. Taigi, svarstyti atvejai, kai pakartotinis restruktūrizavimas negalimas.

Pirmuoju atveju pakartotinė restruktūrizavimo procedūra yra negalima tada, kai visi kreditoriai atsisako savo reikalavimų ir teismas patvirtina jų atsisakymą¹⁸⁹. Šiuo atveju įmonės prievolės pasibaigia šalių susitarimu¹⁹⁰. Tokiu būdu yra realizuojamas šalių autonomijos principas, kuris yra būtina rinkos funkcionavimo prielaida, nes pripažįstant šalių autonomiją yra galima verslo laisvė, grindžiama privačia iniciatyva ir atsakomybe¹⁹¹. Vis dėlto, nėra pagrindo teigti, kad pakartotinis draudimas restruktūrizuoti įmonę gali būti laikomas šalių laisvės ribojimu ir kliūtimi perspektyvioms įmonėms atkurti mokumą. Jei įmonė dažniau nei per penkerius metus patenka į finansinius sunkumus, dėl kurių gali tapti nemoki, manytina, kad tokia įmonė nepasiekė ilgalaikio mokumo atkūrimo. Vadinasi, tokia įmonė nėra perspektyvi, įmonių restruktūrizavimo prasme, todėl toks ribojimas negali būti laikomas nepagrįstu.

Antruoju atveju pakartotinė įmonės restruktūrizavimo procedūra yra negalima tada, kai restruktūrizuojama įmonė anksčiau, negu buvo nustatyta restruktūrizavimo plane, patenkino visų kreditorių reikalavimus ir restruktūrizavimo administratorius pateikė

---

¹⁸⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 30 d. *įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procedūrų pradžių reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos teismų praktikoje apžvalga* Nr. AC-41-1. teismų praktika. 2015, 41, p. 644–692.

¹⁸⁸ Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 4 str. 5 p.

¹⁸⁹ *Ibidem* 28 str. 1 d. 2 p.

¹⁹⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.125 str. 1 dalis.

¹⁹¹ MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė I dalis: naujasis civilinis kodeksas*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 198.

teismui tai patvirtinančius įrodymus¹⁹². Šiuo atveju yra visiškai patenkinami kreditorių interesai ir įmonės prievolės, kurių neįvykdymas lėmė finansinius sunkumus, pasibaigia tinkamu įvykdymu¹⁹³. Formuliuotė „anksčiau, negu buvo nustatyta restruktūrizavimo plane, patenkino visų kreditorių reikalavimus“ leidžia teigti, kad reikalavimų patenkinimas prieš terminą negali būti laikomas kreditorių interesų pažeidimu. Tuo atveju, jeigu sutartis arba prievolės esmė leidžia teigti, kad terminas buvo nustatytas kreditoriaus naudai, priešlaikinis prievolės įvykdymas lemtų netinkamą prievolės įvykdymą ir su tuo sutartyje arba įstatyme numatytų neigiamų padarinių atsiradimą. Vadinas, jeigu restruktūrizavimo plano įvykdymas prieš terminą prievolių teisės prasme reikštų kreditorių pažeidimą, tai kreditorių interesai nebūtų visiškai patenkinti. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, kodėl įstatymų leidėjas įtvirtina ribojimą pakartotinai restruktūrizuoti įmonę, jeigu šiuo atveju yra visiškai patenkinami kreditorių interesai ir išspręsti įmonės finansiniai sunkumai.

Nurodytas reguliavimas galėtų būti pagrįstas pirmo ir paskutinio karto principu (angl. *One Time, Last Time*). Anot šios doktrinos, įmonė, susidurianti su finansiniais sunkumais neturėtų turėti galimybės pakartotinai būti gaivinama. Europos Komisijos Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti 2014/C 249/01 (toliau – Gairės) teigia, kad jeigu pagalbą pagal šias gaires anksčiau gavusiai įmonei vėl prireikia tokios pagalbos, tai reiškia, kad įmonės sunkumai kartojasi arba kad jie nebuvo tinkamai pašalinti ankstesne pagalba. Kartotinės valstybės intervencijos gali sukelti neatsakingo elgesio rizikos problemų ir bendram interesui prieštaraujančių konkurencijos iškreipimų¹⁹⁴. Doktrinoje laikomasi nuomonės, kad pirmo ir paskutinio principas turėtų būti taikomas valstybei teikiant pagalbą sunkumus patiriančioms įmonėms, neturėtų tapti absoliutaus pobūdžio kliūtimi pradėti teismines gaivinimo procedūras¹⁹⁵. Taigi nurodytas ribojimas gali būti grindžiamas siekiu apsaugoti vienodas konkurencijos sąlygas.

Vis dėlto toks aiškinimas gali būti pagrįstai kritikuojamas. 2006 m. gruodžio 15 d. Europos Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai nurodo, kad valstybės pagalba yra laikoma pagalbai, kurią

---

¹⁹² Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218, 28 str. 1 d. 3 p.

¹⁹³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.123 str.

¹⁹⁴ Europos Komisija komisijos komunikatas *Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti*. OL specialus leidimas, 2014, C 249/01, p. 31.

¹⁹⁵ NICOLAIDES, P.; KEKELEKIS, M. An Assessment of EC State Aid Policy on Rescue and Restructuring of Companies in Difficulty. *European Competition Law Review*, 2004, vol. 25, no. 9, p. 579 iš BARAKAUSKAS, S. Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016.

sudaro paskolos, kapitalo injekcija, rizikos kapitalo priemonės¹⁹⁶. Valstybės pagalba – tai išskirtinė parama, kurios įmonė įprastinėmis komercijos sąlygomis nebūtų gavusi¹⁹⁷. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad valstybės pagalba turėtų būti siejama su finansine parama, o ne bendro pobūdžio palankiu reguliavimu, taikomu neapibrėžtam subjektų ratui. Panaši pozicija yra išsakoma ir Europos Sąjungos Teisingumo teismo praktikoje, kurioje teigiama, kad bendro pobūdžio pagalbos priemonės nelaikomos valstybės pagalba, jei tokios priemonės taikomos tik kai kurių ūkio subjektų ar produktų gamybos atžvilgiu, jos gali būti pripažįstamos valstybės pagalbos priemonėmis¹⁹⁸. Taigi, „pirmo ir paskutinio karto“ principas turėtų būti laikomas kliūtimi pakartotinei įmonės restruktūrizavimo procedūrai tik tais atvejais, kai plano įgyvendinimas prieš terminą arba mokumo atkūrimas kreditoriams atsisakius savo reikalavimų reikštų valstybės pagalbos suteikimą.

Nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą teigti, ĮRĮ pakeitimų projektai, kuriuose išplečiami draudimai pakartotinai restruktūrizuoti įmonę, kai kreditoriai atsisakė savo reikalavimų arba planas buvo įvykdytas anksčiau laiko yra ne visiškai pagrįsti. ĮRĮ 4 str. pakeitimo 2009 m. gruodžio 03 d. (Nr. XIP-1515) projekto *travaux préparatoires* buvo nurodyta: atsižvelgus į Komunikatą, Projektu keičiamo Įstatymo 4 straipsnio 4 ir 5 punktuose siūloma nustatyti, kad restruktūrizavimo procesas gali būti pradėtas tik įmonei, kuriai nuo teismo sprendimo baigti įmonės restruktūrizavimo bylą arba nutraukti ją Projektu keičiamo Įstatymo 28 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytais pagrindais įsiteisėjimo dienos praėjo ne mažiau kaip dešimt metų¹⁹⁹. Europos Komisijos komunikato 71 str. nurodo, kad jeigu įmonė yra gavusi tokią pagalbą anksčiau ir jeigu nuo pagalbos suteikimo, restruktūrizavimo laikotarpio pabaigos arba restruktūrizavimo plano įgyvendinimo sustabdymo (priklausomai nuo to, kas įvyko vėliau) praėjo mažiau nei 10 metų, Komisija neleis vėl teikti pagalbos pagal šias gaires²⁰⁰. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad visiškai nepagrįstai yra sutapatinamos dvi skirtingos situacijos, kai įmonės mokumas atkuriamas kreditoriams atsisakius savo reikalavimų arba anksčiau laiko įvykdžius planą ir kai tokių reikalavimų atsisako valstybė, tokiu būdu suteikdama valstybės pagalbą, Europos

---

¹⁹⁶ 2006 m. gruodžio 15 d Europos Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai. OL specialus leidimas, 2006, L 379, p. 5–10.

¹⁹⁷ Europos Sąjungos Teisingumo teismas. 1986 m. liepos 10 d. sprendimas byloje *Belgium v Commission*, C-234/84, EU:C:1986:302

¹⁹⁸ Europos Sąjungos Teisingumo teismas. 1999 m. birželio 29 d. sprendimas *Déménagements-Manutention Transport SA*, C-256/97, EU:C:1999:332.

¹⁹⁹ Įmonių restruktūrizavimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, XIP-1515, 2009, [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.] Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.359926?positionInSearchResults=30&searchModelUUID=73a65996-ad08-4ac1-baf7-4b1afa2d12d3>.

²⁰⁰ Europos Komisijos komunikatas *Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti*. OL specialus leidimas, 2014, C 249/01.

Sajungos teisės prasme. Taigi, darytina išvada, kad tiek šiuo metu galiojantis reguliavimas, tiek mėginimai inicijuoti ĮRĮ pakeitimus nepagrįstai išplečia „pirmo ir paskutinio karto“ principo taikymą, todėl nepagrįstai riboja perspektyvių įmonių, galinčių atkurti mokumą, galimybę pakartotinai veiksmingai pasinaudoti įmonės restruktūrizavimo procedūra.

Siūlytina ĮRĮ 4 str. 5 punktą aiškinti siaurinamai, kaip ribojanti pakartotinai iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą tuo atveju, kai kreditoriams reikalavimų atsisakymas arba įmonės restruktūrizavimo plano įvykdymas anksčiau laiko reikštų valstybės pagalbos suteikimą. Toks aiškinimas užtikrintų interesų pusiausvyrą tarp restruktūrizuotis siekiančios įmonės ir kreditorių, taip pat sudarytų prielaidas užtikrinti šalių autonomijos principo įgyvendinimą, taip pat neprieštarautų iš Europos Sąjungos teisės kylančiam „pirmo ir paskutinio karto“ principui, kuris taikomas, kai mokumas yra atkuriamas pasitelkiant valstybės pagalbą. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, būtų galima sutikti su doktrinoje nurodyta nuomone, kad nepaisant siekiamų tikslų tinkamumo, manytina, toks reglamentavimas yra ydingas, kadangi įtvirtina absoliutaus pobūdžio ribojimus, kurie kartais gali užkirsti kelią net ir perspektyvioms įmonėms gaivinti²⁰¹. Taigi, nepagrįstas „pirmo ir paskutinio karto“ principas turi būti taikomas siaurinamai, kadangi priešingu atveju būtų ribojama perspektyvių įmonių galimybę veiksmingai pasinaudoti įmonės restruktūrizavimo procedūra.

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, kad pirmo ir paskutinio karto principu siekiama užtikrinti neiškraipytą konkurenciją. Principo taikymo apimtis priklauso nuo to, ar kreditorių reikalavimų atsisakymas arba plano įvykdymas prieš terminą buvo pasiektas pasitelkiant valstybės pagalbą, ar ne. Nepagrįsta manyti, kad šio principo taikymas, ribojantis pakartotinę restruktūrizavimo procedūrą, visada gali būti pagrįstas siekiu įgyvendinti Europos Sąjungos teisę ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją.

---

²⁰¹ BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 114.

IŠVADOS

1. Įmonės restruktūrizavimo plano sąvokos, prigimties ir funkcijų analizė leidžia daryti išvadą, kad:

1.1. Restruktūrizavimo plano sąvoką tiksliausiai apibūdina procedūroje dalyvaujančių subjektų teisių ir pareigų visuma, o ne jų išraiškos forma.

1.2. Restruktūrizavimo teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas juridinių asmenų teorijomis. Interesų derinimo teorija restruktūrizavimo teisiniame kontekste turi būti suprantama ne kaip procedūros dalyvių įpareigojimas atsisakyti savo interesų, o atvirkščiai, kaip prielaida įgyvendinti savo interesus kitiems subjektams priimtinomis priemonėmis. Naudos maksimizavimo teorija leidžia svarstyti planą rengiančio subjekto tinkamumą, tačiau savo esme prieštarauja tiek interesų derinimo, tiek atstovavimo kaštų teorijoms, todėl ne visiškai atitinka restruktūrizavimo teisinių santykių ypatumus.

1.3. Informacinė plano funkcija sudaro prielaidas atskirti perspektyvias įmones nuo neperspektyvių. Teisės rengti restruktūrizavimo planą įgyvendinimas negali būti apsinkintas pernelyg aukštu informacijos pakankamumo (patikimumo) standarto taikymu, vis dėlto standartas negali būti toks žemas, kad tikimybė atkurti mokumą būtų tik hipotetinė. Restruktūrizavimo planas negali būti prilyginamas sandoriui, nes po plano patvirtinimo jis tampa privalomu planui nepritarusiems kreditoriams, todėl neturi būtinojo sandorio elemento – suderintos valios (konsensuso).

2. Restruktūrizavimo plano rengimo stadijos analizė leidžia daryti išvadą, kad:

2.1. Įmonės valdymo organas nėra tinkamas subjektas restruktūrizavimo planui rengti, o išimtinis šios teisės pobūdis didina interesų konflikto ir plano nepatvirtinimo riziką. Teismo diskrecija pratęsti restruktūrizavimo planą ne ilgiau kaip vienam mėnesiui yra nepakankama, nes perspektyvioms įmonėms nesudaro galimybių efektyviai pasinaudoti restruktūrizavimo procedūra. Manytina, kad kreditorių apsaugos veiksmu laikytina ne termino trukmė, o termino pabaigos padariniai, todėl didesnės teismo diskrecijos įtvirtinimas, sprendžiant plano rengimo termino pratęsimo klausimą, *per se* nesudarytų prielaidų nepagrįstai riboti kreditorių teisių ir teisėtų interesų;

2.2. Nepagrįsta manyti, kad restruktūrizavimo laikotarpiu yra varžomos kreditorių teisės ir teisėti interesai, nes galimi ekonominiai praradimai atsiranda su kreditorių daugumos pritarimu, tačiau restruktūrizavimo trukmė gali būti laikoma planui nepritarusių kreditorių apsaugos priemone. Manytina, kad dalinio mokumo atkūrimo aiškinimo tendencija, kai įmonė iš dalies įvykdė pradelstus prievolinius įsipareigojimus, lėmusius finansinių sunkumų atsiradimą, sudaro geresnes galimybes perspektyvioms įmonėms veiksmingai pasinaudoti restruktūrizavimo procedūra. Įmonės mokumas turi būti atkurtas iki įmonės

restruktūrizavimo plano įvykdymo termino pabaigos ir tęstis ne trumpiau kaip iki visiško prievolių įvykdymo, lėmusių įmonės finansinius sunkumus.

3. Plano tvirtinimo ir vykdymo stadijos analizė leidžia daryti išvadą, kad:

3.1. Plano privalomumas turi būti kildinamas ne iš teismo galios daryti intervenciją į šalių civilinius teisinius santykius (angl. *cram-down*), o iš akumuliuotos kreditorių valios. Tai paaiškina, kodėl teismas apsiriboja formalia restruktūrizavimo plano patikra ir atskleidžia plano tvirtinimo mechanizmo, kaip kreditorių apsaugos priemonės, svarbą;

3.2. Plano patvirtinimas, kaip kreditorių teisių apsaugos priemonė, nebus efektyvi, jeigu reikalaujamą daugumą sudarys su skolininku susiję asmenys. Manytina, kad susijusių kreditorių apibrėžimas, kaip patronuojančios ir dukterinės įmonės, nebūtų efektyvus. Siūlytina susijusių kreditorių sąvoką apibrėžti plačiau, pagal konkurencijos teisėje pripažįstamą susijusių subjektų sąvoką.

3.3. Skirtingų kreditorių vienodas vertinimas gali sąlygoti plano nepatvirtinimą ir daiktinėmis teisėmis neapsaugotų kreditorių teisių ir teisėtų interesų apsaugos nepakankamumą. Pritartina siūlymui, kad planas būtų tvirtinamas kreditoriams balsuojant atskirose klasėse, juos skirstant pagal interesų bendrumą. Kreditorių diferencijavimas negali būti laikomas lygiateisiškumo principo pažeidimu, o priešingai – prielaida užtikrinti teisinį lygiateisiškumą. Siekiant išvengti, kad procedūra netaptų pernelyg sudėtinga siūlytina pateikti ne baigtinį, o pavyzdinį kreditorių klasių sąrašą.

3.4. Ribojimu restruktūrizuojamoms įmonėms dalyvauti viešajame pirkime mažinama konkurencija tarp tiekėjų ir apsunkina restruktūrizuojamų įmonių mokumo atkūrimo galimybes. Siūlytina aiškinti Direktyvos 2014/24/ES 57 str. 4 dalies b punktą kaip ribojantį valstybės narės galimybę riboti restruktūrizuojamų įmonių dalyvavimą viešojo pirkimo konkurse, išskyrus atvejus, kai toks ribojimas būtų objektyviai pateisinamas.

3.5. Draudimas pakartotinai restruktūrizuoti įmonę negali būti grindžiamas „pirmo ir paskutinio karto“ principu, kylančių iš Europos Sąjungos teisės, išskyrus atvejus, kai plano įgyvendinimas prieš terminą arba mokumo atkūrimas kreditoriams atsisakius savo reikalavimų reikštų pakartotinį valstybės pagalbos suteikimą.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

I. Norminiai teisės aktai

Lietuvos Respublikos norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914.
3. Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, *Teisės aktų registras*, 2016, Nr. 23708.
4. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 31-1010.
5. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. IX-218.
6. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2001 (įstatymo redakcija galiojusi nuo 2001-03-20 iki 2001-07-01), Nr. 31-1012.
7. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymo Nr. IX-218 2, 7, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 161, 162 ir 163 straipsniais įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2014, Nr. 4324.
8. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-856.
9. Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 86-2045.
10. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 84-2000.

Europos Sąjungos teisės aktai:

11. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. *OL specialus leidimas*, 2004, L 134.
12. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB. *OL specialus leidimas*, 2014, L 94/65.
13. 2006 m. gruodžio 15 d Europos Komisijos reglamentas 1998/2006(EB) dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai. *OL specialus leidimas*, 2006, L 379, p. 5–10.

14. Europos Komisijos komunikatas 2004/C 31/03 gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės. *OL specialus leidimas*, 2004, C 31/5.
15. Europos Komisija komisijos komunikatas Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti. *OL specialus leidimas*, 2014, C 249/01.
16. 2014 m. kovo 12 d. Europos Komisijos komunikatas rekomendacija 2014/135/ES dėl naujo požiūrio į verslo žlugimą ir nemokumą. *OL specialus leidimas*, 2014 L 74.

Negriežtosios teisės šaltiniai

17. United nations commission on international trade law. *Legislative Guide on Insolvency Law*. New York: United Nations [interaktyvus]. 2005, p. 209. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 22 d.] Prieiga per internetą: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf.The
18. Organiz ation for Economic Cooperation and Development. *Principles of Corporate Governance*. Paris: OECD, 2015, p. 46 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2016 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf>

II. Teismų praktika:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

19. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. *1986 m. liepos 10 d. sprendimas byloje Belgium v Commission, C-234/84, EU:C:1986:302.*
20. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. *1996 m. spalio 24 d. Viho Europe BV v. Commission of the European Communities, C-73/95, EU:C:1996:405.*
21. Europos Sąjungos Teisingumo teismas. *1999 m. birželio 29 d. sprendimas Dménagements-Manutention Transport SA, C-256/97, EU:C:1999:332.*

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija:

22. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. *2007 m. spalio 22 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 4 straipsnio (2002 m. liepos 2 d., 2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2006 m. birželio 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, konstitucinės justicijos byla Nr. 38/04-39/04.*
23. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. *2013 m. gegužės 24 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų, Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo, Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymų kai kurių nuostatų*

atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai konstitucinės justicijos byloje Nr. 135/2010.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika

24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2005 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Sigma Telas“ v. AB „Rytų skirstomieji tinklai“, Nr. 3K-3-416/2005, kat. 45.4. 6.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija. 2006 m. lapkričio 6 d. nutarime civilinėje byloje V. Š. prieš A. N., A. N., bylos Nr. 3K-P-382/2006, 42.4; 45.1; 45.6 (S).
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje UAB „ERP“ v. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Nr. 3K-3-583/2008, kat. 21.4.1.1; 21.6; 41; 45.4; 69.;
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2009 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos v. UAB „Technologijų paslaugų sprendimai“, Nr. 3K-3-323/2009, kategorija 45.4 (S).
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje IDT Biologika GmbH v. Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Nr. 3K-3-506/2009, kat. 45.4 (S).
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2010 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje ŽŪB „Agrowill Eimučiai“ v. UAB „Litagros prekyba“, Nr. 3K-3-263/2010, kat. 127.1; 127.2; 127.4; 127.7 (S).
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2010 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje A. Labinis v. UAB „Agrowill Eimučiai“ Nr. 3K-3-263/2010, kat. 127.1; 127.2; 127.4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje A. Š. v. ŽŪB „Agrowill Kairėnai“, Nr. 3K-3-197/2010, kat. 27.8.1 (S).
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2010 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje UAB „RANGA IV“, Nr. 3K-3-270/2010, kat. 127.1; 127.4; 127.6; 127.7.
32. Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Civilinių bylų skyrius. 2011 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje P. Š. v. UAB „Šeba“, Nr. 3K-3-179/2011, kat. 116.1; 127.6; 127.7 (S).
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Č.K. v. UAB „Vingriai“, Nr. 3K-3-458-2013, kat. 127.4; 124.7.

34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje *Electren S.A. ir Cobra Instalaciones y Servicios, S.A.*, Nr. 3K-3-324/2013, kat. 45.4; 69 (S).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2013 m. balandžio 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. AC-38-1. *Teismų praktika*. 2013, 38, p. 459-516.
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje *AB „DNB bankas“ v. UAB „Gertauta“* Nr. 3K-3-233/2014, kat. 116.11; 125.11.2; 126.5.
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2014 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje *A. D. v. „Statybos linija“* Nr. 3K-3-11/2014, kat. 40.2; 127.1; 127.9.
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus. 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Nordea Bank“ v. UAB „Saurida“* Nr. 3K-3-559-916/2015.
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus. 2015 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Šiaulių tauro televizoriai“*, Nr. 3K-3-67/2015, kat. 127.4; 127.9 (S).
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyrius. 2015 m. balandžio 30 d. *Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procedūrų pradžių reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos teismų praktikoje apžvalga* Nr. AC-41-1. *Teismų praktika*. 2015, 41, p. 644–692.

Vyriausiojo administracinio teismo praktika

41. Vyriausiasis administracinis teismas. 2012 m. kovo 12 d. nutartis administracinėje byloje *UAB „Reklamos kalvė“ v. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos*, Nr. A6-1845/2006.
42. Lietuvos vyriausiojo administracinis teismas. 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-502-706-13, *Administracinė jurisprudencija*. 2013, 25, p. 273-290.

Lietuvos apeliacinio teismo praktika:

43. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2008 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje *D. S. v. UAB „Telegausa“*, Nr. 2-510/2008, kat. 127.1; 127.2 (S).
44. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2011 m. kovo 24 d. nutartis pagal *Vilniaus miesto savivaldybės administracija ir kt. v. UAB „Senovė“*, Nr. 2-727/2011, kat. 127.2 (NS).
45. Lietuvos apeliacinis teismo Civilinių bylų skyrius. 2011 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje *G.B. v. UAB „Plienas“* Nr. 2-2481/2011, kat. 127.2; 127.4 (S).

46. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2011 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kėdainių skyriaus v. UAB „Kėdmonta“ byloje Nr. 2-1817/2011, kat. 122.3.; 126.2.
47. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. 2011 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje V. R. v. UAB „Smėliakalnis“ ir BUAB „BSI kompanija“ Nr. 3K-3-261/2011, kat. 2.5.8.4; 3.4.2.5 (S).
48. Lietuvos apeliacinis teismas Civilinių bylų skyrius. 2012 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje A. Č. v. UAB „Granitas“, Nr. 2-407/2012, kat. 127.2 (S).
49. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2012 m. rugpjūčio 30 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Dagrame“, Nr. 2-1086/2012, kat. 126.8 (S).
50. Lietuvos Apeliacinis teismo Civilinių bylų skyrius. 2017 m. sausio 19 d. nutartis civilinėje byloje R.S. v. UAB „ORTAS“, Nr. 2-315-798/2017, kat. 3.3.2.5.; 3.4.4.2.
51. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje R. M. v. UAB „ALU systems“, Nr. e2-484-330/2017, kat. 3.4.4.1.
52. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrius. 2017 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje A. V. v. UAB „Architelio statyba“, Nr. e2-503-241/2017, kat. 3.1.18.1 (S).

Žemesniųjų teismų praktika

53. Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. 2016 m. kovo 21 d. sprendimas civilinėje byloje „Agrowill Nausodė“ kat. 3.2.6.1;3.4.3.8.
54. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. 2016 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje R. S. v. UAB „Evresta“ Nr. B2-85-253/2016, kat. 3.4.3.9 (S).
55. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. 2016 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Verduna“ Nr. B2-25-343/2016, kat. 3.2.6.4; 3.4.3.8; 3.4.3.9 (S).

III. Specialioji literatūra:

Daktaro disertacijos ir moksliniai straipsniai

56. BARAKAUSKAS, S. *Įmonių gaivinimo teisminės procedūros: lyginamieji aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016;
57. BARAKAUSKAS, S. Nauja Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo reakcija: pasikeitusio teisinio reguliavimo pranašumai ir trūkumai. *Justitia*, 2011, t. 75.
58. DIDŽIULIS, L. Fiduciarinių pareigų instituto kilmė, esmė ir recepcija. *Teisė*, 2014, t. 91.
59. GUMBIS, J., Naujai besiformuojančių visuomeninių santykių valstybinis reguliavimas ar savireguliacija. *Teisė*, 2006, t. 58.

60. KOSATYJ V. Dominuojantys teisės tikslai. *Teisė*, 2010, t. 77.
61. MILIAUSKAS, P. Susiję Kreditoriai Restruktūrizavimo Procese. *Justitia*, 2010, t. 2 (74).
62. LAURAITYTĖ, E. Sutartinės bendrovės teorijos susiformavimas ir sutartinė bendrovės prigimtis. *Teisė*, 2014, t. 90.
63. SOLOVEIČIKAS, D. viešųjų pirkimų teisės tikslai ir jų įgyvendinimas. *Teisė*, 2014, t. 91.
64. VAŠČĖGA, M. Economic aspects of the Bankruptcy law. *Teisė*, 2003, t. 47.
65. ARSLAN, I., BAL, V. The Theoretical Framework of the Economic Fluctuation in Turkey. *Lex ET Scientia International Journal*, 2007 t. 14.
66. BLAIR, M., STOUT L.A. A Team Production Theory of Corporate Law. *Virginia Law Review*, Vol. 85, No. 2 (Mar., 1999).
67. DOLE, R. The Chapter XII Cram-Down Provisions. *Commercial Law Journal*, 1977, t. 82(6).
68. FALASHCETTI, D. Shareholder Democracy and Corporate Governance. *Review of Banking and Financial Law*, 2009, t. 28(2).
69. HARNER, M.; MARINCIC, J. Behind Closed Doors: The Influence of Creditors in Business Reorganizations. *Seattle University Law Review*, 2011, 34(4).
70. HAYEK, D., MEYER, C., JORIS, C. Restructuring over Liquidation. *International Financial Law Review*, 2015, 34(4), p. 48.
71. JENSEN, M.C., MECKLING, W. H., Theory of The firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, Vol 3., North-Holland Publishing Company, s.l., 1976.
72. KEAY, A. Getting to Grips with the Shareholder Value Theory in Corporate Law. *Common Law World Review*, t. 39, 2010.
73. KLOPPERS, P. Judicial Management a Corporate Rescue Mechanism in Need of Reform. *Stellenbosch Law Review*, 1999, 10(3).
74. NICOLAIDES, P., KEKELEKIS, M. An Assessment of EC State Aid Policy on Rescue and Restructuring of Companies in Difficulty. *European Competition Law Review*, 2004, vol. 25, no. 9.
75. SCHEFFLER, W. The Politicization and Death or Rebus Sic Stantibus. *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, 1974, t. 2(1).
76. TEICHMANN, Ch. Corporate Restructuring under the EMCA. *European Company and Financial Law Review*, 2016, vol. 13, issue 2.

77. TRITT, L.F. The Limitations of an economic agency Cost theory of Trust law. *Cardozo Law Review*, s. I. 2011, Vol. 32 Issue 6.

Vadovėliai, komentarai ir monografijos

78. AVIŽA S., *et al.* *Civilinės teisės bendroji dalis: vadovėlis*, Vilnius: Justitia, 2009.
79. LAUŽIKAS, E., *et al.* *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. I dalis*, Vilnius: Justitia, 2004.
80. MIKALONIENĖ, L. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų įgyvendinimo būdai: monografija*. Vilnius: Registrų centras, 2015.
81. MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė I dalis: naujasis civilinis kodeksas*. Vilnius: Justitia, 2002.
82. VILIETA, A., *et al.* *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga, bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2000.
83. KEENAN, D. *Company law, thirteenth edition*. Glasgow: Longman, 2005.
84. WHISH, R. *Competition Law*. Oxford: Oxford university press, 2015.

Magistro darbai

85. GIRNIUS, V. *Kreditorių teisių įgyvendinimas įmonių restruktūrizavimo procese: magistro darbas*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
86. GRINČIKAS, P. *Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių teisinis statusas Lietuvoje ir užsienyje: magistrinis darbas*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011.
87. LIORANČAITĖ I. *Valstybės pagalba restruktūrizavime procese: magistro darbas*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.

Kita specialioji literatūra

88. DWORKIN, R. *Teisės imperija*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2005.
89. KELZEN, H. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, Vilnius, 2002.
90. BELCHER, A. *Corporate Rescue: a Conceptual Approach to Insolvency Law*. London: Sweet & Maxwell, 1997.
91. KOLESNIKOVAS, G. , RADZIHOVSKY, E., KOZUBOVSKA, B. *The Restructuring review*. London: Law Business Research, 2011.
92. MANSELL, S. F. *Capitalism, Corporations and the Social Contract: A Critique of Stakeholder Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
93. FRIEDMAN, M. *Business Ethics, Corporate Social Responsibility, and the Control and Governance of Corporations* iš London: Routledge, 2002.

Parengiamieji dokumentai:

94. Įmonių restruktūrizavimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, XIP-1515, 2009, [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.] Prieiga per internetą: <https://e-sei-mas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.359926?positionInSearchResults=30&searchModelUUID=73a65996-ad08-4ac1-baf7-4b1afa2d12d3>

Elektroniniai dokumentai, šaltiniai ir nuorodos:

95. *Cambridge Dictionary*, Cambridge University Press, s.l., 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2016 gruodžio 22]. Prieiga per internetą: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/plan>.
96. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. *2015 m. spalio 2 d. valstybinė audito atskaita: įmonių restruktūrizavimas*. Nr. VA-P-20-12-14 [interaktyvus], p. 22 [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3420>.
97. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba. Įmonių bankrotai [interaktyvus]. [žiūrėta 2016 m. gruodžio 17 d.] Prieiga per internetą: <http://www.bankrotodep.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-bankrotas/vykdomos-proceduros/#Pirkimu%20planas>.
98. Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas. Įmonių bankroto apžvalga [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Imonių_bankrotas.pdf/6c8939d5-e4c7-461a-ba27-8e6384fa5e4c?version=1.1
99. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restruktūrizavimas/nutrauktos-proceduros>.
100. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restruktūrizavimas/baigtos-proceduros>.
101. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restruktūrizavimas/vykdomos-proceduros>.

SANTRAUKA

Magistro darbe analizuojamas įmonės restruktūrizavimo plano rengimo, tvirtinimo ir vykdymo stadijų teisinis reglamentavimas. Visuomenės ir verslo poreikis turėti veiksmingą restruktūrizavimo procedūrą lieka nepatenkintas. Dėl šios priežasties prarandamos perspektyvios įmonės, lieka nepatenkinti įmonės kreditorių interesai.

Pirmoje darbo dalyje laikomasi nuomonės, kad restruktūrizavimo plano teisinis reguliavimas gali būti grindžiamas juridinių asmenų teorijomis. Antroje dalyje analizuojamas plano rengimo etapas, ieškoma vieningos pozicijos, kada įmonė pasiekia restruktūrizavimo tikslą – mokumo atkūrimą. Klausinama, kiek ši būseną turi trukti, kad atitiktų ilgalaikiškumo požymį. Manoma, kad teismui turėtų būti suteikiama plati diskrecija, sprendžiant plano rengimo termino pratęsimo klausimą, bandoma paneigti stereotipą, jog plano parengimo terminas *per se* apsaugo kreditorių interesus. Teigiamai vertinama teismų praktika, pripažįstanti dalinį įmonės mokumo atkūrimo aiškinimą.

Trečioji darbo dalis skirta plano tvirtinimo ir vykdymo stadijų analizei. Kritikuojamas reguliavimas, kai plano tvirtinimo stadijoje kreditoriai, turintys skirtingus interesus, yra vertinami vienodai. Darbe kritikuojami doktrinoje išsakyti su įmone susijusių kreditorių problemos sprendimo būdai, siūlomi mažiau formalizuoti problemos sprendiniai. Analizuojamas restruktūrizavimo proceso vykdymo stadijos santykis su viešųjų pirkimų ir Europos Sąjungos teise.

SUMMMARY

The Master`s thesis analyses the legal regulation of the preparation, approval and implementation of corporate restructuring plan. The need of society and business to have an efficient restructuring procedure remains unfulfilled which results in the loss of promising companies and failure to satisfy creditors` interests.

Part 1 of the thesis argues that the law on restructuring could be based on legal entity theories. Part 2 analyses the preparation stage of the plan looking for unanimous opinion on when corporate restructuring goal is reached, i.e. the solvency is restored. It looks for an answer to how long this state should last to meet the criteria of a long-term state. The thesis states that courts should have broad discretion to decide on postponing plan preparation dates and seeks to refute the stereotype that the setting of plan`s completion deadline *per se* protects the creditors` interests. The judicial practice recognizing a partial solvency restoration concept is seen as a positive phenomenon.

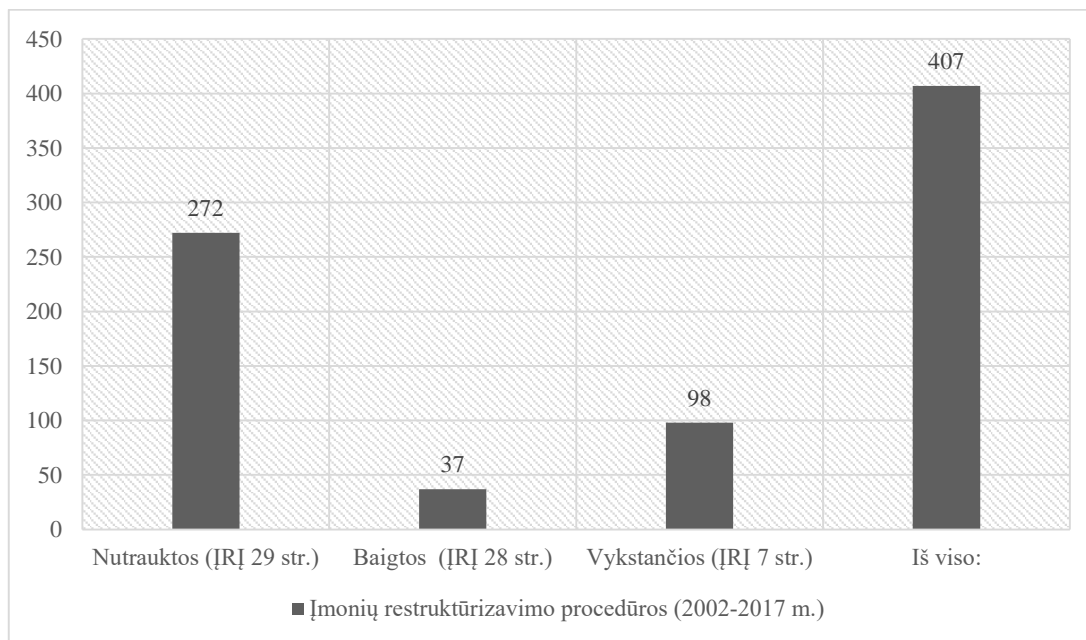
Part 3 is dedicated to approval and implementation stages. It criticizes legal regulation for an equal treatment of creditors with different interests during approval. It also criticizes the current proposals for legislation used to solve the problem of creditors related to the company and proposes less formalised solutions. It analyses the relationship between the implementation stage of restructuring plan and the legislation of public procurement and the European Union.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1

Įmonių restruktūrizavimo procedūros

(2002-2017 m.)

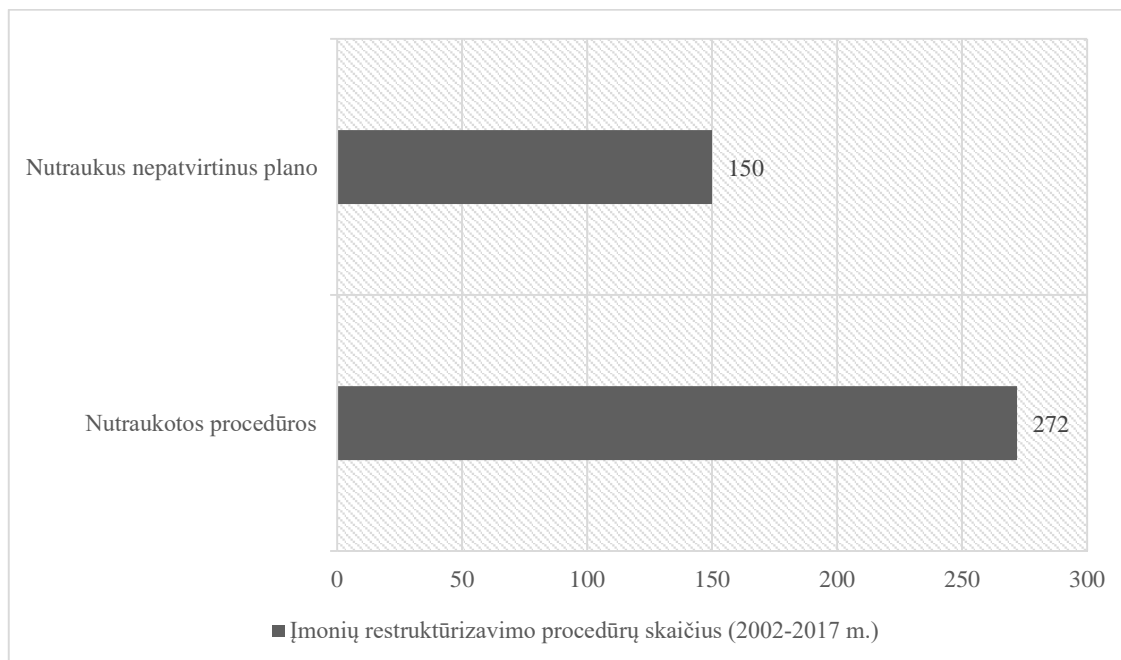

Šaltiniai:

1. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restrukturizavimas/nutrauktos-proceduros>.
2. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restrukturizavimas/baigtos-proceduros>.
3. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restrukturizavimas/vykdomos-proceduros>.
4. Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas. Įmonių bankroto apžvalga [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Imoniu_bankrotas.pdf/6c8939d5-e4c7-461a-ba27-8e6384fa5e4c?version=1.1.

Įmonės restruktūrizavimo bylų nutraukimas dėl plano nepatvirtinimo

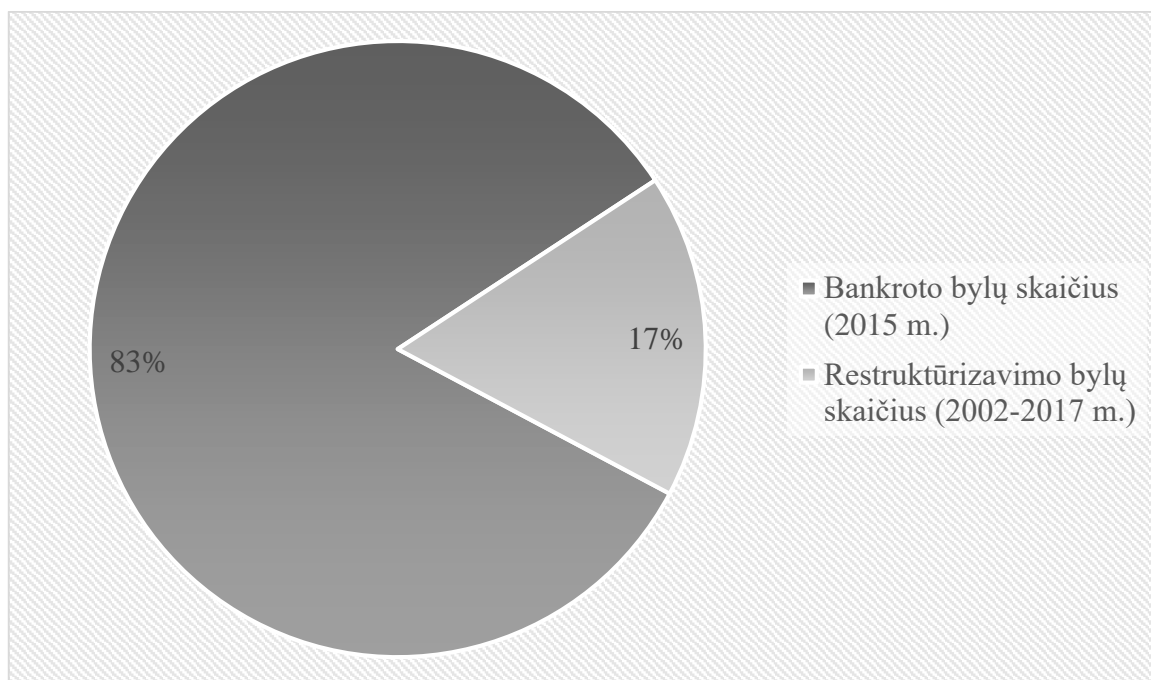
(2002 – 2017 m.)

Šaltinis:

1. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restrukturizavimas/nutrauktos-proceduros>.
2. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restrukturizavimas/baigtos-proceduros>.
3. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restrukturizavimas/vykdomos-proceduros>.
4. Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas. Įmonių bankroto apžvalga [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Imonių_bankrotas.pdf/6c8939d5-e4c7-461a-ba27-8e6384fa5e4c?version=1.1.

Įmonių restruktūrizavimo bylų ir įmonių bankroto bylų skaičiaus palyginimas

Šaltiniai:

5. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restruktūrizavimas/nutrauktos-proceduros>.
6. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restruktūrizavimas/baigtos-proceduros>.
7. Audito, Apskaitos, Turto Vertinimo ir Nemokumo Valdymo Tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.] Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/nemokumas-2/moni-restruktūrizavimas/vykdomos-proceduros>.
8. Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas. Įmonių bankroto apžvalga [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.lt/documents/10180/3329771/Imoniu_bankrotas.pdf/6c8939d5-e4c7-461a-ba27-8e6384fa5e4c?version=1.1.